

Riksdagens protokoll

2003/04:86

Tisdagen den 23 mars

Protokoll
2003/04:86

Kl. 14.00 – 16.29
18.00 – 20.33

1 § Information från regeringen från det extra ministerrådsmötet den 19 mars om ett åtgärdspaket mot terrorism

*Information från
regeringen*

Anf. 1 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Som ni känner till hade vi ett extra rådsmöte i Bryssel i fredags, ett extrainsatt möte. Därefter, i går, har det varit möte med utrikesministrarna. Regeringscheferna ska träffas på torsdag. Det här arbetet hänger naturligtvis ihop.

När vi träffades var det första gången som de olika länderna träffades på den nivån efter de fruktansvärda händelserna i Madrid. En stor del bestod förstås i att uttrycka en allmän solidaritet till Spanien för det som skett. Vi fick också höra lite närmare om hur man nu arbetar från Spaniens sida. Det var egentligen inte någonting som inte tidigare var känt från det som har kommit fram i medierna.

Våra ingångsvärden – som jag berättade om när vi träffades i EU-nämnden – är att det är viktigt att inte drabbas av åtgärdssjuka, av något slags panik att nu ska allting göras på väldigt kort tid. Det finns en del länder som kanske av inrikespolitiska skäl känner en oerhört stark press på att nu ska det göras väldigt mycket, stora saker och snabbt, och inrättas mycket av nya institutioner och organ.

Jag tycker att det är olyckligt att hamna i den situationen. För det första kan det framstå som att vi inte har gjort någonting tidigare i den här frågan, vilket inte är sant. Vi har gjort en hel del saker. Det känner ni också väl till. För det andra är frågan hur man, om man ger intryck av att regeringen har panik, ska kunna få människorna att inte drabbas av panik. Det här är naturligtvis någonting som följs mycket noga av dem som har gjort sig skyldiga till terrorismen. Det är faktiskt ytterligare ett incitament om det är så att Europas regeringar framstår som att de har drabbats av panik.

Det är alltså viktigt att påpeka att mycket redan har gjorts, och görs, för att bekämpa terrorismen. Men det kan naturligtvis alltid bli bättre, och framför allt kan det bli ännu effektivare. Information kan utbytas fortare. Institutioner kan användas betydligt mera. Vi ska komma ihåg att det här samarbetet i EU i ett historiskt perspektiv är väldigt ungt. Det sker saker vartenda år, och ganska mycket, så det hela är fortfarande under uppbyggnad. Vi tror alltså inte att det i första hand är några nya organ eller direkt nya lagar som behöver inrättas, utan det är viktigt att i stället utnyttja de möjligheter som redan finns.

Vi tycker också att det är viktigt – där vet jag att det råder en stor enighet i Sverige – att inte ställa ett effektivt brottsbekämpande mot rättssäkerheten. Tvärtom hänger det här ihop. För att kunna ha ett effektivt brottsbekämpande med legitimitet krävs det att man också tänker på rättssäkerheten. Det gör brottsbekämpandet så mycket starkare, och det är på det sättet som de demokratiska staterna ska slå tillbaka mot den odemokratiska form av brottslighet som terrorismen utgör.

Några konkreta saker vill jag ändå nämna.

För det första diskuterades solidaritetsklausulen, något som ju diskuteras vidare här. Detta är ingen ny fråga, utan det handlar om att det ska göras ett politiskt åtagande om att agera i solidaritetsklausulens anda i utkastet till nytt EU-fördrag. Det här är, som ni vet, i första hand en fråga för utrikesministrarna och statsministrarna. Men det är också sådant som vi diskuterat och som också riksdagen tidigare ställt sig bakom – i höstas.

För det andra gäller det stöd till brottsoffer. Det arbetet pågår sedan tidigare i rådet. Detta kommer vi att diskutera vidare på vårt nästa möte, vilket kommer att äga rum den 30 mars. Då kommer det att vara en uppmaning om att före den 1 maj anta rambeslutet om ersättning till brottsoffer.

En annan viktig fråga är att utveckla redan existerande samarbeten. En rad uppmaningar framställdes om att påskynda lagstiftningsarbetet och det operativa samarbetet. Bland annat gäller det att genomföra arresteringsordern och frysningsrambeslutet, att slutförhandla rambeslut om erkännande av verkställande av förverkande och att intensifiera arbetet med bevisupptagning.

I det sammanhanget vill jag säga att när vi hade de här diskussionerna efter den 11 september – i och för sig var det inte på något sätt saker som dök upp där för första gången, utan det hade vi arbetat med i två år – fick Sverige lite kritik därför att vi sade att det här behöver ta en viss tid. Vi sade att vi anser att det är rimligt att det inte behöver bli klart förrän den 1 januari 2004. Det fick vi kritik för. Några av de länder som kritiserade oss var inte klara den 1 januari 2004, vilket vi däremot var. Det är viktigt att vi fortsätter att hålla linjen att lagstiftningsarbetet tar en viss tid. Hur angelägna vi än är om att bekämpa den här brottsligheten ska vi inte göra avkall på det. Den 1 januari i år var det alltså hälften av länderna som ännu inte hade fullgjort sina åtaganden i den delen.

I det existerande samarbetet finns det saker som, som sagt, kan bli ännu bättre. Två saker i polisarbetet kan nämnas.

Den första saken gäller lagring av så kallade trafikdata, till exempel uppgifter om mobiltelefonsamtal – varifrån de ringts och till vilket område. Det här är ett viktigt verktyg för polisen när det gäller att klara upp brott. Det har vi kunnat se i Sverige där man löst allvarliga brott tack vare den här tekniken. Då är det märkligt om vi inte ska undersöka möjligheterna att använda detta när det gäller terroristdåd, särskilt som mobiltelefoner ofta är inblandade i den typen av brottslighet.

Den andra saken handlar om ett förenklat informationsutbyte mellan polismyndigheter – alltså att man enkelt och snabbt ska kunna få kontakt med en polismyndighet i ett annat EU-land utan att det ska fastna i hierarkiska beslut och ta för lång tid. För polisarbete i ett avgörande läge är det, som vi alla förstår, avgörande hur snabbt man kan få kontakt. Det kan vara skillnaden mellan att lyckas och att inte lyckas.

Sedan gäller det samarbetet inom Eurojust och Europol som behöver förbättras. Man behöver även se över den operativa kapaciteten i gruppen med polischefer. Där behöver det också förbättras. Min uppfattning är att Eurojust fungerar väldigt bra och att Europol definitivt kan bli bättre – särskilt informationssystemet där.

Man kan också effektivisera informationssystemet när det gäller den nya generationen i Schengen. Det ska vara operationellt så snart som möjligt. Kommissionen kan alltså lägga fram förslag om utbyte av till exempel fingeravtryck.

Gränskontrollen är också någonting som vi har diskuterat på flera möten här under det senaste halvåret – alltså att komma i gång med den gränskontrollbyrå som vi varit eniga om och att vi ska vara färdiga med frågan om biometri i pass vid årsskiftet. Vidare gäller det ett bättre informationsutbyte kring stulna pass.

Ytterligare saker är ett förbättrat underrättelseutbyte och fokusering på arbetet med att förbättra instrument och strukturer. Vissa av de här sakerna finns redan i dag, men det riktades en uppmaning till rådets generalsekreterare Javier Solana om att lägga fram förslag om en heltäckande underrättelsekapacitet inom rådssekretariatet.

Vidare handlar det om finansiering av åtgärder mot terrorism och om att förbättra EU:s mekanismer när det gäller frysning av tillgångar. Här finns det all anledning att verkligen vakta på rättssäkerheten. Vi har ju sett, bland annat från FN – även om det sedan blev lite i EU – att det inte har fungerat bra. Man har hamnat i situationen att man dels varit ineffektiv, dels inte haft ett fullt rättssäkert system. Vi tycker tvärtom: Det ska vara effektivt men förenat med rättssäkerhet.

Det handlar också om en antiterrorismsamordnare. Det ska alltså bara vara en samordnare mellan de olika tre pelarna. Vi tycker att det är en bra idé i stället för de tidigare planerna om att inrätta nya kommissioner och stora organ. Vi tycker att det är utmärkt att det ska finnas en samordnare för att bättre kunna arbeta effektivt mellan de olika pelarna.

Sedan är det också en rad åtgärder som framför allt hör till det utrikespolitiska området och som diskuterades vidare i går. Flera frågor kommer att diskuteras nu på torsdag.

Anf. 2 INGVAR SVENSSON (kd):

Herr talman! Jag vill tacka justitieministern för informationen. Det är viktigt att vi är enade i frågan om kampen mot terrorism. Vi vill också uttrycka vår solidaritet med den spanska befolkningen.

Det är, som justitieministern var inne på, viktigt med en bättre samordning och effektivitet i de åtgärder som det redan har beslutats om. Jag instämmer i att man inte ska ha någon panik när det gäller nya åtgärder. Men om det skulle dyka upp förslag på sådana är det väldigt viktigt att man tittar på dem i lugn och i ordnade former så att man inte får den stress som vi hade efter den 11 september 2001. Det är viktigt, som justitieministern också var inne på, ur rättssäkerhetsperspektiv.

Jag har några frågeställningar om antiterrorismsamordnaren. Var kommer han eller hon att placeras? Är det i rådet, som diskuterades i nämnden, eller är det i något annat organ?

Justitieministern säger att ett antal rambeslut inte är implementerade i EU. Han nämnde att det var hälften av länderna som inte hade gjort det.

Jag tror att det var av hela kakan han menade. Jag har en fundering om det ursprungliga rambeslutet mot terrorism: Hur står det till med implementeringen av just det beslutet? Har alla länder gjort det?

Det finns en medieuppgift om att justitieministern har öppnat för en förändrad lagstiftning i Sverige mot terrorism. Är det riktigt? Vad skulle den i så fall gå ut på?

Anf. 3 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Terroristsamordnaren ska arbeta direkt under Javier Solana. Det ska vara Javier Solana som utser terroristsamordnaren. Det tycker vi är bra. Det blir enklare och smidigare på det sättet.

Jag vet inte exakt när det gäller terroristdefinitionen, men jag skulle tro att det är ungefär samma som när det gäller arresteringsordern. De uppgifter som vi har fått är att vid årsskiftet, när det skulle införas, var det hälften, eller sju, som inte hade infört det. Nu senast var det fem som inte hade infört det. Min gissning är att arbetet kommer att gå betydligt fortare nu.

När det gäller att vi skulle bekämpa terrorism i Sverige vet jag inte varifrån tidningsuppgiften kommer. Men det kan vara så att man syftar på den 11 september-utredning som vi tillsatte och som nu bereds hos departementen. Den tillsattes just i syfte att se hur vi ska kunna skydda oss själva om en eventuell terroristattack skulle ske mot Sverige.

Anf. 4 TORKILD STRANDBERG (fp):

Herr talman! Jag vill instämma i tacket för informationen. Jag delar justitieministerns uppfattning om att samordning och samverkan i de här frågorna internationellt och i Europa är nödvändigt om vi ska lyckas. För att det ska vara möjligt krävs det också samarbete och samordning inom Sverige.

Jag vill ställa tre korta frågor om det.

Hur ser justitieministern på möjligheten att utveckla samarbetet om det svenska gränsskyddet, det vill säga mellan tullen och polisen i Sverige?

Den andra frågan gäller möjligheterna inom Sverige att inhämta information i terroristbekämpande syfte, det vill säga till exempel buggning. Hur ser justitieministern på den frågan? I förlängningen: Ser justitieministern någon möjlighet till harmonisering av tvångsmedelsreglerna på ett europeiskt plan?

Slutligen skulle jag vilja fråga hur justitieministern ser på de frågeställningar som tas upp i 11 september-utredningen om samverkan mellan till exempel försvar och polis. Avser justitieministern att komma med några förslag i den riktningen och i så fall när?

Anf. 5 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! När det gäller tull och polis har det gjorts många saker för att få ett bättre samarbete, men det är fortfarande saker som kan bli ännu bättre. Det finns ett uppdrag bland annat när det gäller gränsarbetet till Krister Thelin som ska titta på de här frågorna. Jag tror att det finns anledning att anpassa oss till de förändringar som sker med utvidgningen och till att brottsligheten också har förändrats. Jag tror att man kan ha ett ännu närmare samarbete. Bland annat kan det bli så att det ska vara obli-

gatoriskt för tullen att informera polisen när man ser brottslighet, även om jag är övertygad om att tullen i själva verket gör det. Men det är ett exempel på förslag.

Tvångsmedel är också någonting som vi arbetar med på departementet. Det är en ganska svår fråga. Jag kan inte ge något exakt besked om var vi kommer att landa, men vi har kommit ganska långt. Vi kommer inom kort att presentera förslag. Jag tror däremot inte att det är någonting som vi kan enas om på europeisk nivå. Jag tror inte heller att jag skulle vilja att vi skulle enas på europeisk nivå. Det här är någonting som är förbehållet nationell rätt. I nuläget ser jag ganska stora skillnader i bland annat synen på rättssäkerheten, något som är grundläggande i de här frågorna. Jag tror inte på samarbete för just gemensamma regler om tvångsmedel inom en överskådlig framtid.

Vad gäller 11 september-utedningen och hur Försvarsmakten kan bistå polis för att hantera stora terrorangrepp finns det med i arbetet. Det finns en diskussion om hur mycket militären i dag kan bistå polisen i olika situationer, för det kan de göra med vissa saker. Hur långt går nödrätten? Hur långt går nöden för att en militär ska ingripa? Det är också någonting där vi framför allt måste få tydligare lagreglering, vilket inte finns i dag. Det arbetar vi med.

Anf. 6 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Herr talman! Jag vill instämma i tacket för informationen från justitieministern. Jag tror att det är väldigt värdefullt att inte bara riksdagen utan även allmänheten får information på de här områdena direkt från era möten i olika råd. Jag vill också göra den reflexionen att EU-samarbetet i den här frågan naturligtvis är väldigt viktigt. Det är en god illustration till att Sverige inte längre är någon isolerad ö.

Vi har i Sverige dessbättre varit förskonade från terroristattacker under en lång följd av år. Det var ambassadörmordet på ambassadör Rolo-vič i 1970-talets början och ambassadsprängningen senare.

Jag skulle vilja ställa den konkreta frågan till statsrådet Bodström: Anser statsrådet att Sveriges polis i underrättelsehänseende har tillräckliga resurser för att just skydda den svenska civilbefolkningen från den här typen av attacker som vi nu gemensamt har anledning att försvara oss mot?

Anf. 7 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Jag tror att den svenska säkerhetspolisen kan utvecklas. Det är ingen tvekan om det. Jag tror att det framför allt handlar om internationellt utbyte och om att lära sig av andra länder. Det är alltså inte primärt någon resursfråga. Jag tror framför allt att man har lärt sig mycket och att det fungerar ganska bra när det väl händer. Då går det snabbt. Vi kan också se att vi får direkt information, och vår säkerhetstjänst är omedelbart uppkopplad. I det land där det sker ett terroristdåd måste landets säkerhetstjänst koncentrera sig på den aktuella händelsen, medan andra underrättelsetjänster omedelbart påbörjar sitt arbete för att bistå det landet. Det fungerar ganska bra.

Det som däremot kan bli bättre och som gör att svensk underrättelsetjänst kan bli bättre är att man i det strukturella, hotbildsanalys och annat, delar med sig av den kunskap man har i respektive länder. Det här

gör att de olika länderna får den information och den kunskap som kanske andra länder har. Där tror jag att svensk polis har mycket att lära, men det handlar också om att svensk polis ska dela med sig av sina kunskaper. Det var också någonting som lyftes fram på mötet. Man måste bli bättre på att dela med sig av sina kunskaper i det strukturella och i analysmetoder när det gäller säkerhetstjänsten för att förebygga terroristattacker. Det räcker inte med att det fungerar bra när det väl har skett. Där tror jag att vi har mycket att lära.

Anf. 8 BÖRJE VESTLUND (s):

Herr talman! Tack, justitieministern, för informationen.

Efter den 11 september 2001 fick transportsystemet genomgå en lång rad förändringar vad gäller säkerhet. Inte minst i flyget har vi alla upplevt de extra säkerhetskontrollerna. Det gäller även hamnarna. De kanske inte har vederfarits på samma tydliga sätt, men hamnarna och sjöfarten kommer att omfattas av detta.

Fördes det några diskussioner om att på motsvarande sätt göra någonting åt den spårbundna trafiken? Det var trots allt lokala tåg i Madrid som sprängdes. Förs det några sådana diskussioner om att göra en förändring? På vilket sätt skulle det i så fall omfatta det svenska transportsystemet vad gäller den spårbundna trafiken?

Anf. 9 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Jag vill först klargöra att detta handlade om hur vi ska arbeta vidare. Men den spårbundna trafiken var en ytterligare punkt som togs upp, även om det bara var i diskussionsform. Men man tog också upp någonting som man kanske inte har varit tillräckligt vaksam på tidigare, nämligen sjöfarten och färjorna. Det gällde kontrollen av färjorna och av de bilar som fraktas med dem. Detta är naturligtvis ett starkt intresse för oss som har relativt mycket färjetrafik på öst-, väst- och sydkusten.

Vi får se hur det arbetet leder vidare. Men vi ska naturligtvis också där ligga i framkant och driva på arbetet för att få ett effektivare skydd.

Anf. 10 RUNAR PATRIKSSON (fp):

Herr talman! Det var en bra information, justitieministern. Det här behöver i synnerhet vi som bor i gränsområden och kanske i närheten av en huvudstad.

Jag läste i tidningsartiklar förra veckan efter det som hänt i Madrid att en sådan stad som Oslo omnämndes. Det är därför jag ställer frågan. Är Norge inkopplat i de samtal som justitieministern här har talat om?

Jag har en fråga till, och då vill jag komplettera det som Torkild Strandberg tog upp om samverkan mellan tull och polis.

Utefter E 18 vid den norska gränsen som ligger nio mil från torget i Oslo finns det 40 tullare och 6–7 poliser på varje sida om gränsen. Dessa tullare är jättebesvikna på sina befogenheter. De vill ha möjlighet att gripa in. Bara förbi den gränsstation som jag känner bäst till passerar det 600 långtradare och tusentals personbilar per dygn på väg mot Oslo. Tullen har små befogenheter. Justitieministern sade att man rapporterar mellan varandra, men man har inte befogenheter att utöva polisverksamhet, och detta är någonting som måste ses över.

Men min fråga är: Kan man flytta ned Europadiskussionen på nordisk nivå? I arbetet i Nordiska rådet känner vi ibland en frustration över att det pratas så lite säkerhetspolitik på nordisk nivå. Island och Norge är ju inte med i EU, men är dessa länder med i debatten? Finns det någon samverkan på den nivån? Eller kan en sådan samverkan utvecklas?

Prot. 2003/04:86
23 mars

*Information från
regeringen*

Anf. 11 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Jag nämnde att det fanns ett åliggande för tullen att informera polisen. Det var en av flera frågor. En annan fråga är bland annat hur man ska se på detta med inre gränskontroller och vad tullen ska ha för befogenheter. Det var det arbetet som jag hänvisade till.

Det är riktigt att Norge och Island inte är med i EU-diskussionen. Däremot är de med i Schengensamarbetet. På så sätt är de inbegripna i många av dessa frågor. På flera av de möten som vi har brukar en del röra just Schengensamarbetet, och det är väldigt värdefullt för oss med tanke på den långsträckt gräns som vi har mot Norge. På det viset kan man också i nordiska sammanhang lyfta fram dessa frågor. Det finns flera frågor i Schengensamarbetet som är gemensamma för oss.

Anf. 12 LEIF BJÖRNLOD (mp):

Herr talman! Jag tackar för informationen, och jag delar justitieministerns uppfattning att det är viktigt att vi inte drabbas av någon åtgärds-sjuka.

I andra meningen talade justitieministern om solidaritetsklausulen. Då ställer jag mig frågan: Kommer vi från svensk sida att begära något undantag när det gäller att ställa militära resurser till förfogande på den grund som solidaritetsprincipen anger?

Det talades om heltäckande underrättelseverksamhet. Ska vi se fram emot att delta i något slags europeiskt FBI?

Anf. 13 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! På det mötet som jag nu informerar om talade man bara om andan i solidaritetsklausulen. Man tog alltså fasta på det som länderna och även den svenska riksdagen redan hade lämnat sitt klartecken till. Jag kan inte redogöra för hur det kommer att bli i framtiden, men om det blir någon förändring måste riksdagen naturligtvis få möjlighet att ändra sitt ställningstagande. Det som diskuterades på det här mötet låg helt inom ramen för det som riksdagen har ställt sig bakom och som jag också har informerat EU-nämnden om.

På den andra frågan är svaret nej. Enligt min uppfattning – som jag tror delas av samtliga partier – ska vi inte ha något europeiskt FBI. Det är över huvud taget inte möjligt så länge vi är fler olika länder, vilket vi också ska förbli.

Det förekommer ibland idéer om gigantiska register där i stor sett alla människor ska vara med, och att de ska fungera som ett europeiskt FBI. Men det finns ett ganska litet stöd för dessa idéer bland de olika länderna.

Anf. 14 CECILIA MAGNUSSON (m):

Herr talman! Även vi moderater instämmer i regeringens uppfattning att det inte ska vidtas några panikåtgärder utan man ska arbeta vidare med det som man redan är överens om.

Justitieministern nämnde den nya generationen Schengen och vad det kommer att innebära för svenskt vidkommande. Redan i dag har vi problem med att tillämpa Schengen eftersom det inte finns ansvariga i alla län som kan hantera Schengensystemet.

Sedan nämnde justitieministern gränskontrollbyrån. När departementet informerade justitieutskottet före mötet uttryckte vi farhågor inför de länder som vill driva gränskontrollbyrån längre än vad man har fattat beslut om. Hur var diskussionen på mötet kring detta? Försökte man flytta fram sina positioner?

Justitieministern och flera av kollegerna här var inne på att det är väldigt angeläget att vi i Sverige får en lagstiftning så att vi effektivt kan bekämpa terrorism. Kan justitieministern utveckla dessa tankar om tidsaspekten? Det finns ett antal rambeslut och konventioner kvar att anta i riksdagen. Blir det aktuellt under året?

Anf. 15 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! När det gäller den första frågan om Schengens informationssystem så måste det arbetas om bland annat med tanke på de nya medlemsländerna. Det är det som är den stora frågan.

Vi har vid flera tillfällen diskuterat gränskontrollbyrån. Det finns en oro, kanske även från kommissionens sida, för att vissa länder vill göra den mycket större. Som jag har uppfattat det finns det en ganska stor enighet om att gränskontrollbyrån inte ska utvecklas till något annat än ett nationellt samarbete. Men vi måste vara vaksamma över att dessa frågor inte drivs i en annan riktning än vad vi själva kan acceptera. I vart fall måste vi hela tiden vara uppmärksamma och följa frågan noga.

Det är ingen tvekan om att det finns vissa länder som vill gå längre än vad Sverige och många andra länder vill göra. Nu var det ingen direkt diskussion om detta. Det nämndes bara att det skulle kunna användas i kampen mot terrorism, och den uppfattningen delar jag fullständigt.

Sedan frågade Cecilia Magnusson om arbetet i Sverige. Vi arbetar med 11 september-utredningen. Vissa saker ligger under försvaret och andra saker ligger under Säkerhetspolisen. Vi har redan tagit initiativ till diskussioner med partierna om en del saker, och vi kommer att fortsätta med det arbetet. En förändring som gör att Säkerhetspolisen blir lite mer självständig kommer vi att fatta beslut om redan nu på torsdag, och det har vi redan informerat om. Vi arbetar också med frågan om en lagreglering om hur långt Försvarsmakten ska kunna bistå polisen. I dag finns det inte någon sådan uttrycklig lagreglering.

Beträffande de olika rambesluten får jag återkomma. Jag har inte några exakta tidsangivelser nu, men det får jag lämna besked om senare.

Anf. 16 CECILIA MAGNUSSON (m):

Herr talman! Vi vet att Schengenarbetet inte fungerar tillfredsställande. Min fråga var om regeringen nu tänker sätta högre fart eller sätta en större press på ansvariga myndigheter för att detta ska fungera i varje län. Man måste kunna använda de verktyg som redan finns och förbereda

för den utvidgning som nu görs. Det är väldigt angeläget att vi också på hemmaplan använder dessa verktyg på bästa möjliga sätt.

Prot. 2003/04:86
23 mars

Anf. 17 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Det är självklart att det arbetet pågår och att det utvecklas hela tiden. Jag vill också säga att vi haft stor nytta av Schengensamarbetet. Det är flera brott som har kunnat klaras ut tack vare Schengensamarbetet, och det är väldigt värdefullt att känna till det när man diskuterar Schengen. Det är alltså ett effektivt verktyg. Det kan konstateras att personer som har gripits i ett annat land kan ha blivit omedelbart efterlysta till exempel i Sverige.

Sedan är det naturligtvis så att med utvidgningen och även utan den är det viktigt att gå vidare så att det blir ännu mer effektivt, att information verkligen lämnas till Schengen i den utsträckning som behövs. Här är det min bestämda uppfattning att Sverige ligger långt framme i jämförelse med andra länder som är mycket sämre på att lämna information. Det gäller både Schengensamarbetet och Europolsamarbetet. Det är det som gör att man vänder sig mot idéerna om att det ska byggas upp nya parallella organisationer i stället för att utveckla Schengen- och Europolregistren.

Anf. 18 JOHAN LINANDER (c):

Herr talman! Tack för informationen. Det är viktigt att vi står starka gemensamt, både inom Sverige och inom Europa, mot terrorismen. Jag tycker också att det är positivt att regeringen är offensiv i antiterrorismarbetet men ändå trycker hårt på rättssäkerheten.

Jag vill fråga justitieministern om han inte håller med mig om att det är viktigt att skilja på om terrorismbekämpningen är en polisiär eller en militär fråga. I många länder är det ju den militära sidan som leder antiterrorismarbetet. Jag blev något förvånad när jag i helgen såg ett nyhetsprogram på TV där försvarsministern uttalade sig om ökad avlyssning av telefon- och datortrafik för att kunna möta terrorhoten.

Finns det någon oklarhet om att det svenska antiterrorismarbetet ligger på Justitiedepartementet och inte på Försvarsdepartementet? Har det uppstått några problem i det europeiska samarbetet mellan polissidan och den militära sidan? Eller är det kanske så att vi i dag arbetar dubbelt, alltså både på den polisära sidan och på den militära sidan, och inte samordnar arbetet på ett effektivt sätt?

Anf. 19 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Jag vet inte exakt hur det ser ut i andra länder, men jag kan säga att i Sverige är det ingen tvekan om att brottsbekämpningen är en polisiär fråga. Sedan är då frågan hur man skulle kunna använda sig av militären i vissa sammanhang och om det inte är så att man, som jag sade, skulle kunna använda den när det gäller nödrätt, nöd, och så vidare. Här finns det alltså ett utrymme som ger vid handen att detta inte är helt avreglerat. Det måste vi se över, men det är polisen som ska sköta brottsbekämpningen.

Men sedan kan man i vissa delar få information via försvaret, till exempel FRA som Linander nämner. Det arbetet pågår på Försvarsdepartementet, och det handlar bland annat om att få information och om hur

*Information från
regeringen*

den ska kunna användas i brottsbekämpning. Men brottsbekämpning är och, får jag verkligen hoppas, förblir en polisiär fråga och ingenting annat.

Sedan vill jag bara avslutningsvis – det här var den sista frågan – säga att det känns väldigt bra att vi, även om det finns vissa skillnader, står väldigt eniga. Det ger oss faktiskt en enorm styrka i det här arbetet. Det gör att vi inte blir lika trängda i samarbetet som jag upplever att andra länder blir där det är en mycket hetare inrikespolitisk fråga och där man många gånger av inrikespolitiska skäl agerar på ett eller annat sätt.

Jag tycker att vi ska fortsätta att bevara detta därför att det innebär ju ingenting annat än att vi står upp för demokratin och att dessa terroristangrepp är angrepp på demokratin, oavsett vilket parti som sitter vid regeringsmakten.

Överläggningen var härmed avslutad.

2 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 16 och 17 mars.

3 § Avsägelser

Förste vice talmannen meddelade att *Alice Åström* (v) av sagt sig uppdraget som ledamot i EU-nämnden samt att *Lars Ohly* (v) av sagt sig uppdraget som ledamot i OSSE-delegationen, Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa.

Kammaren biföll dessa avsägelser.

4 § Anmälan om kompletteringsval till EU-nämnden och OSSE-delegationen

Förste vice talmannen meddelade att Vänsterpartiets riksdagsgrupp på grund av uppkomna vakanser anmält Per Rosengren som ledamot i EU-nämnden och Sermin Özürküt som ledamot i OSSE-delegationen, Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa.

Förste vice talmannen förklarade valda till

ledamot i EU-nämnden
Per Rosengren (v)

ledamot i OSSE-delegationen, Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa
Sermin Özürküt (v)

Förste vice talmannen meddelade att Anna Grönlund (fp) ändrat namn till *Anna Grönlund Krantz* från och med den 20 mars.

6 § Meddelande om aktuell debatt

Förste vice talmannen meddelade att på begäran av Kristdemokraternas riksdagsgrupp skulle en aktuell debatt om lika rättssäkerhet och rättstrygghet för kvinnor och män anordnas *torsdagen den 25 mars kl. 12.00*.

Från regeringen skulle justitieminister Thomas Bodström delta.

Den inkomna skrivelsen hade följande lydelse:

Till talmannen

Begäran om aktuell debatt med anledning av ny forskning som visar att 95 av 100 anmälningar om våldtäkt läggs ner, oftast utan utredning.

Den 10 mars presenterade Christian Diesen, professor i straffrätt på Stockholms universitet, på DN-debatt resultatet av den forskning som bedrivits angående rättssäkerheten och rättstryggheten för kvinnor som utsätts för våldtäkt. Resultaten är nedslående. Undersökningarna visar att 95 av 100 anmälningar om våldtäkt läggs ner, ofta utan utredning och att endast 3 av 67 anmälda våldtäkter i Stockholms city under 2001 ledde till åtal. En undersökning som gjorts i Uppsala om våldtäkter inomhus visar på samma mönster. Under perioden 1999–2002 anmäldes 125 våldtäkter. Endast 7 fall ledde till åtal.

Den forskning som nu presenterats visar att situationen för våldtagna kvinnor aldrig har varit så dålig i Sverige. I alla fall inte, som professor Diesen uttrycker det, sedan Birger Jarls kvinnofridslag trädde i kraft i mitten på 1250-talet. ”Då och bortåt 700 år framöver ansågs en kvinna vara en viss mans egendom och det betydde att våldtäkt ansågs vara ett brott också mot denne man (make, far, husbonde), vilket i sin tur innebar att anklagelser togs på allvar och att bevisade brott bestraffades hårt. På senare tid tycks kvinnan i stället ha blivit alla mäns egendom. Trots att många inbillar sig att vi lever i en tid där kvinnans sexuella självbestämmanderätt respekteras är hon i praktiken ett lovligt villebråd.”

Med anledning av de forskningsresultat som nu presenterats, anholder Kristdemokraternas riksdagsgrupp om att riksdagen anordnar en aktuell debatt om könsmaktsstrukturer inom rättsväsendet och möjligheterna att bryta dessa samt för att uppnå lika rättssäkerhet och rättstrygghet för kvinnor och män.

Stockholm den 12 mars 2004

För Kristdemokraternas riksdagsgrupp

Stefan Attefall

Gruppledare

7 § Meddelande om särskild debatt

Förste vice talmannen meddelade att särskild debatt om statsfinansernas långsiktiga utveckling skulle anordnas *torsdagen den 1 april kl. 12.00*.

8 § Meddelande om ändringar i kammarens sammanträdesplan

Förste vice talmannen meddelade att *måndagen den 26 april kl. 11.00* och *fredagen den 21 maj kl. 9.00* skulle bordläggningsplenum äga rum. Ett meddelande om dessa ändringar hade delats ut till kammarens ledamöter.

9 § Meddelande om frågestund

Förste vice talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 25 mars kl. 14.00* skulle följande statsråd närvara:

Statsrådet Pär Nuder, statsrådet Mona Sahlin, socialminister Lars Engqvist, statsrådet Gunnar Lund och statsrådet Lena Hallengren.

10 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2003/04:333

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:333 av Luciano Astudillo (s) om kommunernas ansvar för flyktingmottagandet

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 26 mars 2004.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresa.

Stockholm den 17 mars 2004

Utrikesdepartementet

Barbro Holmberg

Enligt uppdrag

Per Thöresson

Expeditionschef

Interpellation 2003/04:335

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:335 av Linnéa Darell (fp) om insatser från arbetsförmedlingen

Interpellationen kommer att besvaras den 30 mars 2004.

Skälet till dröjsmålet är deltagande i en sedan länge planerad konferens.

Stockholm den 22 mars 2004
Näringsdepartementet
Hans Karlsson
Enligt uppdrag
Dag Ekman
Expeditionschef

Prot. 2003/04:86
23 mars

Interpellation 2003/04:354

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:354 av Rigmor Stenmark om bostad till nya invånare kommer att besvaras onsdagen den 14 april.

Skälet till dröjsmålet är inbokade resor och plenifri vecka i riksdagen.
Stockholm den 18 mars 2004
Finansdepartementet
Lars-Erik Lövdén

Interpellation 2003/04:355

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:355 av Rosita Runegrund om strandstädning

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 13 april 2004.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresor samt plenifri vecka i riksdagen.
Stockholm den 19 mars 2004
Miljödepartementet
Lena Sommestad
Enligt uppdrag
Lena Ingvarsson
Expeditions- och rättschef

Interpellation 2003/04:357

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:357 av Karin Svensson Smith om luftföroreningar orsakade av vägtrafik

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 13 april 2004.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresor samt plenifri vecka i riksdagen.
Stockholm den 19 mars 2004
Miljödepartementet
Lena Sommestad
Enligt uppdrag
Lena Ingvarsson
Expeditions- och rättschef

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:360 om handikappfordon, funktionshindrade och trängselskatter från Marietta de Pourbaix-Lundin (m)

Interpellation 2003/04:361 om biltullar i Stockholm från Ewa Björling (m)

Interpellation 2003/04:362 om trängselskatternas konsekvenser för kranskommunerna från Björn Hamilton (m)

Interpellation 2003/04:363 om trängselskatter på Essingeleden från Nils Oskar Nilsson (m)

Interpellation 2003/04:364 om trängselskatt för miljö- och taxibilar från Henrik S Järrel (m)

Interpellation 2003/04:365 om trängselskatten och det kommunala självstyret från Marietta de Pourbaix-Lundin (m)

Interpellation 2003/04:366 om trängselskatt och skattetillägg från Henrik Westman (m)

Interpellation 2003/04:367 om utlandsregistrerade fordon och trängselskatter från Hillevi Engström (m)

Interpellation 2003/04:368 om avdragsrätt för trängselskatt från Björn Hamilton (m)

Interpellation 2003/04:371 om utredning om idrottens skattesituation från Anne-Marie Ekström (fp)

Interpellationerna kommer att besvaras den 13 april 2004.

Orsaken är resor, andra externa engagemang samt plenifritt uppehåll.
Stockholm den 19 mars 2004

Finansdepartementet

Bosse Ringholm

*Svar på
interpellationer*

11 § Svar på interpellation 2003/04:291 om film på svenskt språk

Anf. 20 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Siv Holma har frågat mig vad jag avser att göra för att möjliggöra satsningar på minoritetsspråksfilm.

Låt mig först klargöra några saker med anledning av Holmas i mitt tycke delvis missvisande och missriktade diskussion kring definitionen av "svensk film" i 2000 års filmavtal. Definitionen i 2000 års filmavtal är i sin helhet exakt densamma som i 1993 års filmavtal. Ingenting har ändrats, lagts till eller tagits bort. Centralt i avtalets definition av "svensk film" är som framgått att "den svenska insatsen av artistiska medarbetare är av påtaglig betydelse". Däremot sägs ingenting vare sig i förra avtalet eller i det nuvarande om vilket språk som kan talas i en film som erhåller stöd.

I samband med EU-notifieringen av 2000 års filmavtal gjorde Svenska Filminstitutet en översyn av de tillämpningsföreskrifter eller stödbestämmelser som utgår från avtalets definition av "svensk film". I sak förändrades dock ingenting när det gäller frågan om språket i filmer som kan erhålla stöd. Nu liksom tidigare kan en film som är inspelad på annat språk än svenska få stöd av Svenska Filminstitutet.

Att reglerna är öppna i detta avseende har till en del sin bakgrund i att många av de filmer som görs i dag är samproduktioner över nationsgränserna. I Sverige har vi sedan flera år tillbaka haft ett väl utvecklat produktionssamarbete med framför allt övriga nordiska länder. Detta samarbete är i många fall nödvändigt för att filmer – ofta filmer av stort konstnärligt värde – över huvud taget ska komma till stånd, vare sig de spelas in på svenska, danska, norska, finska, isländska, nationella minoritetsspråk eller andra språk. Det är oerhört viktigt att detta samarbete kan bestå och utvecklas även i framtiden.

Men det finns givetvis fler skäl att inte i detalj reglera stödgivningen utifrån språkkriterier. En film som Lukas Moodyssons *Lilja 4-ever* exempelvis, där skådespelarna talar ryska, hade inte kunnat göras med svenskt stöd utan nuvarande regler. Vill vi ge förutsättningar för mångfald och kreativitet i svensk film måste också reglerna för filmstödet vara öppna i vissa avseenden.

Siv Holma utgår från att det krävs särskilda, riktade satsningar för att det ska göras fler filmer på minoritetsspråk. Jag är nog mer optimistisk än Holma på den punkten.

Det finns ett tydligt samband mellan de satsningar på filmproduktion som gjorts i flera regioner, inom ramen för främst Film i Väst, Filmpool Nord och Film i Skåne, och den kraftigt ökade mångfald vi sett i svensk film på senare år. De regionala satsningarna, som stöds av det svenska filmavtalet, har skapat fler ingångar och öppnat upp stödsystemet än mer. Vi har nu börjat se resultatet av detta.

Även när det gäller filmer där det talas minoritetsspråk eller som handlar om språkminoriteters villkor börjar vi nu se en lovande utveckling. Både förra årets prisbelönta film *Elina – som om jag inte fanns* och filmatiseringen av *Populärmusik från Vittula*, med premiär i höst, utspelar sig i Tornedalen och tar på olika sätt upp språkfrågan. I filmerna talas svenska, finska och meänkieli. Vid årets upplaga av Göteborg Film Festival visades filmen *Bázo* i regi av svenske Lars Göran Pettersson, enligt uppgift den första långfilmen som producerats av ett samiskt produktionsbolag. Här talas samiska, finska och svenska. I alla nämnda filmer har Filmpool Nord varit medfinansär.

Anf. 21 SIV HOLMA (v):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Det är viktigt att ha i åtanke att Sveriges ratificering av Europarådets minoritetsspråkstadga trädde i kraft den 1 juni 2000. Samma sak gällde för Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter. Regeringens proposition *Nationella minoriteter i Sverige* låg till grund för dessa ratificeringar. Lagen började gälla den 1 april 2000.

I propositionen understryks att de nationella minoritetsspråken ska ”ges det stöd som behövs för att de skall hållas levande”. Har då detta uttalande fått genomslag i filmavtalet? I filmavtalet som tecknades 2000 hann man kanske inte med. Men inför kommande filmavtal finns det gott om tid om bara den politiska viljan finns.

I interpellationssvaret sägs att definitionen av svensk film är densamma sedan 1993. Vad jag förstår är utgångspunkten för regeringen att avtal och tillämpningsföreskrifter även i framtiden ska förbli oförändrade på denna punkt. Borde inte lagen om de nationella minoriteterna och

uttalandet om det stöd som behövs för att minoritetsspråken ska hållas levande få genomslag i kommande filmavtal och tillämpningsföreskrifter?

Jag vill i detta sammanhang göra ett förtydligande när det gäller att jag i interpellationen har skrivit att det i 1993 års finansieringsavtal för Filminstitutet finns ett tillägg som lyder: "För att räknas som svenska skall filmen vara i huvudsak inspelad på ett svenskt språk. Styrelsen kan bevilja undantag för denna bestämmelse." Detta tillägg fanns i bestämmelserna för Filminstitutets produktionsstöd för film och var fastställt av styrelsen för Filminstitutet den 8 mars 1993.

Vissa exempel som ministern tar upp i sitt interpellationssvar har jag ingenting att erinra mot, till exempel *Lilja 4-ever*. Men det var inte det jag frågade om. Jag kan konstatera att jag inte har fått något svar på hur många filmer det är som är inspelade på eller dubbade till minoritetsspråk och som de senaste åren har fått produktions- eller lanserings- och distributionsstöd av Filminstitutet. På min andra fråga, om vad ministern avser att göra för att möjliggöra nödvändiga satsningar på minoritetsspråksfilm, är svaret – ingenting. Man ska bara vara optimistisk så ordnar det sig i en framtid. Den tredje frågan gällde om det, om inte Filminstitutet får pengar för minoritetsspråksbehoven, finns andra vägar att få statliga pengar. Den lämnar ministern obesvarad.

Herr talman! I Statens kulturråds rapport *De nationella minoriteterna och kulturlivet* kan man läsa att filmen innebär en effektiv språköverföring till nya generationer. Det står: "Att tillhandahålla barn- och ungdomsfilm på det egna språket är erfarenhetsmässigt en strategiskt viktig insats för ett minoritetsspråks bevarande."

Jag vill i det här sammanhanget också citera Mona Mörtlund, som i utredningen *Film i sameland och Tornedalen* skrev följande i förordet: "Små språk är ständigt hotade. Det behövs så oändligt mycket för att hålla språk vid liv. Litteratur, teater, musik, radioproduktion, undervisning, och så detta medium som betyder så mycket och som så starkt kan bidra till språkets överlevnad: filmen ... och vi måste berätta för varandra. Om livet, om vad som är rätt och vad som är fel, om kärleken, sorgen, besvikelserna, sveken. Filmen är ett pågående samtal. Ett samtal som vi behöver för att kunna förstå, för att kunna förändras, för att kanske bli lite, lite klokare."

Anf. 22 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Statliga medel har under lång tid utgått för att främja minoriteters språk och kultur inom en rad olika områden, detta långt innan vi fick minoritetsspråkspropositionen, som började gälla år 2000. Det handlar om ett långvarigt stöd på till exempel litteraturområdet. Det finns ett särskilt utgivningsstöd för litteratur på invandrar- och minoritetsspråk sedan 80-talet. Sedan dess har det statliga utgivningsstödet för litteratur fyllts på för att man ska kunna öronmärka insatser för nationella minoriteters litteratur.

Det här innebär samtidigt, med det distributionsstöd vi har, att böcker kommer ut till biblioteken. Vi har dessutom öronmärkta pengar för minoriteten när det gäller kulturtidskrifter. Vi har givit särskilda pengar för så kallad *print on demand*-verksamhet för utgivning av litteratur på minoritets- och invandrarspråk. Vi har satsat pengar, och satsar pengar, på Ba-

rents litteraturcentrum och Nordkalottbiblioteket. Sametingen får kultur- stöd på sammanlagt närmare 20 miljoner kronor. Vi har också en rad insatser som rör den finskspråkiga utvecklingen i Sverige, inte bara meänkieli utan också samiskan förstås. Detsamma gäller kraven på *public service* och satsningen på Språk- och folkminnesinstitutet, som nu också får fokusera mer på den tornedalsfinska språkkulturen.

Jag skulle kunna fortsätta på det här viset för att visa vad som har gjorts för att hålla minoritetsspråken levande på kultur- och medieområdet i decennier, alltså långt innan vi fick propositionen om minoritetsspråken. Det betyder inte att det inte går att göra mer på de här områdena, precis som det naturligtvis behövs insatser inom utbildningsområdet, som jag inte ansvarar för, och kanske också när det gäller allmänna informationsinsatser och samhällsservice.

Men jag vill inte hålla med om att det inte har gjorts saker på minoritetsspråksområdet. Att detta inte avspeglar sig i, så att säga, den stora kulturpolitiken, där det inte finns några öronmärkta pengar, betyder inte att man inte ska satsa på minoritetsspråk där också. Det är därför det är viktigt för oss att ha formuleringen "värdefull svensk film" som det som ska prioriteras i det svenska filmavtalet när vi samtidigt definierar att det inte behöver vara film på svenska språket utan att det, alldeles självklart, kan vara på andra språk och också minoritetsspråk. Jag tycker att den här långsiktiga satsningen nu börjar ge resultat även på filmområdet.

Jag tror att det spelar stor roll att Filmpool Nord tillsammans med de andra filmpoolerna helt har vänt om kartan för filmproduktionen i Sverige.

Förut gjordes nästan all film i Stockholmsområdet. Nu görs väldigt mycket film i andra delar av landet, inte minst i Norrbotten och i norra delen av Sverige. Det spelar roll för de språkliga minoriteternas möjligheter att avspegla sig i produktioner som görs, både kortfilmer och långfilmer. Jag tror att det kommer att fortsätta att vara så.

Jag tycker inte att jag är optimistisk rakt ut i luften, utan jag tycker faktiskt att vi ser konkreta resultat.

Samtidigt behövs det också öronmärkta pengar. Det är därför som vi satsar på till exempel Tornedalsteatern som spelar på meänkieli. Där har man en blandning av proffs och amatörer. Det blir film av det till slut också. Det är klart att det spelar roll för filminspelningen som just nu pågår i Pajala – *Populärmusik från Vittula* – att det finns en Tornedalsteater med en massa duktiga människor som kan delta på ett eller annat sätt i denna filmproduktion.

Anf. 23 SIV HOLMA (v):

Herr talman! Det var en rad åtgärder som Marita Ulvskog radade upp, och det är väl ingen som säger att det är något negativt med det. Men det var inte det som min fråga gällde. Den gällde just filmens område.

Jag uppfattar som att ministern vidhåller att allt fungerar bra och att hon är mer optimistisk än jag inför framtiden. Men jag undrar om ministern har lyssnat på representanter från de nationella minoriteterna. Jag har lyssnat, och jag har hört att de inte delar ministerns uppfattning. När det gäller jämförelsen med de nordiska länderna hävdar de som jag talat med att reglerna i Norge och Finland är bättre. Det är lättare att få stöd i dessa länder. Kanske det vore något för ministern att ta till sig.

Ett annat exempel som jag vill lyfta fram är projektet Film i Same-land och Tornedalen som inte blev förverkligat. Det innehöll ett förslag om samiskt och tornedalsfinskt filmresurscentrum som skulle finansieras till hälften av staten och i övrigt av berörda kommuner och landsting. Det var ett välbehövligt samarbete mellan två minoritetsgrupper, något som är ganska sällsynt och som borde vara extra intressant. Filminstitutet sade ja och äskade pengar till det i sin budget. Men det samarbetsprojektet var inte tillräckligt intressant tyckte tydligen ministern eftersom man inte fick pengar till det.

Vad jag kan förstå finns det hinder i de befintliga regelverken. De statliga och regionala filmpengarna får användas endast till att stödja regionala centrum, inte till verksamhet som sträcker sig över samiskt och tornedalskt område, det vill säga över länsgränserna.

Kulturrådet får enligt regleringsbrev inte syssla med medier. Filminstitutet hänvisar till att minoritetsgruppernas förslag inte ryms inom filmavtalet och att institutets regleringsbrev endast tillåter att regionala filmmedel fördelas till befintliga regionala filmresurscentrum.

Enligt uppgift har Sametinget engagerat sig genom att skicka ett brev till Kulturdepartementet där man begär att få delta i förhandlingarna om det nya filmavtalet för att säkra samernas kulturella rättigheter. Vad har man fått för svar på denna begäran?

I regelverket för vad pengarna till regionala filmresurscentrum får användas till anges textning till svenska och syntolkning för barn och att synskadade ska kunna ta till sig utländska filmers innehåll. Det är jättebra. Men var finns de nationella minoriteternas barn? Det var ett behov som projektet Film i Sameland och Tornedalen särskilt lyfte fram – behovet av dubbing eller textning till minoritetsspråken.

Efter min redovisning undrar jag: Har ministern fortfarande kvar uppfattningen att man lever upp till uttalandet om att de nationella minoritetsspråken ska ges det stöd som behövs för att de ska hållas levande även inom filmens område? Kan ministern i stället dela min uppfattning att en åtgärd bland andra åtgärder skulle vara att ändra kommande filmavtal och tillämpningsföreskrifter så att de nationella minoriteterna säkerställdes resurser?

Avslutningsvis har min inblick i hur det fungerar visat att de nationella minoriteterna sinsemellan har olika tillgång till stöd för sitt språk. Samerna har det lite bättre, medan romerna kanske har den sämsta tillgängligheten. Här borde det finnas en rejäl politisk utmaning för kulturministern och regeringen att agera för att få en bättre tingens ordning genom att öka stödet för samtliga nationella minoritetsspråk och kultur och även på filmens område.

Anf. 24 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Jag måste tjata vidare om att man faktiskt inte kan se alla konstarter helt åtskilda från varandra. Det spelar roll att Mikael Niemi, säkert med hjälp av den stora kulturpolitiken i form av litteratur- och teaterstöd, har kunnat skriva en fantastisk bok som människor över hela världen läser och känner igen sig i och som nu blir film uppe i Pajala, och där vi säkert får höra meänkieli.

Allt hänger ihop. Man kan inte lyfta bort filmen från den övriga kulturpolitiken. Därför är det också väldigt viktigt att man inte bara säger att minoritetsspråken ska försörjas med öronmärkta anslag. Det är faktiskt så att man behöver se till att den stora kulturpolitiken också stöder minoritetsspråken. Och det finns ingenting i det svenska filmavtalet som hindrar Filminstitutet från att ge stöd till film på meänkieli. Svensk film behöver inte betyda svenskspråkig film.

Det är likadant med Filmpool Nord eller de andra filmpoolerna. De kan vara samiska eller tornedalsfinska filmpooler också. De kan klara flera uppdrag på en gång. Om vi stänger in alla minoritetsspråk med öronmärkta pengar då tror jag att det kommer att bli väldigt mycket mindre. Det behövs öronmärkta pengar. Men att bara arbeta på det viset är att skapa avskildhet i stället för att hålla minoritetsspråken levande i en miljö där faktiskt vårt gemensamma språk ändå är svenska.

Siv Holma säger att det är bättre i Norge och Finland. Finsk filmpolitik har förfärligt mycket mindre pengar än svensk filmpolitik. Jag har därför väldigt svårt att tro att det är så många verksamma i Finland som tycker att resurserna där är bättre när det gäller minoritetsspråk eller finsk film. När det gäller jämförelsen med Norge kan jag säga att man där har ett språk förutom norskan, nämligen urbefolkningsspråket samiska. Här har vi fem minoritetsspråk som vi tycker är viktiga att hantera, förutom de väldigt många andra språk som människor i det här landet talar och som de ska kunna ha en kontakt med. Det ska kunna vara det språk som de fortfarande drömmer på och håller liv i. Det går alltså inte att göra den typen av jämförelser, inte om man är seriös i alla fall.

När det gäller det kommande filmavtalet befinner vi oss i en situation där svensk film har stora framgångar. Periodvis ser vi väldigt mycket mer svensk film i Sverige än vad vi ser amerikansk film. Det är faktiskt där striden står. Tittar man på svenskars tittande på svensk film och jämför med hur fransmän tittar på fransk film eller hur engelsmän tittar på brittisk film ligger Sverige väldigt ofta i topp. Vi har haft enorma framgångar när det gäller svensk film. Det är viktigt att hålla liv i det. Om vi ska göra det genom ett filmavtal eller genom att staten får ta över hela finansieringen av filmpolitiken vet vi inte i dag, utan det är en fråga som branschen har att bestämma om. Ska man vara med, eller ska man välja att ställa sig utanför? I en situation där de stora amerikanska filmdistributörerna ingår i avtalet med pengar är det en sak som inte är helt fri från konflikter. I det läget kan staten inte styra och komma med olika typer av krav och kriterier. Det är någonting som vi får ta itu med när vi vet om det är filmavtalsmodellen som ska leva vidare eller om det ska bli en helstatligt finansierad filmpolitik. Då kommer också Sametinget att få svar på sitt brev. Men just nu diskuteras en förlängning av det gällande avtalet. Och i det läget är det inte möjligt att ta in nya parter att diskutera med.

Anf. 25 SIV HOLMA (v):

Herr talman! Jag kan bara konstatera, som jag uppfattar kulturministerns svar på mina frågor som i mångt och mycket icke-svar, att om man satsar på någon form av kvalitet och satsar på de nationella minoriteterna på andra områden så kommer det att lösa sig i en framtid. En

kreativ miljö kommer att innebära att vi får de förändringar som jag har efterlyst.

Jag skulle ändå vilja vädja till kulturministern att se till de synpunkter jag har och framför allt utgå från vad man har sagt från de nationella minoriteterna. Jag har lyssnat. Jag har uppfattat att Sametinget är intresserat av att säkra de kulturella rättigheterna för sitt vidkommande. Jag läste samma tongångar i utredningen om film i Sameland och Tornedalen. Jag har också talat med olika personer som är aktiva inom området, som framför samma saker. Jag skulle vilja uppmana kulturministern att vara mer lyhörd för de synpunkterna. Då kanske jag också kan bli optimistisk inför framtiden.

Anf. 26 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Jag är ledsen om Siv Holma tycker att hon inte har fått svar. Det kan möjligen vara så att hon inte har förstått vad jag har sagt.

Jag har inte hunnit räkna igenom alla felaktigheter som finns i den interpellation som Siv Holma har formulerat. Där finns åtminstone fyra eller fem rena felaktigheter, som inte är en korrekt beskrivning av hur det förhåller sig när det gäller filmpolitiken.

Den grundläggande skillnaden mellan oss, om det finns någon, är att jag inte nöjer mig med att minoritetsspråken ska ha stöd genom öronmärkta bidrag medan alla andra i landet ska ha tillgång till den stora kulturpolitiken, där de stora pengarna finns. Det tycker jag inte är rimligt. Minoritetsspråk behöver lite extra stimulanser med en tydlig styrning. Sedan ska de vara med och få del av den stora kulturpolitiken också. Det är alldeles självklart. Inte ska Mikael Niemi ha särskilda pengar från ett särskilt anslag. Han ska ha del av det som alla andra författare har tillgång till, när han skriver på svenska och när han skriver på meänkieli.

Jag vill inte stänga in folk i "tårtbitar". Jag tror att det är farligt. Jag tror att det är fel. Det kommer att vara svensk kulturpolitik också framöver.

Det som möjligen är bekymmersamt är att det är ytterst få ansökningar som kommer till exempel till Filminstitutet om att få göra svensk film på minoritetsspråk. Där tror jag att vi kan göra mer. Det kommer ytterst få ansökningar. Det kanske är så att människor upplever att de inte kan söka utan de måste gå till minoritetsspråkspengarna.

Den stora kulturpolitiken står öppen för minoritetsspråken. Det är väldigt bra om fler söker och slåss om de pengarna, för jag tror att det finns konstnärligt framstående filmare, författare och andra som kan få del av dem. Det har inte med optimism rakt ut i det blå att göra, utan det har att göra med en ordning som jag tycker är mycket rimlig. Vi betalar alla skatt i det här landet. Då ska vi inte vara hänvisade till små segment där vi söker pengar.

Jag hoppas att Siv Holma och hennes parti kan kämpa för lite mer pengar till svensk film.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 27 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Maria Larsson och Lena Adelsohn Liljeroth har var för sig ställt ett antal frågor till mig som alla handlar om företagande och näringsklimatet i Sverige. Eftersom deras frågor delvis överlappar varandra har jag valt att ge ett samlat svar på interpellationerna. Maria Larssons mer specifika frågor handlar om villkoren för företag inom vård- och omsorgssektorn och för att underlätta för företag som utför hushållstjänster i hemmet. Lena Adelsohn Liljeroths mer specifika frågor gäller nyföretagandet och särskilt nyföretagandet bland kvinnor.

Regeringen bedriver ett kontinuerligt arbete för att upprätthålla goda villkor för företagande. På övergripande nivå handlar det om att försäkra att företagen möter efterfrågan på sina produkter och har goda möjligheter att låna och investera. Sverige har numera ett stabilt statsfinansiellt läge med låga räntor och låg inflation.

Sedan 1990-talets början har Sverige haft en god företagsutveckling genom att antalet företag med anställda ökat. År 2002 var antalet nystartade företag det näst högsta på tio år och överlevnadsgraden bland de nystartade företagen är högre än i många andra länder. När det gäller andelen företagare i arbetskraften tillhör Sverige de länder som ligger omkring medelnivån inom EU tillsammans med Nederländerna, Tyskland och Frankrike. Högre ligger till exempel Grekland och Portugal, och lägre Danmark, Finland och Luxemburg samt Norge.

Vi fortsätter också att placera oss väl i internationella jämförelser av företagsklimat och konkurrenskraft. Enligt Världsbankens studie från förra året av över 100 länder är Sverige ett av de länder där det är absolut enklast att starta företag.

Vi har ett bra utgångsläge, men vi vill bli ännu bättre. Vi förbereder nu ett handlingsprogram för bättre service och tillgänglighet hos myndigheterna, enklare regler, färre och enklare blanketter samt IT-lösningar som förenklar tillvaron för små företag.

De så kallade 3:12-reglerna har gjorts mer generösa. Det innebär att den andel av vinsten som kan beskattas som kapital, som kan beskattas förmånligt, har ökat i storlek. Nystartade företag har sedan förra året möjlighet att få uppskov tre månader med betalning av preliminär skatt. Förändringar har också genomförts genom de så kallade lättnadsreglerna i arvs- och gåvobeskattningen, för att underlätta generationsskiftet.

Särskilda insatser görs för att främja kvinnors företagande. För att stimulera unga människor att i framtiden starta och driva företag genomförs ett nationellt program för entreprenörskap. Vi har även sett behovet av att ge möjlighet till utökad utlåning till små företag. Därför har regeringen infört ett nytt företagarlån genom Almi. Vi avser att lämna ett förslag under våren på finansiering i tidiga skeden, så kallad såddfinansiering, och om den rådgivning och det stöd som behövs på detta stadium.

När det gäller villkoren för företag inom vård- och omsorgssektorn, så är det viktigaste att patienternas intresse sätts i första rummet. Ett område där det går att kombinera ett ökat privat företagande med patientintresset är inom primärvården. Här har det också skett en ökning av

*Svar på
interpellationer*

mångfalden, vilket vi ser positivt på. Men när det gäller vård- och omsorgssektorn så tänker vi inte låta vinstintresset gå före omsorgen om patienterna.

Den privata servicesektorn är en viktig bransch som kommer att växa med eller utan skattesubventioner. Att med skattemedel styra vilken inriktning denna expansion ska ha anser jag vara direkt felaktigt. Särskilda skatteregler för hushållstjänster har inte enligt min mening samma prioritet som mer generellt inriktade åtgärder.

Anf. 28 MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Tack, näringsministern, för svaret som säger att allt är väl i Sverige. Vad skönt, då kan vi sova lugnt om natten.

Det finns statistik som påvisar olika saker. Mitt syfte med debatten i dag är inte att nå största möjliga polemik. Jag har haft ett antal debatter och jag vet att näringsministern och jag har olika syn på en rad frågor. Min förhoppning är att vi ska kunna ha en konstruktiv debatt.

Det hopp jag har, i samband med att en tillväxtkonferens har utlysts från Socialdemokratiska partiet, är att det finns en insikt hos en del om att allt faktiskt inte står riktigt bra till. Jag hoppas att näringsministern och jag är överens om att vi har för få företag i landet och för få människor som vill och kan starta nya företag. Det hoppas jag kan vara en gemensam utgångspunkt för hur vi kan förbättra de möjligheterna.

Ett av de största bekymren är tillgången på riskkapital. Om vi tittar på vad Global Entrepreneurship Monitor, GEM, säger visar de att Sverige ligger väldigt lågt internationellt sett till antalet företagare, och i Norden ligger vi sämst till. 4 % av människorna i Sverige är involverade i entreprenöriella aktiviteter, som man uttrycker det. I Finland är det 6,9 %, i Norge är det 7,5 % och i USA är det 11,9 %. Vi har en bit väg kvar att gå och en del att göra. Det är stora skillnader.

Jag tycker att GEM-undersökningen är väldigt intressant. Den visar också att i de flesta fall är det entreprenörens släktingar, grannar eller kolleger som finansierar företaget. Det klassiska riskkapitalet utgör alltså bara en bråkdel av investeringar i nya företag. Det tycker jag är en intressant uppgift. I Sverige är det oerhört svårt att få pengar över för investeringar på grund av skattesystemet och skatteuttaget. Här tycker jag att vi måste försöka gemensamt hitta bra lösningar.

250 miljoner kronor kommer årligen i såddfinansiering. Det har aviserats om ett antal reformer vid ett antal tillfällen. Jag tror säkert att de kommer, men det är inga nya pengar. De lyfts från Industrifonden. De är viktiga, och det är angeläget att de kommer fram. Men det är inga nya pengar. Statliga insatser behövs i ökad utsträckning. Men vi måste också få i gång den privata sektorn i riskkapitalisering.

Det gäller att bygga rätt incitament. Det är fel att man inte kan kvitta förlusterna om man sätter pengarna i onoterade bolag. Borde det inte vara lika förutsättningar som vid institutionellt placering? Är det inte att bygga rätt incitament? Är det inte rimligt?

I det program som initierats av tillväxtkonferensen sägs bland annat från Socialdemokraterna: Skattesystemet ska främja risktagande. Är inte det ett sätt att främja risktagande? Är näringsministern beredd att göra någonting åt saken så att vi inte missgynnar stimulerande och risktagande

i onoterade bolag? Vi vet att de små bolagen behöver växa sig större. Då behövs dessa insatser.

Vi vet också att många ägare i dag är 40-talister. Snart kommer nedläggningarna eller generationsskiftena i bästa fall. Var femte planerar detta de närmaste åren. 8 000 personer riskerar att bli arbetslösa varje år säger Nutek. Jag tror att det är underskattat. 40 % av dem som ska göra generationsskifte tycker att det är besvärligt.

I vilket fall kan vi konstatera att det här är en god tid. Det kanske är vår bästa tid. Varför ska jag återkomma till i nästa inlägg. Jag hoppas att näringsministern har uppfattat frågan och besvarar den.

Anf. 29 LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Jag tackar för svaret. För öronen kan det låta lugnande att höra näringsministern tala om det kontinuerliga arbete som regeringen nu bedriver för att upprätthålla det man kallar för goda villkor för företagande. Men hur kommer det sig att näringslivets egna organisationer – Företagarna, Svenskt Näringsliv, de olika hantverksorganisationerna, för att bara nämna några – inte är särskilt nöjda med det regeringen gör, eller rättare sagt det regeringen inte gör? Det går inte att prata fram fler företag.

Jag ställde fyra frågor till näringsministern. Den första är vad han tror är skälet till att allt färre vill bli företagare. På det svarar ministern att Sverige enligt Världsbanken är ett av 100 länder där det är absolut enklast att starta företag. Jag vet inte vilka övriga länder som ingår i Världsbankens undersökning. Jämför vi oss med Pakistan eller Kenya är det säkert enklare. Allt beror nog på vad man väljer att fråga om och vad man väljer att undersöka. Men det var inte det som jag frågade.

Om inte Svenskt Näringsliv ljuger i den rapport som kom för ett par veckor sedan – och vi får väl anta att inte heller näringsministern tror det – ligger Sverige uselt till. På tio år har vi förlorat 20 000 företag. Inget annat nordiskt land – precis som Maria Larsson nyss sade – har så få företag som startas som Sverige. Nyföretagandet räknas i promille i alla Sveriges län. USA ligger före liksom Irland, Spanien, Grekland, Storbritannien, Tyskland och som sagt de övriga nordiska länderna. Jag skulle inte spanna bröstet så mycket om jag vore näringsminister.

Jag har ett OECD-diagram som jag ska dela ut här efter debatten eftersom den tyvärr inte kunde visas på overheadbild i kammaren. Jag hoppas att de möjligheterna kommer efter ombyggnaden. Det diagrammet är mer relevant än Världsbankens lista som näringsministern refererade till. Om inte näringsministern tror att OECD helt har feltolkat verkligheten hamnar Sverige på bottenplats när man frågar hur många som själva har drivit eller startat företag och än värre hur många som över huvud taget har kommit att tänka på att göra det. Vi ligger på plats 18 i konkurrens med övriga länder som är vår egen marknad.

Jag har lite fler siffror. Enligt arbetskraftsundersökningarna minskade antalet kvinnliga företagare i Sverige med 3 % eller drygt 3 000 personer förra året. På den manliga sidan var nedgången bara hälften. Det var 4 400 personer eller 1 ½ %, eftersom deras utgångsläge var ett annat. Går vi tillbaka till år 1995 har antalet kvinnliga företagare minskat med 12 %. Det är oerhört mycket, i synnerhet i ett land där regeringen säger sig vilja tala – observera tala – om tillväxt. Det går inte heller att prata fram till-

växt. Företagande handlar nämligen om någonting som Socialdemokraterna inte verkar förstå sig på, näringsministern. Det är viljan till oberoende, viljan att stå på egna ben och viljan att få tjäna pengar.

Vad säger näringsministern mer i det svar jag fick med posten i går? Jo, att regeringen förbereder ett handlingsprogram för bättre service och tillgänglighet hos myndigheterna, enklare regler och färre och enklare blanketter. Det är intressant att regeringen också börjar inse att reglerna är krångliga. Näringsministern må ursäkta, men det är nog inte många företagare som riktigt tror på att det kommer några förändringar. De har nämligen hört locktonerna förr utan att det har hänt något.

Vi kommer ihåg Mona Sahlins Simplexgrupp. Hela företagskollektivet stönar. Varför skulle det bli annorlunda den här gången, näringsministern? Det är samma socialdemokrati som sitter vid makten. Det gör den dessutom med stöd av kommunister. De har aldrig tyckt att det funnits något skäl att stödja privat företagsamhet, tvärtom.

Anf. 30 NYAMKO SABUNI (fp):

Herr talman! Mycket har redan sagts av interpellanterna. Jag ska därför fatta mig kort men återigen ta upp lite statistik.

En svensk man i aktiv ålder äger i genomsnitt dubbelt så mycket som en kvinna. Kvinnor äger mindre än en femtedel av landets företagskapital. Kvinnor blir förmögna först som änkor när de har arvt familjens kapital i en ålder då pengar gör minst nytta. Det är i aktiv ålder som pengarna också används till att utveckla, investera och utforma framtiden.

En fjärdedel av företagarna är kvinnor. Men det är relativt sällsynt att kvinnor äger företag med fler än tio anställda. Det är så pass sällsynt att det inte ens förekommer i statistiken. I kommuner där det tillåts privata alternativ inom den kommunalt finansierade verksamheten finns i genomsnitt dubbelt så många kvinnliga företagare per tusen invånare som i de kommuner där konkurrens inte tillåts.

Vi vet att tryggheten är viktig för att kvinnor ska välja att starta företag. Min fråga gäller vad som sker förutom det som står i ministrarnas svar och som tydligen inte fungerat hittills. Vad planerar ministern att göra ytterligare för att underlätta och göra det tryggare för kvinnor att i större utsträckning starta företag och på det sättet få tillgång till produktionsmedlen? Det är faktiskt en rot till den ojämlikhet som råder i dag mellan kvinnor och män.

Anf. 31 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp):

Herr talman! Maria Larssons och Lena Adelsohn Liljeroths interpellationer är otroligt viktiga. Jag håller också med dem om att det företagsklimat som näringsministern beskriver inte är så bra som näringsministern säger.

Jag ska ta ett exempel. En psykiatrisjuksköterska jag känner är trött på otaliga omorganisationer inom kommunen och vill i stället starta eget där hon kan arbeta med rehabilitering och rådgivning. Men hon får inte en F-skattsedel. Den förutfattade meningen om en sjuksköterska är att hon, oftast är det en hon, arbetar med att vårda sjuka på sjukhus och således har en anställning. Den här uppfattningen har jag själv hört en tjänsteman uttala på Skatteverket.

I dag arbetar många kvinnor, precis som min bekant, inom den of-fentliga sektorn. Många skulle säkert gärna våga pröva att starta eget, men det är olyckligt att förutfattade meningar och fördomar ska vara orsaken till att inte fler kvinnor kan starta företag. Självfallet är detta inte den enda orsaken; de tidigare talarna har nämnt fler. Tänker näringsmi-nistern medverka till att fler kvinnor startar eget? Även om man har ett enmansföretag så kan det växa och ge arbete till fler så småningom.

Herr talman! Som Maria Larsson anför i sin interpellation går en stor del av de företagare som driver småföretag i pension inom de närmaste åren. 26 % av småföretagarna är födda på 40-talet. Risken finns att ingen vill eller har råd att ta över företaget. Resultatet blir att ett antal företag och därtill hörande arbetstillfällen kommer att försvinna. Det finns olika siffror på hur många det är beroende på undersökning. Men det som är gemensamt med undersökningarna är att de visar att flera 100 000-tals jobb kommer att försvinna under de närmaste tio åren om inte radikala förbättringar görs för att ändra skatteregler och andra krångliga regler för småföretag.

Herr talman! Skatteregler försvårar för företag att gå från generation till generation även om det, som näringsministern säger, har införts en viss lättnad i årets budget. Generationsskiften måste planeras lång tid i förväg. Vid ett plötsligt dödsfall kan familjen tvingas sälja ett familjefö-retag som har gått i arv i flera generationer på grund av att man inte kan betala arvsskatten. Det kan väl inte vara avsikten, näringsministern?

Herr talman! Krångliga regler både när det gäller skatter och admi-nistration avskräcker också många från att starta företag. Visserligen har de så kallade 3:12-reglerna gjorts något mer generösa i höstens budget, vilket också näringsministern säger, men av utlovad 1 miljard kronor blev det bara 30 miljoner. Resten lär komma i vårbudgeten och träda i kraft från den 1 januari 2005. Det ska verkligen bli intressant att ta del av det förslag som regeringen kommer att presentera. Har näringsministern möjligtvis något förhandstips om vad som kommer att hända då?

Herr talman! Förutom de skatter som jag har nämnt måste förmögen-hetsskatten slopas. Redan i dag flyttar företag utomlands på grund av den, och fler arbetstillfällen försvinner. Händer inget så kommer vi i en framtid att vara ännu mer beroende av att det startas fler småföretag och att de som finns får en möjlighet att överleva.

Anf. 32 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Jag ska först säga några ord om läget för småföretagan-det i Sverige. Vi har ett ökande nyföretagande. Nyföretagandet låg på 80-talet i Sverige på nivån 15 000–17 000 om året. Det har gradvis ökat genom 90-talet, och nu ligger det på nivån 35 000 om året. Det går lite upp och ned med hänsyn till konjunkturen, men det ligger ungefär där. Jag är glad att vi inte ligger kvar på den låga nivå som vi hade för tio år sedan eller den ännu lägre som vi hade för 15 år sedan. Men jag vill ha fler småföretag. Jag tycker inte att detta är bra nog. Jag önskar mig fler företag; det är det som jag besjålas av i mitt arbete. Men jag måste en liten smula mana till proportioner och besinning i svartmålningen av hur obefintligt och katastrofalt nyföretagandet är. Verkligheten ser lite an-norlunda ut.

Vi behöver fler företag i Sverige. Sverige är ett storföretagsdominerat land. Det är en unikt stor mängd globala storföretag som har sin bas i Sverige. Det är en fantastisk tillgång för Sverige. Men vi behöver balansera detta genom att också ha den vitalitet och dynamik och öppenhet för nya sätt att arbeta och nya idéer som de mindre företagen innebär. Det kan åstadkommas på många sätt, men det kräver långsiktighet, målmedvetet arbete och en misstänksamhet och skepsis mot snabba patentröslöningar som med ett trollslag löser allting på en gång. Dessbättre var det inte så många sådana bland de fyra inlägg som vi har hört nu, och jag tycker att vi nu kan föra ett samtal om det här i de inlägg som vi har framöver.

Jag tillåter mig att göra den enkla reflexionen att så länge jag har läst dagstidningar i Sverige – och det är ganska många år vid det här laget – så har SAF, Industriförbundet och småföretagarnas olika organisationer haft en viss åsikt oavsett om det har gått upp eller ned. Min prognos är att om tio år, när våra efterträdare står här i kammaren, så kommer borgerliga ledamöter att återropa sina kompisar i Svenskt Näringsliv, Företagarnas Riksförbund eller vad organisationerna kommer att heta då, och en socialdemokrat kommer att stå och säga som jag – att riktigt så illa som de där svartmålna säger är det inte.

Jag ska återkomma till frågan om kvinnligt företagande. En viktig fråga för mängden små företag i Sverige gäller generationsskiftena. Det har kommit upp många olika skattefrågor och annat. Min egen prioritering gäller de företag som har ledare och ägare i en och samma person, som är 55 år och uppåt och som börjar prata om och fundera på att dra sig tillbaka. Jag prioriterar att de företagen kan leva och utvecklas i annan regi när den nuvarande företagsledaren pensioneras. Från borgerligt håll väcks det också intresse för detta, och jag tror att vi kan mötas på olika vis. Men det handlar där enbart om skattefrågan och arvsskatten. Den undersökning som Nutek har gjort på mitt uppdrag visar att många av dessa företagare inte har några arvingar som är intresserade och beredda att ta över. Frågan är alltså mycket bredare och mycket vidare. Här behöver vi gnugga våra geniknölar och tänka kreativt och djärvt för att hitta former för att låta anställda, nyckelmedarbetare eller andra köpa och ta över. Vi ska understödja handel i företag så att andra entreprenörer som vill jobba framåt kan ta över och fortsätta.

Jag beklagar att min talartid är ute. Jag får återkomma till frågan om det kvinnliga företagandet i mitt nästa inlägg.

Anf. 33 MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Det ser vi fram emot! Vi tycker också att det är positivt att näringsministern vill ha fler företag – skam vore det annars. Många av de stora företagen är dessvärre inte längre i svensk ägo.

Om tio år hoppas jag att det är en borgerlig näringsminister som står här och har presenterat ett program som har lett till betydligt fler företag. Jag är övertygad om att det kommer att vara så.

Samtidigt vill jag säga att näringsministerns bästa tid är nu. Generationsskiftena står för dörren. Jag tycker att man ska börja med att undanta det bundna kapitalet från beskattning. Här kommer ett gott tips i precis den riktning som näringsministern vill gå: De som antingen generationsskiftar eller gör en extern försäljning kommer att ha ganska mycket

pengar på fickan. Då kommer de att kunna välja mellan att köpa sig en villa i Spanien eller en liten herrgård på landet eller också att låta pengarna bli satsningskapital in i nya företag. Detta är entreprenörer, som naturligtvis är intresserade av att få i gång fler företag om de får lite stimulans till det.

Om det ska kunna bli ett aktivt lokalt riskkapital så handlar det om de onoterade bolagen, som jag var inne på tidigare. Om korten sköts rätt skulle det här kunna bli en riskkapitalsatsning från den privata sektorn i Sverige just nu. Det är läge för det nu! Men då måste incitamenten förändras.

Det finns orosmoln på himlen, inte minst när man tittar på hur förmogenhetsskattebasen nu ska breddas genom att också inkludera O-listan. Det vore förödande. Nibes ägare i Markaryd har varit ute och kommenterat det här. Nibe är ett expansivt familjeföretag som börsnoterades häromåret på O-listan. Han rasar över förslaget från Egendomsskattekommittén och säger: Jag är fullkomligt ursinnig! Förslaget att beskatta O-listenoterade aktier är ett flagrant påhopp på dem som vill utveckla små och medelstora företag.

Tänk om de här pengarna i stället kunde gå in och bli satsningskapital på svenska bolag inom vård- och omsorgssektorn, som är en sektor som är underutvecklad i vårt land och där vi har en hög kompetens. Där skulle vi kunna bli marknadsledande på många områden. Där sitter, står eller jobbar de 36 % av kvinnorna inom vård- och omsorgssektorn som har drivkraften och viljan att starta ett eget företag. Jag förstår inte vad näringsministern är rädd för. Av de sjuksköterskor som har en privat arbetsgivare säger 60 % att deras arbetsgivare har högre flexibilitet och är mer nytänkande än de offentliga – och då har de prövat bägge delarna. Av privatanställda sjuksköterskor har 61 % stort förtroende för sin arbetsgivare. Men mäter man samma sak bland offentliganställda är det bara 31 % som har stort förtroende för sin arbetsgivare.

Vilken sektor att utveckla! Jag kan inte förstå rädslan. Jag tycker att den är trist för alla kvinnor som vill starta och driva företag inom en sektor som de har stor erfarenhet och kompetens inom.

Kan näringsministern lova att ta upp förslaget mot O-listan som Egendomsskattekommittén har lagt? Jag förstår att Ringholm och Persson vill ha ett ord med i laget, men det skulle vara bra med ett löfte från näringsministern att det är ett förslag som inte kommer att drivas av landets näringsminister. Jag tycker att det vore ett bra tillfälle att lova det här i dag.

Anf. 34 LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Det här med dynamik och att man ska lyssna på de mindre företagen och ta till vara deras idéer låter ju bra. Vi får väl se om det blir något mer än prat på det området också. Vill ju att även de företagen ska växa med tanke på att det inte finns något stort företag i Sverige som bildats efter 1970. Det här känner näringsministern väl till.

Om man frågar företagarna själva, och inte bara nöjer sig med regeringens diagnos, handlar det låga företagandet, för det är fortfarande lågt, om att socialförsäkringarna är sämre, att affärshindren är många, att skatterna är höga och att reglerna är krångliga. Vi har framför allt väldigt många kvinnor i offentlig sektor som inte får möjlighet att starta företag.

Prot. 2003/04:86
23 mars

Svar på
interpellationer

Är det inte märkligt, ministern, att så fort det handlar om kvinnor ska de inte få tjäna pengar. De ska hålla till godo med låga löner i vårdens, skolans och omsorgens monopolverksamheter, även om det börja hända lite där.

När kvinnorna röstar med fötterna och går ut i privata bemanningsföretag där de äntligen känner sig uppskattade, kan påverka sina arbetsvillkor och höja lönerna, vad svarar då näringsministerns socialdemokratiska vänner ute i landet med? Jo, med stopplagar för att tvinga sjuksköterskor, sjukgymnaster, läkare och annan vårdpersonal tillbaka in i landstingsmonopolen. Stopplagar är ingenting annat än ett patetiskt försök att hindra nya idéer. Det är ju ingenting olagligt de försöker att göra.

I näringsministerns svar när det gäller vård- och omsorgssektorn heter det också att man inte tänker låta vinstintresset gå före omsorgen om patienterna. Man blir trött. Vad är egentligen vinst ett tecken på? Jo, det är i allmänhet ett tecken på att en verksamhet går bra, att den är uppskattad, att medarbetarna trivs och att människor är villiga att betala för den här tjänsten eller varan om de får en chans att göra det. En verksamhet som inte fungerar bra går nämligen med förlust. Det är bra om företag går med vinst även om de verkar inom vård och omsorg. Det kan jag vittna om som styrelseledamot i ett privat vårdföretag som fick möjlighet att knoppa av när det var borgerlig majoritet i Stockholms läns landsting.

I näringsutskottets betänkande NU10, som riksdagen behandlade häromveckan, kan jag på s. 24 i betänkandetexten först läsa några obligatoriska fraser om hur bra det är med ökat företagande för kvinnor inom vård, skola och omsorg, det vill säga där kvinnor verkar. Sedan står det: ”Samtidigt framhöll utskottet att det inte var berett att verka för sådana lösningar som innebär att ett offentligt monopol inom dessa sektorer riskerar att ersättas av stora privata företag som exempelvis köper upp små lönsamma vårdföretag. Utskottet vill dock erinra om att det pågår ett arbete med att tillskapa en särskild bolagsform utan särskilt vinstsyfte som kan komma att kunna användas för kvinnors företagande inom områden som domineras av offentlig sektor.”

Jag kan gärna upprepa detta, men för att spara tid ska jag inte göra det. Majoriteten här i riksdagen säger i korthet: Ni får gärna driva företag, flickor små, men ni får inte tjäna några pengar.

Kan man tänka sig någon regim, utom möjligen en gammalsocialistisk, som med en sådan enfald tror att det här synsättet stimulerar företagande? Om näringsministern inte visste det, kommer jag att upprepa det här i dag: Florence Nightingale har varit död i nästan 100 år.

Jag tror faktiskt inte att de unga kvinnor som nu studerar och funderar på sin framtid, som vill kunna stå på egna ben, försörja sig själva, sina barn och kanske till och med en arbetslös man, kommer att välja vårdsektorn. Där finns inga framtidsmöjligheter. Det ser näringsministern och hans regering till. Det vore enbart dumt av dessa unga flickor, och de är inte dumma.

Anf. 35 NYAMKO SABUNI (fp):

Herr talman! Vi behöver inte bara fler företag, utan vi behöver fler företag som ägs av kvinnor. Om tio år hoppas jag verkligen att det på den andra sidan står en Sabuni, en Adelsohn Liljeroth, en Larsson eller en Ekström som är minister och säger: Vi är bäst i världen, men vi kan

bli ännu bättre, och vi lyssnar gärna på förslag och idéer också från socialdemokrater.

I flera andra länder lyckas kvinnor ta sig upp till de högsta betallingsnivåerna. I flera andra länder äger kvinnor företag med fler anställda än tio. Vi kan hitta många sådana saker i statistiken. Vad är det för fel på Sverige? Varför lyckas vi inte se till att ojämlikheten mellan män och kvinnor när det gäller ägandet av förmögenhet minskar? Förutom standardsvaren om hur bra det är med företagandet i Sverige, vad anser ministern vara roten till att det är en sådan ojämlikhet när det gäller ägandet? Vad skulle han specifikt vilja göra? Kan han ägna 30 sekunder åt att svara på denna fråga?

Anf. 36 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp):

Herr talman! Många sanningar har sagts. Jag ska inte upprepa dem. Det är bra att näringsministern säger att det behövs fler företag. Det är självklart. Hur skulle det se ut annars? Jag kan också hålla med om att det är viktigt att man tar upp detta att företag även kan övergå till en annan ägare när inte den nya generationen vill ta över ett företag. Det är en viktig fråga.

Det finns förslag på hur man ska lösa problemen med 3:12-reglerna, men regeringen har inte presenterat något förslag hur de vill lösa dessa. Eftersom detta ska träda i kraft den 1 januari 2005 borde det åtminstone finnas en liten skiss eller idé, men ingenting har viskats om hur de kommer att se ut. Kommer de verkligen att presenteras i vårbudgeten? Jag förmodar att så ska ske.

Till sist vill jag nämna någonting som vi inte har tagit upp tidigare. Det gäller detta att attityderna till företagande måste förändras. Det ska inte vara fult att tjäna pengar på att driva företag, vilket det nästan är i dag. Den som tar risker ska också få något för det. I dag är det självklart att man ska satsa pengar i lotterier. Man vinner stora pengar. Det är nästan någonting som man ska värderas högt för. Man kryper på knäna för någon som har fått 13 rätt. Men en som har tjänat pengar på ett företag ser man nästan på med skam.

Anf. 37 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! När jag gick igenom några studier om företagandet försökte jag anstränga mig för att ge en nyanserad bild. Sverige låg i mitten i en del och bra till i andra. När jag åberopade att Världsbanken satte Sverige i tätgruppen bland 110 länder fick jag höra att det var en jämförelse med fel länder och den var inte relevant. I stället sade Maria Larsson efter en stund att den jämförelse man ska titta på är Global Entrepreneurship Monitor, GEM. Jag kan berätta att i den jag nämnde, där vi låg i topp, ingår bland annat alla OECD-länder.

Jag kan berätta vilka det är som toppar i den jämförelse som jag i stället rekommenderas av Maria Larsson, och där vi ligger dåligt till. Främst ligger Thailand, tvåa är Indien, trea Chile, fyra Korea och femma Argentina. Det är möjligt att de är väldigt mycket bättre än vi i många avseenden, men jag är inte säker på att samhällsmodellen, som i stort sett är gemensam för de här fem länderna, är något som svenska män, kvinnor och småföretagare avundas.

Prot. 2003/04:86
23 mars

Svar på
interpellationer

Jag tycker att Sverige behöver fler kvinnliga företagare. Sverige har kvinnor som är kapabla att vara företagare på många olika områden. Jag är inte så konservativ att jag säger att kvinnligt företagande uteslutande är begränsat till de traditionellt kvinnliga, mjuka områdena, utan jag tror att kvinnors entreprenörskap är mer förekommande än så.

Vad gäller de nedsättande kommentarerna om mitt intresse för de här frågorna och om mitt engagemang – min pliktskyldighet, min enfald och de andra ord som nämndes – vill jag bara påpeka, för den händelse att ni inte vet det, att min mamma, min mormor och min farmor alla var småföretagare. Jag behöver inte få några läxor om kvinnligt företagande från någon av er.

Ni har olika förslag som ni prioriterar. Jag konstaterar att den högst prioriterade åtgärden för alla era tre partier är ett omedelbart avskaffande av förmögenhetsskatten. Det kostar 5 miljarder kronor. Några av er lyckas till och med komma fram till att detta vore bra för kvinnligt företagande. Eftersom det är så orättvist i Sverige behövs det särskild stimulans. Jag fick inte ihop det riktigt.

Jag kan upplysa om att dubbelt så många män betalar förmögenhetsskatt, trots sambeskattningen. Dubbelt så många män som kvinnor skulle få glädje av en slopad förmögenhetsskatt. Nyamko Sabuni oroar sig för att det är så få kvinnliga miljardärer och ägare av stora företag. Baksidan av det myntet är ju att avskaffande av förmögenhetsskatten är en av de effektivaste åtgärder som man kan genomföra för att öka de ekonomiska klyftorna mellan kvinnor och män.

Vi måste jobba på bred front för att få fram fler kvinnor. Det är en kulturfråga och en självförtroendefråga, men det är också en fråga om åtgärder. Vi har anslagit 42 miljoner under åren 2002–2004 för att främja företagande bland kvinnor och invandrare. Med stöd av de här medlen arbetar Nutek med att bistå kvinnors företagande genom rådgivning och kompetensutvecklingsinsatser. Insatser görs bland annat för att integrera affärsrådgivning och kunskap om kvinnors företagande bland etablerade rådgivningsaktörer. Dessutom sker samverkan med organisationer och företagare för att sprida kunskap och förebilder kring kvinnors entreprenörskap.

Nutek bedriver också verksamhet riktad till kvinnor på innovationsområdet. Bland medlemmarna i Svenska Uppfinnareföreningen är bara 10 % kvinnor. För att stimulera fler kvinnor att bli innovatörer och främja näringslivets tillväxt och förnyelse genom nya idéer driver Nutek programmet Kvinnor och innovationer. Jag tror att det grundläggande handlar om att prata väl om företagandet och att bryta de traditionella kulturmönster som gör att väldigt få kvinnor känner sig lockade och manade av den livsstil som det innebär att vara företagare.

Anf. 38 MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Global Entrepreneurship Monitor tar upp och belyser inställningen till entreprenörskap, och det var det som jag refererade till. Jag tycker att det är beklagligt att ministern inte tycker att det är en viktig undersökning eller tycker att de länder som där är jämförelseobjekt inte har trovärdighet som nationer som stimulerar entreprenörskap. Jag tycker att det är allvarligt om ministern inte ser anledning till att höja oss pro-

centuellt på den listan. Jag tycker att det borde vara näringsministerns främsta mål att arbeta för.

Jag fick inte svar på min fråga om O-listenoterade aktier och breddning av förmögenhetsskattens bas. Jag skulle gärna vilja att näringsministern kommenterar det i sitt sista inlägg.

Vad gäller förmögenhetsskatten kunde jag i förra veckan läsa om en undersökning som gjorts av Svenskt Näringsliv, enligt vilken hälften av utlandssvenskarna är beredda att flytta hem om förmögenhetsskatten avskaffas. Jag vill ställa ytterligare en fråga till näringsministern med anledning av att näringsministern tar upp förmögenhetsskatten. Jag tycker att det låter väldigt mycket jantelag när näringsministern här säger att fler gubbar än tanter skulle få glädje av dess avskaffande. Det är väl ett konstigt sätt att tänka.

Har näringsministern någon gång satt någon i departementet på att beräkna vad ett återflöde av förmögenhetsskatten i likhet med vad som skett i andra länder som avskaffat den skulle ge till Sverige i form av kapital, som också skulle kunna bli satsningskapital? Skulle näringsministern våga sig på att göra en sådan beräkning, eller är detta en fråga som har låsts fast så att det inte finns någonting som dyrkar upp den, trots att erfarenheterna runtomkring oss visar en enda sak, nämligen att ett stort återflöde av kapital sker i samband med att förmögenhetsskatten avskaffas? Titta på exemplet Italien, näringsministern!

Den öppna arbetslösheten är över 6 %. Det är jobben det handlar om när vi talar om näringslivsfrågor. Det borde därför vara angeläget också för näringsministern att inte stå här och raljera och vara nöjd med saker nas tillstånd. Jobben är otroligt viktiga, för de är en förutsättning för den generella välfärden, som vi alla är rädda om.

Anf. 39 LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Jag är inte nöjd med de svar som näringsministern har lämnat här i kammaren i dag. Ni hade kanske blivit förvånad om jag hade jublat och applåderat. Jag tror tyvärr inte heller att det kommer ut så väldigt mycket mer av regeringens arbete. Men överraska mig gärna positivt!

Det är roligt att höra att det finns kvinnor i näringsministerns omgivning som har varit egna företagare. Jag hoppas att näringsministern har lyssnat. Om näringsministern har en dotter, hoppas jag att även hon kan komma att tänka sig att välja företagargörelsen.

Jag hade önskat att näringsministern i stället hade svarat så här:

Interpellanternas frågor visar på något som kan vara ett stort problem. Som ansvarig minister ska man alltid vara öppen för att så kan vara fallet. Med anledning därav kommer jag redan i morgon att kalla in ett antal experter för att undersöka hur vi på bästa sätt kan undanröja en del av de hinder som interpellanterna pekar på samt med bredaste möjliga politiska bas försöka lägga fram förslag som i likhet med den annalkande våren ska ge en ljusning för de kvinnor som vill starta företag och bidra till en växande välfärd och som helt naturligt också vill kunna tjäna pengar på hederligt och rejält arbete.

Jag kan lova att i oss har ministern den politiska bas han behöver, om han vill göra de här förändringarna.

Prot. 2003/04:86
23 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 40 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Som vanligt när vi diskuterar småföretagsamhet och företagsklimatfrågor kommer vi snabbt in på frågan om förmögenhetsskatten eftersom det är den fråga som förenar de borgerliga partierna. Det är den fråga som de prioriterar högst och som de avsätter mest pengar till. Det är det som ska vara patentmedicinen som löser alla problem, i dag också jämställdheten.

Maria Larssons argument är att när man har avskaffat förmögenhetsskatten får man mycket pengar tillbaka till landet. Danmark har provat och utvärderat detta. Återflödet blev enligt de utvärderingar som jag har sett i departementet – vi har bett folk titta på det – i princip noll. Italien var ett nytt exempel för mig. Jag ska gärna undersöka om jag kan finna något mer där.

Detta speglar någonting som jag tycker är en grundläggande svaghet i den borgerliga politiken på det här området, nämligen tron att allt beror på skatten. Den här diskussionen har visat att vi delar uppfattningen att vi behöver mindre av traditioner, könsroller och traditionella uppdelningar mellan män och kvinnor vad gäller företagande och företagandekultur. Men de enda riktigt skarpa idéer som kommer fram handlar ju om skatt, i första hand om förmögenhetsskatt och i andra hand om börsbeskattning. Även där handlar det ju om just förmögenhetsskatten.

Alla de kvinnor som skulle kunna förmås att överväga att starta företag – affärer, hantverk och annat som både kvinnor och män har som de allra vanligaste företagsformerna – har ju inte någon hjälp alls av det här. Hur ska vi bryta könsrollsmönstren? Hur ska vi påverka skolungdomar? Hur ska vi påverka ungdomar på universiteten att få en mindre könsrolls-uppdelad attityd än deras föräldrar?

Hur ska man kunna förbereda sig för att företag, som snart står utan sin företagsledare eftersom denne planerar att pensionera sig, så att också kvinnor blir beredda att ta över och fortsätta vidare i dessa företag? Hitills har det nästan bara varit män. Jag hoppas att vi en annan gång kan diskutera detta på ett mer konstruktivt sätt än att bara fastna i frågor om hur skattetrycket kväver alla kvinnor, trots att man bara identifierar de skatter som betalas av män.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellation 2003/04:345 om avtal med IUC-bolagen

Anf. 41 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Kerstin Lundgren har frågat mig på vilket sätt jag har säkerställt att avtalet med IUC-bolagen förlängts så att det dödläge som uppstod i och med att avtalet löpt ut verkligen brutits. Vidare har Kerstin Lundgren frågat vilka överväganden som ligger till grund för bedömningen att upphandling av en konsult som söker upp företag leder till ett bättre resultat för utveckling av små och medelstora företag än det nuvarande UPA-uppdraget.

Jag vill först tacka Kerstin Lundgren för det stöd som hon i sin interpellation ger till detta initiativ som vi socialdemokrater tagit om de industriella utvecklingscentrumen. Jag vill dock påminna Kerstin om vad

jag sade vid den förra interpellationsdebatten, som vi hade här i kammaren för ett par veckor sedan.

UPA-uppdraget, som det utformades i försöksverksamheten, var ett nytt sätt att genomföra insatser i små företag. Ett grundläggande villkor mellan staten och IUC-bolagen var att villkoren för IUC:s medverkan skulle utformas på ett sådant sätt att royalty-, försäljnings- eller liknande intäkter som uppstod medförde att statens engagemang kunde upphöra eller minimeras. Det har inneburit att bolagen kan ha olika typer av avtal och olika prioriteringar. Det statliga stödet var tidsbegränsat till tre år men har sedan i flera omgångar förlängts till och med 2003 års utgång. Regeringen har sedan 1997 satsat avsevärda årliga resurser för att ge IUC-bolagen uppsökande-, produktutvecklings- och avknopningsuppdrag.

Eftersom det har funnits en förväntan att UPA-uppdraget skulle bli självfinansierande har det varit svårt att långsiktigt överblicka och fatta beslut kring uppdraget. Om återbetalningsnivån vore så hög som Kerstin Lundgren låter det framstå i sin interpellation så skulle inte finansieringen vara ett problem. Grundtanken med ett självförsörjande system skulle då åtminstone delvis ha uppfyllts. Den faktiska återbetalningsnivån var under de senaste två åren emellertid bara 4,4 miljoner kronor respektive 4,8 miljoner kronor, vilket utifrån att staten under försöksperioden anslagit 500 miljoner kronor, en halv miljard kronor, är en låg återbetalningsnivå. Erfarenheten av detta är att det behövs fortsatta årliga statliga satsningar för att upprätthålla insatserna inom detta område.

Jag är dock positiv till den verksamhet som bedrivits och vill även fortsättningsvis stödja denna typ av insats. Framtagning av nya produkter och processer i små och medelstora företag är en viktig faktor för att de även i framtiden ska vara internationellt konkurrenskraftiga.

Jag har mycket svårt att förstå Kerstin Lundgrens resonemang kring ifrågasättandet av upphandlingen. IUC har under försöksperioden fått möjlighet att bygga en kompetens och verksamhet inom detta område. Det finns i dag en stark organisationsstruktur som jag tror kan stå sig väl i en upphandling av detta uppdrag. Upphandling av extern kompetens görs inom de flesta statliga utgiftsområdena och är ett effektivt och konkurrensneutralt sätt att säkerställa en bra produkt eller tjänst.

För att ge mer tid för att förbereda en modell som uppfyller det behov av insatser som vi ser inom detta område har vi beslutat att IUC-bolagen får hela den avsatta summan för den här typen av insatser, det vill säga 30 miljoner kronor, för i år. Nutek har nu tagit beslut om detta, och pengarna har redan betalats ut.

Anf. 42 KERSTIN LUNDGREN (c):

Herr talman! Tack, näringsministern, för svaret på den här interpellationen. Jag väckte interpellationen, föga förvånande kanske för ministern, med tanke på att vi hade en debatt den 3 februari kring den här frågan, som kan synas liten men som naturligtvis är intressant att följa eftersom den berör rätt många aktörer även lokalt, till exempel privata företag och många projektverksamma ute i hela landet.

Det är intressant att se hur ministern följer det svar som han gav till mig den 3 februari. Motivet till att jag ställer frågan, föga förvånande som sagt, är att Nutek den 19 februari beslutade i en riktning som såg

helt annorlunda ut än den som ministern i dag presenterar. Det är klart att det föranleder en idog riksdagsledamot att försöka granska hur regeringen lever upp till de löften som ges här i kammaren.

Jag hoppas naturligtvis att ministern inte värderar projekt utifrån vem som är den politiska upphovsmannen. Man skulle nästan kunna tro det när man läser svaret. För min del har jag inget bekymmer med att det var en socialdemokratisk ministär som lade fram förslaget. Förslaget bottnade i en verksamhet som hade funnits en tid ute i verkligheten och som ministern då gjorde till en treårig försöksverksamhet. Det är alltså inte vem som var upphovsmannen politiskt, utan det är resultaten som räknas.

Min fundering är om det verkligen också gäller ministern, eller om han nöjer sig med att bara vara upphovsman. Om det är så att det är resultaten som räknas så vore det naturligtvis intressant att få ta del av vilka överväganden ministern och regeringen har haft som grund för att man nu egentligen vill frånga det förslag som man var stolt – uppenbarligen – förällda till. IUC-verksamheten har som sagt var utvärderats, och regeringen har själv givit spelreglerna. Utvärderingen har visat ett gott resultat. Man kan naturligtvis ha olika synpunkter på siffror, men av de redovisningar som har kommit till Regeringskansliet framgår det att man för de här 300 miljonerna har fått tillbaka ungefär 124 miljoner på i och för sig olika sätt, men det är ändå en ganska god återbetalning på insatt statligt kapital – en återbetalning som också har den fördelen med sig att där också genereras pengar från andra aktörer. Det som talades om i den tidigare debatten – att kunna ”poola” resurser mellan privat sektor, lokala aktörer och staten – har man haft möjlighet att göra i den här verksamheten.

Då funderar man naturligtvis: Varför är det så att man å ena sidan tycker att det har varit bra, men å andra sidan säger att vi nu ska ge upp den här modellen och hitta en annan i stället – allmänt sökande, till synes? Här finns en modell som har notifierats i EU och som är godkänd för upphandling med det upplägg som har varit. Det finns en modell som genererar både sysselsättning, privat kapital och nya företag. Då funderar man: Vad är det för skäl som ministern har för att i princip bryta det projektet i och med årets slut? Jag kan inte uppfatta ministerns signal på annat sätt än att det här egentligen är sista året. Sedan avser man att göra något annat. Det är kortsiktighet och inte långsiktighet som i så fall signaleras, och kortsiktighet ger inga framgångar om man vill vara med, som vi diskuterade tidigare, och tidigt initiera nya produkter, utveckling och nya företag.

Anf. 43 MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Då var det IUC-debatt igen, och jag tackar Kerstin Lundgren, som så föredömligt håller i gång den här debatten.

I varje svar som handlar om IUC är näringsministern noga med att skriva – vi småler lite nu – att detta från början var ett socialdemokratiskt initiativ. Det är ju, precis som Kerstin var inne på här, så att det var något som uppstod ute i verksamheten, och sedan har det legitimerats och lyfts upp till en ganska omfattande verksamhet av den socialdemokratiska regeringen. Men idén uppstod ju inte i Regeringskansliet – så fungerade det inte riktigt. Men jag tycker att det är bra att ni har gjort det, och jag

tillstyrker det här, därför att jag gillar det som är underifrån initierat och drivet. Det ska ha stöttning från de offentliga medlen också.

Men när man har satt barn till världen måste man också ta hand om dem och stödja dem under deras uppväxt. Nu är det snarare så att regeringen har satt ut det här barnet i skogen. Det gjorde man förr i tiden, men jag tycker inte att det lämpar sig nu. Svältgränsen har varit nära många gånger. Man har hållit det nödtorftigt vid liv. Det har varit en ganska oförutsägbart framtid som det här lilla barnet har sett, och det ger naturligtvis ingen harmonisk och trygg uppväxt. Det ger en ganska påfrestande uppväxt, och barnet blir ett maskrosbarn. Nu har det här maskrosbarnet artat sig väl och ändå levererat tillbaka väldigt mycket för de insatta medlen. Men det hade kunnat ske betydligt bättre, och det hade förmodligen levererats ännu mer tillbaka om det hade funnits en långsiktighet i besluten, om man från början hade kunnat se vilka pengar som fanns, hur länge de skulle vara och hur de skulle fördelas.

Det har varit väldigt mycket *ad hoc*, och det har varit väldigt mycket sena besked. Det som gör mig väldigt bekymrad inför framtiden, och som är min fråga till näringsministern i dag, är vad framtidstankarna är inför 2005. Nu vet vi att de 30 miljonerna finns 2004. Det skedde lite omfördelning och lite förhandling med Nutek uppenbarligen och så landade det hela.

En handläggare på Nutek uttrycker det på följande sätt: "Detta är sista året med UPA-uppdrag. Det blir inget nytt UPA-uppdrag nästa år." Då är min fråga till näringsministern: Är detta ord som härstammar från Regeringskansliet? Är detta det besked som de i IUC som jobbar med UPA-uppdrag har att förvänta sig tycker jag att det är rimligt att det beskedet ges vid detta tillfälle, så att man har möjlighet att på ett sjyst och snyggt sätt avveckla den verksamhet som regeringen inte längre planerar att fortsätta, i strid med Lönnqvists utredning och många andra intressenter på den här arenan. Det vore mycket beklagligt, men det är viktigt med ett besked i god tid. Det beskedet bör komma i dag.

Anf. 44 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Jag är väldigt glad att det är ett så starkt stöd för den här idén. Jag har bara en liten fråga innan jag går vidare med att svara på de frågor jag har fått.

Om detta är en så väldigt bra verksamhet och den förtjänar en sådan uppslutning, hur mycket pengar har Kerstin Lundgrens parti och hur mycket pengar har Maria Larssons parti satt av i sina budgetmotioner för att stärka IUC?

Anf. 45 KERSTIN LUNDGREN (c):

Herr talman! Det intressanta är naturligtvis att vi har olika politiska värderingar, olika politiska bedömningar i våra budgetförslag. Men i den här delen är det faktiskt så att regeringen har resurser till förfogande att stötta nyföretagandet i ett tidigt skede. Vi är alla angelägna om att hitta detta.

Är det där som regeringen ser bekymret? Är det så att regeringen har svårigheter att i samarbete med Vänstern och Miljöpartiet få stöd, så att ministern nu söker någon form av vägledning från oppositionen för hur han ska kunna hämta hem de pengarna? Är det så vi ska tolka ministrarnas

frågetecken i den här delen? Jag uppfattar att ministern är så glad över stödet från oss här i kammaren att jag börjar fundera över om ministern verkligen bara har stöd här i kammaren och inte i Regeringskansliet i övrigt.

Det viktiga är ju att synliggöra vad det är som är den långsiktiga politiken från regeringens sida. Det är regeringen som har initiativrätten. Det är regeringen som lägger fram och har lagt fram förslag och som skapar förutsättningar och grunder för de nya företagarna. Här har bristen på signaler, bristen på tydlighet utifrån beslut som har fattats här i kammaren inneburit stor förlust av trovärdighet ute hos de lokala aktörerna i hela landet.

Men min fråga tillbaka till ministern är: Hur mycket pengar avser ministern att satsa för nästkommande år? Det är i sådant fall den budgeten som jag misstänker att herr Pagrotsky efterlyser. Den budgeten kommer att presenteras senare. Nu diskuterar vi innevarande års budget, och vi diskuterar hur regeringen har tagit hand om den majoritet som har funnits för ett budgetförslag här i riksdagen.

Det är vår uppgift, näringsministern, att granska hur regeringen fullgör det uppdrag som man har fått i de här delarna. Det är därför som jag väckt interpellationen i dag, för att tydliggöra och synliggöra hur ministern har tagit fasta på den signal som han gav till mig här i kammaren den 3 februari.

Det var fram tills nyligen ett dåligt resultat av den signalen, därför att Nutek beslutade i helt annan riktning än näringsministern gav besked om här i kammaren. Frågan om innevarande års budget är redan avgjord. Diskuterar vi nästa års budget, eller vad är det ministern söker vägledning i?

Anf. 46 MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Jag tycker att det är nästan oförskämt att näringsministern inte vill svara på någon av de frågor som vi interpellanter ställer utan enbart ställer frågor tillbaka till oss. Interpellationer är faktiskt riksdagsledamöters instrument för att kontrollera att regeringen gör sitt jobb. Det ligger i vårt uppdrag som riksdagsledamöter. Det nonchalerar Pagrotsky totalt när han står här och ställer motfrågor och kräver att vi ska svara. Det gör vi gärna, men näringsministern ska minsann svara på den fråga som jag ställde, som han över huvud taget inte berörde i sitt inlägg. Två korta meningar, sedan gick han och satte sig. Jag tycker faktiskt att det är oförskämt att agera på det sättet.

Jag ska svara på mina frågor om näringsministern svarar på sin, och jag upprepar den först så att jag säkert hinner med det. Handläggaren på Nutek säger att detta är sista året med UPA-uppdrag. Det blir inget nytt UPA-uppdrag nästa år. Då vill jag ha besked av näringsministern i det inlägg som kommer om det blir ett nytt UPA-uppdrag nästa år eller inte. Det ska vara klara besked och de ska ges i god tid.

För vår del avsatte vi mer pengar till IUC-bolagen föregående år. Det står uttryckligen i vår budget. Sedan vill näringsministern skriva om det, hantera och bolla med våra siffror som han vill. Det har vi haft argumentation och debatt om flera gånger tidigare. Det har vi olika syn på. I vår budget står det tydligt att vi avsätter mer pengar.

I årets budget har vi dessutom skrivit att pengarna bör avsättas direkt och vara synliga i budgetarbetet och inte, som regeringen gör, gömmas så att IUC-bolagen står utan besked in i december månad. Det är det här sättet att hantera ett eget skötebarn på, ett skötebarn som man förskjuter, som jag reagerar på. Jag tycker att det är oerhört dåligt skött – en god idé som har förvanskats och förvaltats på ett mycket dåligt sätt.

Jag ser fram emot svaret på den fråga som jag ställde till näringsministern.

Anf. 47 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Det kan väl inte framstå tydligare än det gjorde med det senaste utbrottet. Kerstin Lundgren och Maria Larsson klagar på att vi är för snåla i regeringen, att vi inte ger tillräckligt med pengar till IUC. Jag ställde den enkla frågan: Hur mycket pengar vill ni ge? Svara till riksdagens protokoll och till alla de IUC-representanter som brukar läsa våra protokoll!

Ingen av dem kunde svara med en enda krona. Jag tror att jag vet svaret. Ingen av dem valde att svara med en enda krona, och jag tror att jag vet svaret.

Jag ska innantill ur budgeten för i år läsa de siffror som era två partier har föreslagit ska gälla för år 2004. Kristdemokraterna föreslår att Utgiftsområde 24, där IUC ingår, ska krympas med 130 miljoner kronor. Och Centerpartiet...

Herr talman! Kan inte jag få prata ensam när det är min talartid? Kan inte herr talmannen se till att hålla ordning i kammaren?

Jag blev distraherad, därför börjar jag om.

Kristdemokraterna har föreslagit att Utgiftsområde 24 ska krympas med 130 miljoner kronor. Jag hoppas att alla IUC runtom i Sverige lyssnar noga på de här siffrorna, minus 130 miljoner.

Centerpartiet är mer modest. Man föreslår bara en krympning med 55 miljoner kronor. 55 miljoner, det kan ni skriva upp.

Sedan har de mage att komma till kammaren och anklaga mig, som driver en linje som är mer generös, som innebär plus 30 miljoner kronor, alltså en extra tilldelning utöver de 500 miljoner som man redan har fått, för att sätta ut barn i skogen på gamla tiders maner, hjärtlöst, iskallt. Nej, någon måtta får det faktiskt vara på vad man ska behöva finna sig i även om man är statsråd.

Den här verksamheten kommer att fortsätta hela det här året utan konkurrens från någon annan. Men från nästa år kommer vi att försöka ordna en konkurrensupphandling på det sätt som vi brukar göra i offentlig verksamhet för att säkerställa kostnadseffektivitet och kvalitet.

IUC har ett försprång. De är duktiga på detta en del av dem, även om de inte har lyckats få något återflöde att tala om – tvärtemot vad ni säger. Jag räknar med att huvuddelen av pengarna kommer att hamna hos IUC under 2005.

Den tjänsteman på Nutek som ni åberopar tror jag själv borde förstå, och ni borde förstå, att det inte är han utan regeringen och riksdagen som bestämmer vilka pengar som ska användas för vilka ändamål nästa år. Det förvånar mig att höra citatet. Jag undrar om det är korrekt återgivet. Jag får gå hem och undersöka det. Men det är inte upp till enskilda tjänstemän att fatta den typen av beslut.

Anf. 48 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag får erinra om att repliker sker från talarstolen. Det gäller både ledamöter och statsråd.

Anf. 49 KERSTIN LUNDGREN (c):

Herr talman! Se där, vilket spännande samtal som utbröt runtomkring i den lilla IUC-frågan! Ministern har uppenbarligen bekymmer med framtiden. Han ska försöka ordna en konkurrensupphandling. Ja, det var väl det han skulle försöka göra redan innevarande år utifrån det budgetbeslut riksdagen hade antagit. Tyvärr hade riksdagen inte viljan att besluta i enlighet med Centerpartiets budgetförslag. Då hade förutsättningarna sett annorlunda ut. Men nu ska denna riksdag granska hur regeringen sköter det budgetförslag regeringen har att handha. Hur har man handhaft pengarna när det gäller IUC – de 30 miljoner kronor som nu ska satsas?

Det som skulle ha varit förutsättningen för det här årets arbete var att man skulle få ett besked i november. Nu är vi inne i mars, och då kommer beskederna som gäller innevarande år. Det är ett dåligt sätt att handha någonting som ministern uppenbarligen är så stolt över. Jag funderar då på om det finns något bekymmersamt i Näringsdepartementet eller i relation till Vänsterpartiet och Miljöpartiet som gör att ministern har så svårt att ge besked. Vore det inte rimligt att ministern är tydlig för kommande aktörer? Vad är det som ministern har uppfattat som ett problem? Ministern har suttit med regelboken, angivit vilka förutsättningar som ska gälla och har genomfört utredningar som har visat att det här har fungerat väl. Sedan presenterar man inte vad man är missnöjd med.

Varför ändrar man inte på förutsättningarna på de områden man är missnöjd med utan bara slår undan benen på en verksamhet som uppenbarligen enligt egna utredningar har fungerat väl? Ministern har inte här i dag, och inte tidigare heller, kunnat presentera någon egen utredning som visar på var bekymren sitter. Det verkar vara en vilja hos Socialdemokraterna att vara stolta föräldrar men också snabbt hoppa från den tuva som fungerar till något annat. Man har förmodligen behov av att visa dådkraft och komma med nya förslag i vår. Måhända är det där skon klämmer, nämligen att det är roligare att dela ut paket än att vårda det som fungerar väl.

Anf. 50 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Jag presenterade mina bevekelsegrunder redan i mitt inledningsanförande. Det var det svar ni hade fått hem för att kunna förbereda er för debatten. Vi har gett 500 miljoner kronor till IUC. En halv miljard kronor i den värld där jag lever är kolossalt mycket pengar. Detta var ett belopp som var tänkt att investeras, användas för amorteringar, royaltyer, inkomster av olika slag.

Återflödet är 1 %. Det är för lågt. 4,8 och 4,4 miljoner kronor räcker inte. De behöver ständigt mer och mer budgetmedel, på tvärs mot vad som var ambitionen när detta inleddes.

Nu vill vi förbättra systemet. En metod är att premiera dem som är duktiga och tvinga dem att ansöka om pengar och motivera hur pengarna ska användas i projekten. Det kommer att vara en bra lösning på det problem jag just har beskrivit.

Det här kräver mer pengar. Vi anslår mer pengar, 30 miljoner kronor mer i kontrast mot den borgerliga oppositionen som vill skära ned och ändå vara systemets bästa vänner. Det kallar jag hyckleri. Det finns inget annat ord för det. Jag beklagar. Jag hoppas att det här systemet ska fortsätta att vara ett bra inslag i den statliga näringspolitiken. Vi satsar 30 miljoner kronor i år. Jag vill bara påpeka att om man driver detta i 100 år har man skrapat ihop hälften så mycket som ni vill lägga på att avskaffa förmögenhetsskatten på ett enda år.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2003/04:86
23 mars

*Svar på
interpellationer*

14 § Svar på interpellationerna 2003/04:343 och 344 om uppkläring av våldtäktsbrott

Anf. 51 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Ulf Sjösten har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att förbättra möjligheterna till att höja den faktiska uppkläringprocenten av anmälda våldtäkter. Han har också frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att stimulera till förändringsarbete kring attityder och värderingar av sexualbrott.

Johan Linander har frågat mig vad jag avser att vidta för åtgärder med anledning av de uppgifter som framkommer i Christian Diesens undersökning om polisens och rättsväsendets resurser, kunskaper och attityder mot utsatta kvinnor. Han har också frågat mig på vilket sätt jag har beaktat de påtalade bristerna hos polisen och rättsväsendet i arbetet med det förslag till ny sexualbrottslag som regeringen avser att presentera.

Låt mig först säga att det självklart alltid är allvarligt om anmälda brott inte klaras upp. Det är viktigt för förtroendet för rättsväsendet att människor känner att anmälningar om brott tas om hand och att polisen gör en ordentlig utredning för att utröna om brott har begåtts eller ej.

I debatten de senaste dagarna har det framförts att en avgörande orsak till den låga uppkläringen av våldtäkter skulle vara polisens attityder gentemot offren. Det finns säkert fall där detta kan vara en förklaring, men jag vet samtidigt att polisen i allmänhet arbetar mycket professionellt i handläggningen av sexualbrott. De flesta poliser har i dag både kunskap och förståelse för den svåra situation som offren befinner sig i. Flera kvinnoorganisationer jag har träffat menar att polisens bemötande av utsatta kvinnor utvecklats mycket positivt de senaste åren.

Men så länge det förekommer att dessa kvinnor känner sig illa bemötta av polisen är det självklart ett problem. Regeringen har därför i det regleringsbrev som beslutades i december 2003 gett Rikspolisstyrelsen i uppdrag att redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att säkerställa ett professionellt bemötande av utsatta kvinnor, till exempel offer för sexualbrott. Motsvarande uppdrag finns för övrigt i regleringsbrevet för Domstolsverket. Jag avser att ta ställning till ytterligare åtgärder när dessa uppdrag har redovisats.

Enbart bristande förståelse för offrens situation är dock en alltför ensidig förklaring till varför så få anmälda våldtäkter leder till åtal. Våldtäkt är en av flera brottstyper där ofta ord står mot ord och den tekniska bevisningen, där sådan finns, inte entydigt pekar i den ena eller andra

riktningen. Bakom statistiken ligger till exempel anmälningar som görs långt efter det att övergreppet skett och där offret inte har dokumenterade fysiska skador eller där det inte finns andra bevis. Våldtäkter sker också ofta helt utan vittnen. Detta är faktorer som försvårar utredningsarbetet, oavsett vilket slags brott det rör sig om.

Den brottsutredande verksamheten inom polisen måste därför utvecklas på bred front så att fler brott kan leda till lagföring, till exempel när det gäller sexualbrott där bevisningen i ett inledningsskede kan vara svag. Polisen har vidtagit en rad åtgärder för att höja uppkläringen, men mer måste göras eftersom uppkläringen för många brottskategorier fortfarande är oacceptabelt låg – detta i synnerhet mot bakgrund av de mycket stora resurstillskott polisen fått de senaste åren.

Anf. 52 ULF SJÖSTEN (m):

Herr talman och åhörare på läktaren! Jag vill inleda med att tacka justitieministern för svaret på min interpellation. Det framgår tydligt att justitieministern ser allvarligt på den bristande uppkläringens procenten av våldtäktsbrott. I en nyligen publicerad undersökning pekar man på att 95 av 100 kvinnor som har gjort en anmälan om våldtäkt får beskedet att deras ärende lagts ned.

Jag delar justitieministerns uppfattning att problemställningarna när det gäller uppkläring av våldtäktsbrott är mångfasetterade, men studien pekar också på brister i den offentliga statistiken där brott betecknas som uppklärade trots att motsatsen ibland är fallet. Nedläggningsgrunden ”brott kan ej styrkas” används i ca 30 % av alla sexualbrottsutredningar, vilket inte innebär med automatik att fallet är uppklärat. Av de våldtagna kvinnor som vänder sig till Centrum för våldtagna kvinnor i Stockholm har endast 20 % anmält våldtäkten till rättsvårdande myndigheter. I de fall kvinnor vänder sig till just Centrum för våldtagna kvinnor rör det sig i stor utsträckning om relationsvåldtäkter där spärren mot att polisanmäla är stor hos många kvinnor. Många uttrycker också en rädsla för att inte bli trodda som orsak till att våldtäkten inte har polisanmälts.

Herr talman! Detta tyder på att det kan finnas ett betydande mörkertal när det gäller antalet begångna våldtäkter i förhållande till dem som polisanmäls.

Många pekar på vikten av att arbeta med bemötandefrågor som rör brottsoffer i allmänhet och brottsoffer som har utsatts för sexualbrottslighet i synnerhet. Det har skett utbildningsinsatser för dem som arbetar med utredningar om sexualbrott hos de rättsvårdande myndigheterna. Det är mycket bra, och det har säkerligen förbättrat kompetensen när det gäller bemötandefrågorna. Men det är viktigt att detta arbete fortsätter med ännu större intensitet, och det kommer att kräva politiska initiativ.

Jag tänker inte uppehålla mig vid polisens resurser i någon större utsträckning i dag, men resursknappheten hos i första hand polisen gör sig också påmind när det gäller utredningar om sexualbrott. Det kan finnas skillnader mellan den relaterade utredningen och den officiella statistiken, men det visar på vikten av att få en samlad och väl underbyggd bild av hur rättsväsendet hanterar grova sexualbrott.

Herr talman! I svaret säger Thomas Bodström att han avvaktar två utredningar som har till uppgift att spegla bemötandefrågorna. Problemen är inte nya, även om de nu har formaliserats på ett tydligt och förskräck-

ande sätt. Därför borde det finnas någon form av åtgärdsplan hos regeringen, berört departement och ministern, eller i varje fall tankar kring vilka politiska initiativ som kommer att krävas för att åtgärda de här problemen, för att förbättra möjligheterna att höja den faktiska uppklärningsprocenten i fråga om allmänna våldtäkter och för att stimulera förändringsarbete kring attityder och värderingar i fråga om sexualbrott.

Trots svaret från justitieministern efterlyser jag fortfarande ett mer konkret svar på de här frågorna.

Anf. 53 JOHAN LINANDER (c):

Herr talman! Även jag vill börja med att tacka justitieministern för svaret.

Jag känner att justitieministern har goda intentioner – det vet jag att han har. Men jag känner också att han inte orkar riktigt ända fram.

Varför vågar inte ministern tydligt säga att det finns poliser och åklagare som har gjort ett dåligt jobb och vilkas inställning och attityder till kvinnan gör att våldtäkter aldrig går till åtal? Mäns attityder till kvinnor, att de som är utmanande klädda och berusade blir våldtagna, är inget unikt för polismän. Sådana attityder finns hos män i alla yrkeskategorier. Det gör det dock inte försvarbart på något sätt.

Det var glädjande att Rikspolisstyrelsen reagerade på ett mer självkritiskt sätt än vad justitieministern gör. Justitieministern ger inte ett enda exempel på vad han och regeringen ska kunna göra bättre för att förbättra situationen för de utsatta kvinnorna. Det går att konstatera att den socialdemokratiska regeringen snarast är handlingsförlamad.

Rikspolisstyrelsens överdirektör Ann-Marie Begler säger däremot att hon inser och medger vilka problem som finns. Hon konstaterar att många poliser saknar grundläggande kunskaper om hur en våldtagen kvinna reagerar. Utbildning i intervjuteknik och familjevåldsgrupper är viktiga åtgärder som lyfts fram.

Jag vill också lyfta fram vikten av att fler utredare utbildas. Det är brist på kompetenta utredare, och medelåldern är hög. Utredarna behöver också jobba i grupper, så att inte enstaka utredare kan lägga ned fall utan god motivering.

För övrigt vill jag säga att familjevåld är ett hemskt ord. Det låter som att olika familjemedlemmar använder våld mot varandra. Sanningen är att det är mäns våld mot kvinnor som måste bekämpas. Förmodligen är det vi män som har hittat på ordet familjevåld för att slippa känna oss skyldiga just som män.

Justitieministern radar i sitt svar upp några åtgärder som han har genomfört. Dessa åtgärder är i de flesta fall bra. Men det går inte att komma ifrån att det under de senaste åren inte har blivit bättre – snarare tvärtom. Professor Christian Diesen menar att situationen för våldtagna kvinnor inte har varit så dålig i Sverige sedan Birger Jarls kvinnofridslag trädde i kraft på 1250-talet. Det kanske är att ta i något, men det belyser ändå att det finns ett tydligt problem i Sverige.

Herr talman! Det måste alltid sägas i sådana här sammanhang att vi alltid måste vara vaksamma på rättssäkerheten. Det måste givetvis finnas tillräckliga bevis för att en misstänkt våldtäktsman ska fällas. Men det minsta man borde kunna begära är att polisen gör allt som går för att säkra bevisning.

Det finns självfallet poliser som gör ett otroligt bra jobb när de utreder sexualbrott, men det finns också poliser som har en grundläggande misstro mot kvinnor som anmäler sexualbrott och utgår från att de allra flesta anmälningar är falska – speciellt om kvinnan har druckit alkohol, är klädd på ett som polisen uppfattar det utmanande sätt, är missbrukare eller är tidigare dömd. Har mannen hög status och kvinnan låg status är det i det närmaste omöjligt för kvinnan att få mannen fälld. Det är så det ser ut i dag.

Det är också skrämmande att det snarare verkar vara slumpen som avgör om det ska väckas åtal eller inte. En engagerad polis eller åklagare kan vara skillnaden mellan en nedlagd utredning och åtal, och detta är helt oacceptabelt. I de fall som det finns en känd misstänkt förövare är det så att mellan 15 och 30 % av de misstänkta inte ens blir förhörda. Detta kan vi inte acceptera.

Anf. 54 CECILIA MAGNUSSON (m):

Herr talman! Kollegan Johan Linander tog utgångspunkt i Magnus Ladulås för att beskriva att frågan inte är ny och vår förvåning och bestörtning över att regeringen inte har åstadkommit mer än det vi har i dag, med de strukturella problemen som finns inom det här området.

När det gäller regeringens handlingsmöjlighet har vi länge väntat på sexualbrottslagen. I dag fick vi i tidningen vetskap om att den inte kommer till våren. Min första fråga till justitieministern är: När kommer den nya sexualbrottslagen?

Vi har diskuterat lagen här i kammaren. Det har varit utredningar och remisser. Vi har länge blivit utlovade lagen till våren. Nu vet inte regeringen när den kommer. Vad är problemet? Om Thomas Bodström kunde förklara det i den här debatten skulle jag vara tacksam.

Det är viktigt med lagstiftning som talar om gränserna. Men som justitieministern också sade, är ett professionellt arbetssätt bland dem som jobbar med de här sakerna också väldigt viktigt. Jag är inte helt säker på att det professionella arbetssättet genomsyrar hela rättsväsendets yrkeskår. Där har vi väldigt mycket kvar att göra. Jag ska ta ett exempel.

Johan Linander var inne på detta med familjevåld och familjevåldsenheter. Vi hade i justitieutskottet besök av Riksåklagaren för några veckor sedan, och vi diskuterade den låga uppklaringsprocenten. Vad Riksåklagaren hade kunnat konstatera var att det var en oerhört låg uppklaringsprocent på sexualbrott mot barn, men inte där man arbetade i familjevåldsenheter. Där samarbetade man mellan polis och åklagare. Det gällde inte bara i utredningen, utan polis och åklagare utbildade de poliser som på fältet har hand om förstahandsåtgärderna för att de skulle bli bättre på den första bevisupptagningen. Riksåklagaren ansåg att man måste jobba vidare med detta.

Det som förvånar mig är att detta inte har kommit längre ut i organisationen, eftersom Rikspolisstyrelsen redan för tre år sedan rekommenderade alla polismyndigheter att upprätta det.

Jag har i den här kammaren debatterat med justitieministrar, av både manligt och kvinnligt kön, om politiska initiativ för att påskynda utvecklingen av familjevåldsenheter, att ge en politisk *push* för det här förändrade arbetssättet, så att man kan få ett professionellt arbetssätt som ge-

nomsyror hela polisverksamheten. Jag tycker att detta är oerhört angeläget, och jag skulle vilja ha justitieministerns kommentar.

Justitieministern nämner också i sitt svar att polisen måste göra mer för uppkläringen. Vilken är då justitieministerns uppfattning om vad det är polisen måste göra? Kan vi få lite klarhet i detta?
(forts.)

Prot. 2003/04:86
23 mars

*Svar på
interpellationer*

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.29 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

14 § (forts.) Svar på interpellationerna 2003/04:343 och 344 om uppkläring av våldtäktsbrott

Anf. 55 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag ska först säga till interpellanterna att det är möjligt att jag missar något, eftersom det har gått en och en halv timme, men ni får ju möjlighet att återigen ta upp era frågor.

Det är klart att det är viktigt att man även lyfter fram studentuppsatser, men man måste också inse de begränsningar som finns i studentuppsatser. Detta tycker jag inte på något sätt ska vändas till någon kritik mot det. Jag tycker att det är bra när man skriver om sådana här saker, men det är klart att det är ett begränsat urval, och statistiken stämmer inte alltid, inte heller i det här fallet när det gäller uppklarade brott. Det är ett betydligt högre antal.

Men låt oss säga två saker som jag tror att vi är överens om.

Först och främst delar jag helt uppfattningen att uppklarade brott är uppklarade brott. Det är inte uppklarade brott när man skriver av på det här sättet, och det ska ju RPS ändra. Kommer man mot förmodan inte att göra det kommer vi i alla fall att ge instruktion om att det ska ändras. Jag håller helt med om att det inte är den statistiken som man ska ha.

Låt oss också vara överens om att man självklart kan höja uppkläringensprocenten, trots att vi är medvetna om att det naturligtvis är mycket svårare när uppgift står mot uppgift. Det är ju som Johan Linander säger, att det ska vara styrkt, ställt utom rimligt tvivel. Är det ord mot ord är det svårt, men den kan definitivt bli högre. Vi ser nämligen att det är stora regionala skillnader, och det faktum att det är det visar att det faktiskt går att höja uppkläringensprocenten.

Som jag faktiskt sade är det självklart att det finns poliser som inte har rätt attityd. Det vore märkligt annars, med tanke på att det finns så många som ägnar sig åt det här. Men låt mig i rättvisans namn säga att den information som jag har fått från många kvinnoorganisationer är att

den utbildning som har gjorts av polisen har givit resultat. I många fall känner man sig bättre bemött. Men, som sagt, självklart kan det bli ännu bättre.

Bland annat sker arbete här i Stockholm med att inrätta just sådana enheter som Magnusson efterfrågar.

Sedan gäller det då vad vi har gjort från politiskt håll. Ja, som jag nämnde gav vi så sent som förra året i uppdrag åt både Rikspolisstyrelsen och Domstolsverket att just prioritera de här frågorna. Och på det sätt som det fungerar sker ju det i regleringsbrev, och sedan blir det en återrapportering.

Det här visar att vi prioriterar annat än själva lagstiftningen. Det handlar också om ren instruktion till myndigheterna om att prioritera dessa frågor. Mer tydliga än så kan vi inte vara, om vi inte ska göra oss skyldiga till grundlagsbrott.

När det gäller lagstiftningsarbetet är det som bekant kanske det största och mest omfattande arbete som har skett på det här området, och det arbetet har pågått under lång tid. Det var tre år som kommittén satt, så det är mycket omfattande på område efter område. Det har varit en spännande resa och en svår resa på vissa håll. Jag tänker bland annat på den starka remisskritik som kom med det ursprungliga förslaget, vilket jag i och för sig inte vill kritisera därför att det var modigt av Sexualbrottskommittén att ta det steget, men det kanske blev lite inkonsekvent, som remissinstanserna sade. Därför gjorde vi den här ytterligare utvidgningen.

Som vi sade skulle det här presenteras före jul, vilket också gjordes. Nu pågår själva skrivarbetet på departementet. Politiskt är det här klart. I och med den extra remissrunda som vi gjorde kunde vi också konstatera att det här ligger rätt. Det som nu återstår är alltså redaktionellt, tekniskt, juridiskt arbete på departementet.

Enligt de senaste uppgifterna jag har fått kommer vi att kunna lägga fram en lagrådsremiss, som vi sade, senare i vår. Om det arbetet går bra, vilket man i och för sig inte ska säga innan man har skickat det till Lagrådet, kan man kanske också lägga fram en proposition senare i vår.

Men, som sagt, nu återstår det tekniskt redaktionella arbetet, som naturligtvis också måste göras mycket noggrant. Det är det som återstår, enligt min uppfattning. Sedan är det upp till riksdagen att bedöma det här, men som jag ser det är det en stor samsyn i de här olika frågorna. Jag tror att det här kommer att få en stor betydelse, även om det är viktigt att vi inte slår oss till ro och tror att allting löser sig bara för att vi har en ny bra sexualbrottslag.

Anf. 56 ULF SJÖSTEN (m):

Fru talman! Jag delar justitieministerns uppfattning att bevisningen i ett våldtäktsmål ofta inledningsvis kan vara svag, men det blir inte bättre av att endast två av tio våldtagna kvinnor som vänder sig till Centrum för våldtagna kvinnor i Stockholm har anmält våldtäkten till polisen.

Tio kvinnor vänder sig till ett frivilligt stödorgan för våldtagna kvinnor, men endast två har polisanmält det här övergreppet.

Det parti som jag representerar, Moderaterna, har lagt fram ett antal förslag som belyser den här problematiken. Bland annat har vi motionerat om att våldtäkt ska vara häktningsgrundande redan på försöksstadiet

och att sexuella övergrepp på en person som berusar sig frivilligt också ska kunna anses som våldtäkt. Men man måste också diskutera attityder i sexualmål, inte bara inom ramen för en process, men också bakgrunden till att vissa människor sexuellt förgriper sig på andra och i vilka situationer detta sker.

En öppen debatt är alltid av godo i frågor där lagstiftning kan vara svår.

Jag tycker att den situation som har relaterats i den här undersökningen, men även på andra sätt tidigare, är fruktansvärd. Jag undrar om inte justitieministern kan lätta på förlåten här i dag och redovisa de tankar som finns för att förändra denna helt oacceptabla situation.

Anf. 57 JOHAN LINANDER (c):

Fru talman! Det är säkert så att professor Diesens rapport kan kritiserar på olika sätt, men det är ingen tvekan om – det tror jag faktiskt att justitieministern kan hålla med om – att det har betydelse vem det är som anmäler och vilken man det är som blir anmäld eller som är misstänkt våldtäktsman. Om kvinnan anmäler direkt eller om hon väntar har stor betydelse – man kan inte bli förvånad över att en kvinna är väldigt omskakad efter en sådan här händelse. Om hon har fysiska skador har det givetvis stor betydelse. Om hon har varit berusad och hur hon uppträder gentemot polisen under förhör har också betydelse. Det har också betydelse om mannen har varit bekant till henne, och det har framför allt betydelse om mannen gör en samtyckesinvändning, alltså att mannen hävdar att kvinnan faktiskt var med på det här.

Jag är orolig för att tjejer inte kommer att anmäla våldtäkter. Givetvis har vi ett ansvar där, men om det blir den allmänna bilden att det kvittar om man anmäler, eftersom mannen ändå aldrig blir dömd, är risken att det inte blir två av tio utan kanske ännu färre som anmäler en våldtäkt. Man kanske hellre blundar och försöker komma över det än går igenom en jobbig utredning som ändå inte leder till någonting. Detta är jag orolig för.

Vi har talat om Sexualbrottskommittén och om hur länge vi har väntat på lagstiftning. Det är klart att det är viktigt att vara noggrann, men jag tycker inte att noggrannhet ska behöva ta tre, kanske fyra, år. Man kan också kommentera att justitieministern tillsammans med representanter från Vänsterpartiet och Miljöpartiet presenterade det kommande lagförslaget redan i julas. Då tänkte man: Nu kommer det snart. Det var journalister som ringde till mig. Man tänkte: Nu är tydligen den här propositionen på gång. Det dröjde ytterligare ett år innan den kom, men så kan det vara.

Jag tänkte säga ytterligare en sak om samtyckesinvändningar som i varje fall jag tycker är rätt sjuk.

Om jag skulle ge justitieministern en rejäl käftsmäll här utanför efter debatten – det tänker jag inte göra, så du behöver inte vara orolig – och sedan påstå att justitieministern faktiskt samtyckte till att jag fick slå honom skulle den samtyckesinvändningen starkt ifrågasättas av polis och åklagare. Jag är helt övertygad om att domstolen över huvud taget inte skulle ta någon notis om det. Men om ett antal män hävdar att den starkt berusade kvinnan samtyckte till att ha sex med dem allihop samtidigt,

fast hon efteråt har sådana skador i underlivet att hon knappt kan sitta, ifrågasätts den samtyckesinvändningen inte alls på samma sätt.

Det kan rentav bli så att hon kan ha gått med på det. Det måste göras någonting i lagstiftningen så att en samtyckesinvändning inte kan göra att mannen i princip frias från det han har gjort eller det hon hävdar att hon har varit med om.

Min fråga till justitieministern är om han har några förslag på hur samtyckesinvändningar ska bedömas i sexualbrott framöver.

Anf. 58 CECILIA MAGNUSSON (m):

Fru talman! Justitieministern säger att studentuppsatser är studentuppsatser. Ja, men när det som kommer fram i studentuppsatserna sammanfaller med övrig kunskap på området tycker jag att man kan ta med det i diskussionen.

Höja uppklaringsprocenten, säger justitieministern. Det här är svåra utredningar precis som misshandel mot barn. Men varför kan inte justitieministern och regeringen uppmuntra rättssystemet till att arbeta på det sätt som faktiskt utvecklar arbetet och som gör det bättre? Det var inte omöjligt att införa miljörotlar utan att man skulle bli anklagad för att begå grundlagsbrott. Det var ju regeringen som klart ut sade: Inrätta miljörotlar!

På samma sätt skulle regeringen kunna agera om det fanns vilja till det. Det finns andra sätt också. Justitieministern kan ju ta chansen här i denna debatt och uttrycka en åsikt i detta.

Det är väl jättebra att vi har fått sexualbrottslagstiftningen och en redogörelse om detta. Det har tagit lång tid. Det är ändå lite förvånande om den inte kommer till våren eftersom den är så efterlängtd. Lagstiftning tar tid.

Jag skulle vilja fråga justitieministern angående attitydproblem varför BRÅ som är regeringens stabsorgan har satt i gång en utredning om vad som ligger bakom våldtäkter, hur relationen ser ut mellan offer och gärningsman, hur de träffats, hur mycket som är kopplat till krogen och så vidare. Varför utreder inte regeringens stabsorgan vilka attityder det finns inom polisväsendet i de här målen och vilka attityder det finns bland åklagare i domstolarna?

Anf. 59 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Vi ska ha en debatt om det här på torsdag. Vi kanske inte ska föregå hela den debatten.

Den diskussion som följde efter Sexualbrottskommitténs i och för sig omfattande arbete 2001 var på grund av den omfattande kritiken från remissinstanserna. Det vore demokratiskt omöjligt att gå fram med det förslaget. Enligt förslaget skulle det om en person var så berusad att hon inte kunde göra motstånd rubriceras som våldtäkt, och om hon dricker ännu mer och blir sovande skulle det bli ett lindrigare brott. Det är klart att det finns en viss inkonsekvens i det. Det måste man hålla med remissinstanserna om.

Det har också hänt saker sedan 2001. Människohandelsbrottet kan väl ändå inte vara obekant. Det kommer från Sexualbrottskommittén och trädde i kraft 2002.

Vi har presenterat förslaget precis som vi sade. Det var också en kompletterande remissrunda in i januari. Det är det som nu omhändertas. Rent tekniskt arbete återstår. Det bygger på Sexualbrottskommitténs förslag. Det är det som är underlaget.

BRÅ ska titta närmare på det här eftersom det är viktigt att öka kunskapen om de här brotten för att sedan kunna fortsätta arbetet tillsammans med polis och åklagare. Det arbetet pågår parallellt. Det pågår utbildningar. De rotlar och enheter som efterfrågas inrättas just nu. Det följer vi väldigt noga. Men om polis och åklagare inrättar de här sakerna finns det ingen anledning att säga till dem att de ska inrätta det de just nu håller på att inrätta.

Mycket av det arbete som efterfrågas finns. Det är viktigt att öka kunskapen. Det är därför det är viktigt att man också fortsätter arbetet med att lära sig mera och att öka forskningen. Man har länge haft mycket forskning om gärningsmännen, vilket är bra, men det är också viktigt att man ökar den om brottsoffren. Den kunskapen kan i sin tur användas i den brottsbekämpande verksamheten.

Anf. 60 ULF SJÖSTEN (m):

Fru talman! Det är bra att invänta utredningar, men det hindrar inte att justitieministern och Justitiedepartementet i arbetet med frågan fortlöpande redovisar resultatet i kammaren när frågan är mycket aktuell som den är just nu. Frågor ställs omkring den från riksdagsledamöter.

Eftersom våldtäkter och annat våld mot kvinnor ofta förekommer i relationer har Moderaterna föreslagit inrättandet av familjevårdsenheter, som tidigare har sagts här under debatten. Dessa enheter skulle finnas hos polismyndigheterna.

Det finns sådana enheter i dag i viss utsträckning men långtifrån överallt. Resursbrist, hög arbetsbelastning fördelad på få yrkesverksamma – där kom jag in lite på resurser igen trots att jag sade motsatsen i början – samt lagregler leder till att prioriteringar måste göras. Rättsväsendet tvingas att koncentrera sig på de tydliga fallen. Det kanske är en minoritet i just de här fallen.

Utredning av våldtäktsbrott är ofta komplicerat. Det kommer säkert att krävas att man samlar många kompetenser tillsammans som polis, socialtjänst, psykologkompetens och frivilligkrafter som kvinnojourerna. För en sådan utveckling krävs politiska initiativ. Kommer vi att få se sådana initiativ, Thomas Bodström, och i så fall när?

Anf. 61 JOHAN LINANDER (c):

Fru talman! Justitieministern sade att mycket av det som vi efterfrågar finns redan. Då måste man ställa sig frågan varför det ser ut som det gör. Om det är 95 av 100 – eller hur nu statistiken ser ut, det kanske vi inte kan säga exakt – är det katastrofalt få av de män som begår våldtäkt som blir dömda. Jag hoppas att justitieministern har några svar att ge angående den proposition som ska läggas fram. Det är inte första eller sista gången som vi debatterar de här frågorna i kammaren.

När jag satt och tänkte på hur den här debatten skulle bli kom jag att tänka på Ålakusten i Skåne där man har en tävling som går ut på att utse en ålakung. Ålakung blir den person som lyckas fänga ålen med bara händerna i en tunna med vatten. Det är ju oerhört svårt. Ålen är hal. Jag

vet inte varför jag kom att tänka på det inför debatten med justitieministern.

Det här är allvarliga frågor. Vi måste kunna arbeta tillsammans. Det är för allvarligt för politisk retorik när det gäller de kvinnor som är utsatta för de här fruktansvärda sexualbrotten. Vi kan vara överens om att det inte är bra som det är. Det måste bli bättre.

Anf. 62 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Johan Linander kanske har ägnat sig för mycket åt ålajakten och inte följt med det arbete som har pågått. Det finns uppenbart vissa brister angående vad som hänt.

Låt oss se att det trots allt finns en hel del saker som vi ser gemensamt. Skillnaden är att det som efterfrågas redan har genomförts. Bland annat finns den familjevårdsenhet som det har talats om på olika ställen.

Vi ska inte göra om Regeringskansliet till någon slags polisorganisation. Det tror jag alla är överens om. Det bästa är att vi driver på arbetet på det sätt som vi har gjort. Sedan ägnar sig polisen åt sitt organisatoriska arbete. Om det är något som vi anser ska prioriteras ytterligare, som bemötande av brottsoffer, ger vi instruktioner till det genom förordningar, regleringsbrev eller annat. Så ska vi fortsätta driva de här frågorna på bred front: med lagstiftning, myndighetsstyrning och inte minst en allmän diskussion.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på interpellation 2003/04:332 om tingsrätternas framtida organisation

Anf. 63 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Carina Hägg har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att frågan om den framtida tingsrättsorganisationen ska få en allsidig belysning och för att tingsrätterna i Eksjö, Ljungby och Värnamo ska kunna bli kvar och utvecklas.

Det pågår sedan flera år en omfattande reformering av domstolsväsendet. Som Carina Hägg framhåller finns det en rad aspekter som bör beaktas vid arbetet med att utforma den framtida tingsrättsorganisationen. För att kunna få ett så bra beslutsunderlag som möjligt har regeringen bedrivit reformarbetet stegvis region för region, vilket riksdagen också har ställt sig bakom. Detta innebär att varje region utreds utifrån sina speciella förutsättningar, samtidigt som en helhetssyn kan anläggas utifrån de principiella utgångspunkterna. Dessutom kan erfarenheter från tidigare genomförda sammanläggningar tas till vara.

Utredningen bedrivs normalt på så sätt att Domstolsverket ser över tingsrättsorganisationen i en viss region. Därefter remitterar Domstolsverket utredningen till berörda myndigheter och organisationer. När remissbehandlingen avslutats ges utredningen, remissyttrandena och verkets förslag in till regeringen. Efter beredning av frågan inom Regeringskansliet anmäler regeringen sitt ställningstagande till riksdagen, som

också har ställt sig bakom varje beslutad förändring av tingsrättsorganisationen.

Genom det förfarande jag har beskrivit tillförsäkras regeringen ett brett beslutsunderlag i frågor om förändringar av tingsrättsorganisationen. När det gäller de tingsrätter Carina Hägg särskilt nämner remissbehandlar Domstolsverket för närvarande en utredning om tingsrätterna i Kronobergs och Jönköpings län. Jag har inte för avsikt att föregripa denna genom att nu ta ställning till hur den framtida tingsrättsorganisationen i den regionen bör se ut.

Anf. 64 CARINA HÄGG (s):

Fru talman! Jag vill inleda med att tacka justitieminister Thomas Bodström för svaret. Jag kan dock inte vara nöjd med vad kammaren nu har fått ta del av. Mer information har vi kunnat ta del av via medierna, fru talman.

Jag vill redan inledningsvis understryka min uppfattning att tingsrätterna ska vara kvar. Den uppfattningen har också stärkts efter justitieministerns svar.

Statsrådet har deklarerat att regeringen inte ska ta något beslut som går riksdagen emot. Ska jag tolka detta uttalande som att om länsbänken, kommuner och remissinstanser säger nej till nedläggning av tingsrätterna så kommer justitieministern att respektera folkviljan i Jönköpings och Kronobergs län? Är det argument och information från oss som representerar och lever i de berörda regionerna som justitieministern kommer att lyssna på? Vilkas ord kommer att väga tyngst för regeringen – Domstolsverkets enmansutredares eller vi folkvaldas?

Att människor känner trygghet är och har varit en hörnsten i socialdemokratisk politik, till exempel ekonomisk och social trygghet vid sjukdom och arbetslöshet. Men detta gäller självklart också trygghet vid brott. Vid riksdagens partiledardebatt den 21 januari var detta också en central del av statsminister Göran Perssons anförande.

Vi socialdemokrater har satsat mycket på polisen de senaste åren. Men vi måste samtidigt se till helheten i rättskedjan. Tingsrätterna är och förblir en viktig del av rättskedjan.

I dag ger brottmål och civilmål mer än full sysselsättning åt en kompetent personal på våra tingsrätter. Får polisen möjlighet att bli än effektivare kommer trycket på tingsrätterna att öka ytterligare, även om jag inte förbiser effekterna av ett brottsförebyggande arbete.

Även för det brottsförebyggande arbetet är dock rättsväsendet knutpunkten. Jag vet att kvinnojourer och brottsofferjourer ser allvarligt på sina möjligheter att fortsätta sitt arbete i nuvarande omfattning om tingsrätterna slaktas. Lyssnar justitieminister Thomas Bodström på ROKS oro för nedläggning av tingsrätterna? Har justitieministern analyserat hur arbetet med att stödja brottsoffer kommer att påverkas? Kommer en kompletterande analys av hur förutsättningarna för det brottsförebyggande arbetet skulle påverkas av en nedläggning att göras?

I dagens Värnamo Nyheter kunde vi läsa att nämndemännen aviserar att man lämnar uppdraget om verksamheten centraliseras. Det är en utveckling som vi har kunnat konstatera i de bygder där tingsrätterna redan har centraliserats. Den starka lokala förankringen har försvagats. Rekryteringen av nämndemännen har smalnats av. Är detta ett steg i att gå dem

Prot. 2003/04:86
23 mars

Svar på
interpellationer

till mötes som vill avveckla nämndemännen som funktion? Ett sådant synsätt kan finnas med i vågskålen, enligt många som är intresserade av denna fråga. Det är angeläget att justitieministern klargör om så är fallet.

Ett skäl som anförts mot våra tingsrätter är enligt justitieministern EG-rätten. I år har vi val till EU-parlamentet och ett EU som står under press genom hot från terrorism och grov kriminalitet. På vilket sätt kommer människor att uppfatta samarbetet inom Europa om det konkreta resultat man ser, dessutom ett valår, är att tingsrätterna försvinner? Borde inte fokus enligt justitieministern i stället läggas på hur man minskar onödigt krångel inom EU?

Jag vill fråga Thomas Bodström om det rättsliga samarbetet ska fälla tingsrätterna när det är den gränsöverskridande brottsligheten som i stället borde känna sig hotad.

Hotet har hängt över våra tingsrätter sedan länge. Trots detta har tingsrätterna arbetat med att utveckla sin verksamhet och se nya vägar. Nu behöver dock personalen på tingsrätterna arbetsro för att ytterligare kunna stärka samarbetet.

Mina kolleger från Kronobergs län kommer att vidare beröra samarbetet mellan Ljungby och Värnamo tingsrätter.

I Eksjö har man tagit fram ett intressant förslag om att samarbeta österut över länsgränsen, ett spännande förslag som är väl värt att beakta. Samtidigt har det framkommit en tveksamhet från departementets sida till att arbeta länsöverskridande. En tolkning som görs är att det öppnar för centralisering av tingsrätterna om man inte tillåts gå över länsgränserna för samarbetet. Ska vi se denna tveksamhet till att gå över länsgränserna som ett sätt att öppna för en ytterligare centralisering?

Det var några av mina frågor. Jag återkommer med resten i nästa anförande.

Anf. 65 MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Jag får tacka justitieministern för det svar som har levererats. Det är inte så ofta justitieministern och jag har debatter, så det kan ju vara spännande.

Den här frågan känns angelägen för mig – naturligtvis för att jag ser till rättsväsendet som helhet, men också för att jag kommer från Småland dit tingsrättsnedläggningarna nu har nått.

Det har redan gjorts en kraftig omdaning. Massor med små tingsrätter har lagts ned. Ingen ordentlig konsekvensanalys är gjord av vad detta har åstadkommit ur rättslegitim synvinkel. Det går inte heller att göra en sådan konsekvensanalys förrän några år har lagts till efter det att beslutet har fattats och genomförts.

Vad handlar det om av inbesparade kostnader eller utökade kostnader? Vad har det för betydelse för rättsväsendets legitimitet? Hur många inställda förhandlingar har det blivit därför att människor har längre att åka? Hur ser det ut med vittnens uteblivande? Vi vet väldigt lite om konsekvenserna. Ändå verkar det som om regeringen är beredd att gå vidare och fortsätta att slakta tingsrätter. Vi är nu inne på de medelstora tingsrätterna.

Till handledning har man Domstolsverkets rapport, utförd i olika län av unga jurister som har varit ensamutredare och som inte alltid har granskat eller förstått de regionala omständigheterna, ett hastverk som

togs fram på tre månader. Jag vet inte om den var ett beställningsverk från Regeringskansliet – jag hoppas inte det – men ibland funderar jag över detta.

Detta kan väl inte, justitieministern, få styra något så viktigt som den framtida domstolsorganisationen! Det finns en mängd felaktigheter, saker som inte har belysts och saker som fattas i Domstolsverkets rapport.

En skrivelse från Eksjö tingsrätt visar tydligt på detta. Den ska jag be att få överrätta till justitieministern sedan.

I direktivet till Domstolsverket fanns att man skulle titta på de regionala konsekvenserna. Detta blir väldigt svårt när man nu slår sönder tingsrättsomdaningen. Dels kan vi som ledamöter i riksdagen inte få någon överblick eftersom det kommer några beslut i taget, några län i taget som belyses, dels kan de förslag som Carina Hägg nämnde om andra grepp när det gäller den regionala indelningen över huvud taget inte bearbetas, tas upp eller belysas.

Eksjö tingsrätt har till exempel föreslagit att det skulle gagna invånarna i Ydre kommun, Vimmerby kommun och Hultsfreds kommun att få tillhöra Eksjö tingsrätt i stället för den organisation som råder i dag. Närheten till tingsrätten har betydelse.

Det handlar också om tillgången på advokater. Man riskerar att de försvinner från en stad som får sin tingsrätt indragen. Vad får det för konsekvenser? Gnosjöregionen, som jag kommer ifrån, ligger nära Värnamo tingsrätt. Det finns en oro bland de företagare som behöver anlita advokathjälp för olika avtal och så vidare, för att de ska förlora den kompetensen på nära håll. Det är en ganska avgörande regionalpolitisk faktor. Den har inte alls belysts i Domstolsverkets rapport.

Eksjö tingsrätt pekar tydligt på att EU:s strukturfonder kan vara svåra att nyttja om det inte finns någon tingsrätt kvar. Man ligger inom stödområdet och har möjlighet att nyttja dem. Det har betydelse. Den regionalpolitiska konsekvensen har inte heller tagits upp eller belysts över huvud taget i Domstolsverkets rapport.

Det finns ganska mycket arbete kvar att göra med att utreda konsekvenserna. Jag hoppas att regeringen hejdar sig.

Det finns också ett tydligt storstadsperspektiv, en centraliseringstanke som går igen när det gäller många av de statliga organen i dag. Domstolsverket är bara ett i ledet.

Som sagt, jag väntar på ett svar, justitieministern. Det är dags att hejda sig och göra en konsekvensanalys, och den är inte möjlig att göra än.

Anf. 66 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s):

Fru talman! Jag vill också tacka för svaret. Vi från Kronoberg kanske också ska tacka Carina Hägg för att hon har skrivit interpellationen.

Tingsrätternas framtida organisation är en framtidsfråga som kommer att vara avgörande i ett långsiktigt perspektiv. Många tycks i den här debatten tro att lösningen är att centralisera. Jag delar inte den uppfattningen.

Ur den enskildes perspektiv måste man väga in både rättssäkerheten och regionalpolitiken. Det regionala perspektivet måste vägas in när man diskuterar tingsrätternas framtida organisation.

Prot. 2003/04:86
23 mars

*Svar på
interpellationer*

Samarbetet mellan tingsrätterna i Ljungby och Värnamo har fungerat bra. Därför måste de få möjlighet att utveckla det samarbetet, inte avveckla det. Ett framtidsinriktat synsätt är att utveckla samarbete över länsgränserna och på så sätt stärka kommunernas och regionens möjlighet till utveckling och ökad kompetens. Det är viktigt att det finns människor i hela landet som är högtbildade. Om man då centraliserar verksamhet som kräver högskole- och universitetskompetens minskar man sakta men säkert småstädernas möjlighet till tillväxt.

I Ljungby finns det i dag enligt telefonkatalogen tre olika advokat- och juristföretag. Det har förmodligen ett samband med att det finns en tingsrätt. Om man ser det ur ett långsiktigt perspektiv riskerar nedläggningen av Ljungby tingsrätt att leda till att viktig kompetens försvinner.

I Kronobergs län har vi uppfattat att samarbetet mellan Ljungby och Värnamo tingsrätter fungerar bra och att de krav som finns på en modern domstol i dag uppfylls. Vi har inte fått några andra signaler, varken från medborgare eller andra. Man uppfyller de krav som finns på rättssäkerhet. Därför vill jag fråga justitieministern hur ministern ser på samarbete över länsgränserna.

Anf. 67 JAN ERTSBORN (fp):

Fru talman! Det här med tingsrätterna i Sverige är ett oerhört viktigt ämne. Inte bara deltagarantalet i interpellationsdebatten i dag visar det utan även antalet interpellationer och skriftliga frågor som ställts.

Sedan jag senast deltog i en interpellationsdebatt med justitieministern i den här frågan har jag ägnat mig åt att besöka ett antal tingsrätter, både nedläggningshotade och sådana som är tänkta att bli större. Jag möts hela tiden av domare och domstolspersonal som ställer frågor. Man förstår inte vad Domstolsverket håller på med. Man förstår inte skälen i riksdagens beslut och Domstolsverkets utredningar om beredningsorganisation, rekryteringsproblem, kompetensutveckling och så vidare. Man talar i stället om och visar på hur väl de här tingsrätterna fungerar.

Justitieministern har bland annat talat om att man ska undvika sårbarhet hos domstolarna. När jag har ringt runt och åkt runt till tingsrätter har jag haft en standardfråga, nämligen om någon domare känner till om man någonsin har inställt en förhandling på grund av att domare eller domstolspersonal har blivit sjuk eller av annan anledning inte kan ställa upp. Hela tiden har jag naturligtvis fått nekande svar. I de här tingsrätterna ställer man upp för varandra.

En annan fråga som ofta ställs, i alla fall sedan Skåneutredningen kom i december, är om justitieministern verkligen ställer sig bakom Domstolsverkets resonemang att en tingsrätt i fortsättningen måste ha underlag för arbete för 8–10 domare. I utredningarna från Domstolsverket talar man inte bara om domare utan man talar om ordinarie domare, vilket innebär att fiskaler inte räknas med. Jag vill direkt fråga justitieministern om justitieministern är beredd att ställa sig bakom det besked som Domstolsverket lämnar i sina utredningar om att det behövs 8–10 domare i tingsrätterna i framtiden.

Sedan har vi naturligtvis ekonomin. Vi har fått klara besked att detta inte är förorsakat av några sparbeting. Det förstår vi kanske också, eftersom det inte finns några ekonomiska överväganden i de här utredningarna, vare sig för domstolsväsendet, polisen eller kriminalvården. Krimi-

nalvården får transporter, det blir poliser som ska vittna och så vidare. Kostnaden för offentliga försvarare som ska åka ett antal mil kommer att bli betydande. Det berörs över huvud taget inte.

Vi har också lokalkostnaderna. På flera ställen avser man att inte bara bygga till en tingsrättsbyggnad utan bygga en helt ny byggnad, som i Göteborg med den föreslagna så kallade kransdomstolen.

Min andra fråga till justitieministern är därför: Är det inte nödvändigt att komplettera de här utredningarna med ekonomiska överväganden, så att vi vet om det handlar om mindre kostnader eller mera kostnader för framtiden?

Anf. 68 JEPPE JOHNSON (m):

Fru talman! Regeringen har i många avseenden gett ordet reform en helt ny innebörd. Reform har i ett stort antal fall inneburit att en myndighet är tvungen att spara pengar. Då kommer man med en reform.

Jag misstänker att även den så kallade reformeringen av domstolsväsendet till viss del – nu är jag lite försiktig – tvingas fram av det faktum att den uppgift och de mål som satts upp för domstolsväsendet inte går att förena med de resurser som regeringen och majoriteten i utskottet hitintills har varit beredda att släppa till.

Vi moderater menar inte att organisationen av domstolsväsendet aldrig behöver förändras. Men det får inte ske på det sätt som det nu sker, styckevis och delat.

Fru talman! Jag citerar en mening i justitieministerns svar: ”För att kunna få ett så bra beslutsunderlag som möjligt har regeringen bedrivit reformarbetet stegvis region för region, vilket riksdagen också har ställt sig bakom.” I alla fall har tre partier ställt sig bakom det. De andra partierna, de borgerliga, har hela tiden krävt en helhetssyn. Men den har vi inte fått. Jag är nästan säker på att ett antal av ministerns egna riksdagsledamöter hade vacklat och känt sig ganska svettiga, om man hade kommit med en helhetssyn till kammaren.

Vi tycker att det här är fel väg att gå. Vi moderater anser att den nya tingsrättsorganisationen måste beslutas utifrån principer som är vägledande för dömandet i framtiden. Det här handlar om en total förändring av tingsrättsorganisationen. Innan man går vidare måste man faktiskt ta ett samlat grepp, så att man vet var man är på väg att landa och inte hålla på så här, län för län.

Den pågående reformeringen av domstolsväsendet får inte heller göras till ett besparingsprojekt. Jag ber om ursäkt, fru talman, men jag är kanske konspiratoriskt lagd. Jag har en känsla av att det är mycket kostnadsbesparingar. Det är bara att titta på ekonomin i Domstolsverket och hur det ser ut framöver. Jag kommer till det lite senare.

Fru talman! Medborgarperspektivet med tyngdpunkt på tillgänglighet och lokal förankring måste värderas högre än vad man hitintills har gjort. Redan i dag är det förenat med stora svårigheter att få vittnen att inställa sig till domstol. Hur blir det i framtiden, om man ska åka uppemot 10 mil? Då kanske man inte ser det man borde se, och man kanske inte ställer upp för rättvisan som man faktiskt måste göra om vi ska få ett dragligt samhälle.

Till grund för det fortsatta arbetet bör ligga en omfattande utvärdering och konsekvensanalys av de förändringar som man hitintills har gjort.

Prot. 2003/04:86
23 mars

*Svar på
interpellationer*

Jag instämmer med någon av de föregående talarna här. Det är för kort tid att titta på det som redan har gjorts. Konsekvenserna fullt ut är inte heller genomlysta.

Kostnaderna för de planerade förändringarna – till exempel i form av nya domstolsbyggnader, som Jan Ertsborn sade här – bör också granskas. Vidare är det viktigt att större förändringar av domstolsorganisationen faktiskt har en bred politisk förankring här i kammaren. Så är inte fallet nu.

Om det nu är någon idé att kasta ut frågor ska jag ställa två, fru talman. Ministern borde få lite mer tid med alla frågorna. Har regeringen för avsikt att komma med en helhetssyn på hur domstolsväsendet ska vara organiserat i framtiden? Anser justitieministern att länsrätter och tingsrätter ska slås ihop? Det gör man på vissa ställen.

Anf. 69 MAGDALENA ANDERSSON (m):

Fru talman! I oktober månad förra året skrev jag tillsammans med riksdagsledamoten Bengt-Anders Johansson från Jönköpings län till Domstolsverket i den fråga som Carina Hägg har interPELLERAT om. Vi skrev att vi var väldigt oroliga för den aviserade förändringen. Vi framförde vår uppfattning att reformering av rättsväsendet måste baseras på en långsiktig vision. Det är visionen om ett rättssäkert och tillgängligt domstolsväsende.

Vi sade att vår uppfattning är att man måste ta hänsyn till många saker, medborgares närhet till rättsväsendet, polisens arbetssituation, åklagarväsendets roll och arbetsmöjligheter och vittnens roll och uppgifter i domstolarna. I svaret från Domstolsverket säger man i avslutningen på sitt brev: ”I arbetet kommer självfallet att beaktas sådana omständigheter som Ni nämner i brevet, t.ex. närheten för medborgarna till domstolarna och samverkan med polis och åklagare”.

Nu har vi utredningen här, och den är på remiss. Det visar sig att vår oro var befogad. Man har inte tagit hänsyn över huvud taget, utan tingsrätterna i Eksjö, Värnamo och Ljungby föreslås läggas ned som så många andra. Det verkar vara någon sorts strategi i detta för organisationen av tingsrätter. Man visar bara upp en liten del av nedläggningarna i taget, för det är nedläggningar det handlar om på hela linjen.

Det fanns 92 tingsrätter år 2000. Nu är det 72. I en promemoria från Domstolsverkets generaldirektör i augusti förra året föreslår man att tingsrätterna ska bli 37. Följer man den linjen har man halverat antalet tingsrätter och lite till. Det blir 40 % kvar. Inte en enda översiktlig och enhetlig plan för detta har presenterats, utan man serverar det styckevis och delat.

Hela denna landsomfattande omorganisation som håller på nu och som tidigare har haft ett väldigt motstånd ser man inte. Nu får man det regionalvis i stället. Just nu är det tingsrättsorganisationen i Jönköping och Kronoberg som är på tapeten. Man fortsätter den strategi man påbörjat med nedläggning.

I den utredning som Domstolsverket nu har gjort om Jönköpings och Kronobergs län finns ett förslag från tingsrätten i Eksjö. De säger att man skulle vilja utreda förutsättningarna för att behålla tingsrätten som en självständig domstol med utökad omkrets. Man tar till sig Hultsfred, Vimmerby och Ydre.

Domstolsverket säger att det skulle kunna innebära att det blir bättre för dem som bor i Eksjö domsaga. De i de tillkommande kommunerna skulle också få kortare avstånd. Samordningen med andra platser påverkas inte. Det finns alltså inga hinder för detta. Så fortsätter man med en fantastisk poäng. Man avfärdar förslaget i stället för att säga: Det var ett väldigt bra förslag.

Man säger också att nedläggningen av tingsrätten i Eksjö kommer att medföra problem för åklagarverksamheten och för polisverksamheten. Det blir ökade kostnader, ökat resande och allting. Men ändå säger man att man ska genomföra reformen för att det blir "ett antal positiva effekter". Man tar sig för pannan. Detta är ett klart bevis på att det är olämpligt att göra utredningar på detta uppdelade regionala sätt.

Fru talman! Jag skulle ändå vilja be justitieministern: Svara Carina Hägg. Finns det några som helst åtgärder som justitieministern tänker vidta för att tingsrätterna i Värnamo och Eksjö ska få finnas kvar?

Anf. 70 LARS-IVAR ERICSON (c):

Fru talman! Anledningen till att jag vill vara med i diskussionen är att jag kommer från Hässleholm. Där har vi också en tingsrätt som är nedläggningshotad. Sedan 1860 har Hässleholms tingsrätt fungerat. Den är bevisligen mycket kostnadseffektiv och har en bra organisation än i dag. Men nu är den hotad av nedläggning. Det känns väldigt smärtsamt och tråkigt.

En eventuell nedläggning kommer att få svåra konsekvenser för orten och kommunen som tappar en del av sin status. Advokater kommer att flytta från Hässleholm. Näringslivet kommer att stå utan advokater. Vittnen och anklagade kommer att ha betydligt längre väg till en eventuell tingsrätt i Kristianstad.

Då säger någon att det bara är 5 mil till Kristianstad. Hur ser det ut i Kristianstad? De har inte plats att ta över från Hässleholm. De är redan mycket trångbudda. De skulle få 700 fler brottmål varje år. Det skulle behövas en ny rättssal och fler kontorslokaler. Hur ska man få plats med arkivet från Hässleholm? Har verkligen Domstolsverket tänkt över konsekvenserna av en eventuell nedläggning av Hässleholms tingsrätt?

Jag skulle vilja citera några rader ur Norra Skåne från måndagen den 5 mars 2004. Rubriken är Skånska nämndemän efterlyser demokrati. "Skånska nämndemän frågar sig vart demokratin tagit vägen. De har inte tillfrågats underhand när Domstolsverkets utredare befunnit sig i Skåne. Nämndemännen är förtroendevalda och utsedda av de politiska partierna.

– Är det frågan om ett förbiseende eller ett avsiktligt negligerande av oss, frågar sig Kjell Nilsson, ordförande i Hässleholms Tingsrätts nämndemannaförening och Erling Rooth, förbundsstyrelseledamot.

De upprörs över att Domstolsverkets organisationsutredning inte följer de anvisningar om remissinstanser, som generaldirektör Stefan Strömberg angivit i direktiven för utredningen om den nya domstolsorganisationen.

Där anges tydligt att nämndemannaföreningar vid berörda tingsrätter bör ges möjlighet att delta i remissbehandlingen."

Hur vill ministern kommentera detta tidningscitat?

Anf. 71 LARS WEGENDAL (s):

Fru talman! Jag tackar justitieministern för standardsvaret. Det är lite synd att ministern inte är beredd att föra en lite mer nyanserad diskussion om förslaget. Om den inte kommer nu så kommer den förhoppningsvis senare i processen. Det vore bra om de synpunkter som alla remissinstanser och kanske även de enkla synpunkter som vi enkla riksdagsledamöter framför också kunde få ett genomslag så småningom i det slutgiltiga beslutet.

Jag skulle vilja ta upp två frågor i det här sammanhanget. Den första frågan handlar om själva utredningen som sådan. Sällan eller aldrig har jag sett en så dålig utredning som den som Domstolsverket nu lyckats prestera. Det verkar ha haft som enda syfte att finna motiv till en ökad centralisering av organisationen.

Man bryr sig väldigt lite om att validera det samarbete som finns mellan Ljungby och Värnamo tingsrätter. Man söker inga positiva argument för att behålla de små tingsrätterna, utan man argumenterar bara för att göra en tingsrätt i varje län så fort som möjligt, helst. Man ägnar bara två timmar till att samtala med varje tingsrätt ute i organisationen – två ynka timmar för att skapa sig en bild av en ganska stor arbetsplats!

På samma sätt gör man vad gäller länsstyrelserna – två timmar med Länsstyrelsen i Jönköpings län! Vad gäller Kronobergs län tog man sig inte ens tid att besöka dem. Man besökte dem inte, utan man ringde ett telefonsamtal – ett ynka telefonsamtal för att få länets samlade bild av och synpunkter på den här viktiga verksamheten! Men så kanske man beter sig när man vet att länet samlat står upp för sina tingsrätter och för den organisation som finns i dag. Det gäller politiskt, och även samtliga kommuner står upp för detta.

Den andra delen av den frågeställning jag vill ta upp är den regionalpolitiska. Varje departement har ansvaret för sin egen verksamhet. Det är kanske riktigt. Man har ett utpräglat stuprörssseende. Jag tycker att det är både felaktigt och djupt olyckligt. När statlig verksamhet ska förändras organisatoriskt, vare sig det gäller tingsrätter eller tullverksamhet eller vad det nu är, så tycker jag att det vore mycket bättre att staten såg till helheten och att man tog ett helhetsansvar och ett regionalpolitiskt ansvar för helheten.

I alla de analyser och utredningar som man gör inom till exempel tingsrättsorganisationen borde man även ta upp de regionalpolitiska konsekvenserna av förslaget redan i det skedet. Man borde ha ett bredare anslag än det sektorstänkande som i dag råder. Jag är övertygad om att man då, oavsett vilket resultat en utredning kommer fram till, både i kommuner och i organisationen skulle få ett mycket större accepterande av ett utredningsresultat.

Mitt ödmjuka råd till justitieministern är: Släng Domstolsverkets utredning i papperskorgen! Lyssna på den samlade kören från Kronobergs och Jönköpings län och försök finna vägar att utveckla det positiva samarbete som finns i dag mellan Ljungby och Värnamo tingsrätter!

Anf. 72 GUNNAR NORDMARK (fp):

Fru talman! Jag vill inleda med att uttrycka i viss mån medlidande och också beundran för justitieministern som har ett sisufosarbete i att besvara denna kanonad av frågor. Det är inte den första, och förmodligen

inte den enda, gången som justitieministern debatterar tingsrätterna i det här landet.

Jag vill också ställa en fråga till justitieministern. Vilket intryck tar han av att vi är så många här i dag som har ställt upp för tingsrätterna i våra län? Vi känner att vi har våra väljares stöd och medborgarnas stöd i våra respektive län oavsett partitillhörighet.

Jag var i går i Ljungby och talade med en person som arbetar på tingsrätten. Det visade sig att även de som är tingsrättens mer frekventa kunder och som har fått reda på att den nu är nedlägningshotad uttryckte sin oro över detta. Även där har man alltså ett stöd för det här!

Om Domstolsverkets senaste förslag går igenom kommer två tredjedelar av tingsrätterna i Småland att ha försvunnit sedan sekelskiftet. Det här är ett stort geografiskt område, där man har en befolkning på omkring 800 000 invånare. Vilka effekter tror justitieministern att det får att man på ett så stort geografiskt område med så många invånare bara har tre tingsrätter kvar?

Förtroendet för rättssamhället bygger i ganska stor utsträckning på att rättsskipningsprocessen sker nära de människor som på något sätt har varit drabbade av brott eller har upplevt att brott sker. Det är viktigt att man ser att brott utreds på ett bra sätt. Det är viktigt att man ser att de personer som i dag misstänks för brott rannsakas och, om de befinns skyldiga, döms. Förtroendet för rättsstaten bygger på att rättsskipningen ligger nära människor. Hur tror justitieministern att detta påverkas när man inte längre kan se rättsskipningen på nära håll, utan den kanske ligger i residensstaden eller i vissa fall ännu längre bort?

Andra här har pekat på de effekter som nedläggningen av tingsrätter kan få på det omkringliggande samhället, inte bara när det gäller rättsskipning utan över huvud taget infrastruktur. Från Ljungby vet jag med säkerhet att de som driver advokatbyrå där är oroade för vad som kommer att ske när tingsrätterna läggs ned. Vi har hört från andra företrädare här också att liknande oro finns i Eksjö och i Värnamo. Detta har effekt inte bara på rättsskipningen utan också över huvud taget när det gäller möjligheterna att till exempel bedriva affärsverksamhet för de företag som finns där och för enskilda människor. Varför väger man inte in de aspekterna i större utsträckning än vad man har gjort när man ska bedöma nedläggningar?

Avslutningsvis undrar jag varför man inte från statens och från regeringens sida tar ett helhetsansvar när det gäller nedläggningar. Andra här har ju också varit inne på detta. Nu sker det sektorsvis. Domstolsverket kommer med en rapport och man tittar på tingsrättsorganisationen. I andra fall kan det röra sig om nedläggning av CSN-kontor. Vi vet om att vi förmodligen kommer att få se ett antal nedläggningar när det gäller försvaret och så vidare. Om man som nu tittar på det här styckevis så kan effekterna för en enskild bygd bli fullständigt förödande. Jag undrar varför inte detta vägs in i större utsträckning.

Anf. 73 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Detta är lite av rekord för mig. Det känns spännande att föra en debatt med så många personer samtidigt. Det kan dock innebära vissa svårigheter, så att jag inte kan besvara alla frågorna på en gång.

Men då får ni möjlighet att återkomma. Självfallet ger det ett starkt intryck att man är samlad från länsbänken.

När vi har lagt fram de olika förslagen har vi varit noga med att detta ska vara förankrat i riksdagen. Så anser jag också att vi ska fortsätta att arbeta. Även om det är en skrivelse så har vi varit noga med att det hela ska vara förankrat. Det är klart att inte hela riksdagen står bakom det här; det är jag fullt medveten om. Men det har ändå funnits en majoritet av riksdagens ledamöter bakom varje enskilt förslag.

Domstolsverket gör en utredning, sedan går det hela på remiss och sedan gör vi en samlad bedömning. Efter det lämnar vi ett förslag som får stöd eller inte av riksdagen. Detta skiljer sig inte från andra utredningar. På samma sätt vill inte jag föregå någonting – och det har ni inte heller begärt. Jag är glad att ni respekterar att vi inte ska ge oss in i en sakdiskussion här. Detta är ute på remiss nu, och det vore att föregå den demokratiska processen.

Jag vill ändå informera er om att vid flera tillfällen har resultatet blivit ett annat än det ursprungliga förslaget. Det är bara att titta på de förslag som har lagts fram och beslutats om. Det görs en mycket mer samlad bedömning där man tar in saker på andra sätt än kanske strikt ur rättsväsendet synvinkel när vi lägger fram det här. Det gäller bland annat närheten, som ju har en betydelse, och i viss mån också regionalpolitiken. Det som jag brukar lyfta fram och som är viktigt är det kulturgeografiska. Ofta handlar det om byggnader som betyder mycket för människor, man riskerar en avintellektualisering och så vidare. Allt detta tycker jag är nog så viktigt.

Men det som ändå är det allra viktigaste och det som är målet för många av de förslag som har lagts fram är att få en ännu bättre verksamhet. Det finns inget självändamål. Jag tror inte att det finns något ekonomiskt att vinna på det här. Om det är så så är det väldigt lite, för ofta behöver det byggas nya lokaler och så vidare. I varje fall är inte ekonomin någonting som jag tycker att man ska ta hänsyn till i förslagen. Det handlar helt enkelt om att man ska försöka ge en så bra rättssäkerhet som möjligt för alla medborgare.

Det har vid många tillfällen visat sig att alltför små domstolar inte har möjlighet att leva upp till de krav som man kan ställa i den alltmer komplicerade domstolsverksamhet som finns. Det har också visat sig – och det vill jag understryka – att en del domstolar är för stora för att kunna vara effektiva. Det är inte så att bara det blir större och större så blir det bättre och bättre. Tvärtom har det visat sig här i Stockholm, och nu kanske också i Göteborg, att alltför stora domstolar innebär precis motsatsen.

Det handlar om att försöka skapa en så bra verksamhet som möjligt och att man gör en samlad bedömning regionalt. Det är därför man inte kan göra något slags helhetslösning för alla olika delar av Sverige. Det är viktigt att man går på varje område och att man skapar sig en samlad bild av helheten i varje enskilt område. Det är skälet bakom detta, och det är ingen hemlighet. Vi har presenterat detta för riksdagen. Det är ingenting som vi har försökt göra i smyg, utan tvärtom. Det här är arbetssättet. Meningen är att det ska vara så väl förankrat och demokratiskt som möjligt.

Närheten är viktig, kanske inte för de återkommande eftersom de brukar få skjuts ändå till domstolen. Det är också viktigt att komma ihåg att i genomsnitt besöker en medborgare en domstol en gång i livet. Därför får inte närheten vara helt avgörande, även om den har sin betydelse.

Det görs en samlad bedömning med målsättningen att försöka skapa en så bra domstolsverksamhet som möjligt. Det finns inget annat syfte här.

Anf. 74 CARINA HÄGG (s):

Fru talman! Jag förstår att Thomas Bodström inte kan gå in i detalj på hur man kommer att ställa sig framöver när det gäller utredningen. Jag pekade på en del faktorer som finns med i debatten där man undrar om det finns något underliggande som styr. Det gäller frågan om hur man ser på nämndemännen på sikt eftersom man inte beaktar det som har framkommit så här långt i utredningen, nämligen att nämndemännen får en smalare rekryteringsbas om man centraliserar tingsrätterna. Det gäller också EU-rättens betydelse och så vidare. Det finns frågor som jag ställde som jag skulle kunna få svar på här likaväl som att läsa Thomas Bodströms uttalanden i lokalpressen i samma frågor.

Jag förstår också att det är väldigt många frågor som dyker upp här. Vi kommer att kunna ta emot skriftliga svar också, både med porto på och via *e-mail*.

Jag vill också peka på Domstolsverkets rapport. Den rapporten imponerar inte. Jag instämmer i en del av mina kollegers tidigare inlägg här i det fallet. Domstolsverket påstår till exempel att Eksjö tingsrätt är en betydligt mindre domstol än Jönköpings tingsrätt. I Jönköpings tingsrätt finns i dag fem ordinarie domare och två fiskaler. Fakta visar att vi i stället har två i stort sett lika stora tingsrätter. Av personaldimensioneringen framgår det att det finns dubbelt så många anställda vid Eksjö tingsrätt som vid Jönköpings tingsrätt.

Detta var ett exempel på ett rent sakfel. Jag skulle kunna fortsätta den uppräkningsen, men jag väljer att lyfta fram den mer allvarliga och övergripande kritiken att Domstolsverket har låst sig på förhand vid en modell och inte låter pröva och utreda andra lösningar. Det intryck läsarna får av utredningens egentliga syfte är att det har varit att rättfärdiga och legitimera det förslag för den framtida domstolsorganisationen som Domstolsverket tidigare lyft fram.

Genom den avgränsning som görs i utredningen kan det konstateras att Domstolsverket inte fullgjort sitt uppdrag och det härigenom saknas förutsättningar att lägga rapporten till grund för ett ställningstagande för den framtida domstolsorganisationen.

Riktmärket 8–10 domare har varken riksdagen eller regeringen lagt fast. Jag har inte kunnat utröna på vilken grund det påståendet vilar. Vad menas med kvalificerad administration i detta sammanhang? Inte heller det har jag kunnat utröna.

Det pekas på rekryteringsproblem. Det är ett argument som vi lokalt ställer oss frågande inför. Ingen har kunnat peka på vilken tjänst det har gällt. Om detta skulle vara något generellt problem för de tingsrätter som Domstolsverket nu pekar ut, är uppgiften direkt felaktig.

Jag vill upprepa frågan om hur justitieministern kommer att hantera de sakfel och de brister som finns i Domstolsverkets rapport.

Finns det underlag som visar på brister i rättssäkerheten vid de tingsrätter som nu är aktuella, Värnamo, Ljungby och Eksjö? Finns det fel i domarna, fler ändrade domar eller domar i högre instans? Jag tror att om man skulle titta på detta skulle man inte se att de tingsrätter som nu är aktuella har fler frågetecken kring sina domar, kan visa på ett sämre resultat eller sämre rättssäkerhet för dem som är föremål för rättsväsendets granskning och domar. Detta är väldigt viktigt att få fram när man säger att en förändring görs för att öka rättssäkerheten.

Den region som jag representerar är en väldigt livaktig region med en stor befolkning. Det finns väldigt många företag och hög sysselsättningsgrad. Gnosjöbygden, som man ibland kallar den, är ju känd över hela landet. Men man behöver ju också juridisk kompetens. I GGVV finns det i dag 14 jurister verksamma. De är beroende av en nära kontakt med tingsrätterna. Erfarenheten av en tidigare nedläggning är att advokatkontoren avvecklas och flyttar i väg med tingsrätten. Om advokatkontoren skulle stanna kvar på orten i ett övergångsskede kommer kostnaderna för samarbetet med den nya regionala tingsrätten att öka. Kostnaderna för vittnen skulle öka, liksom kostnaderna för inställda mål och så vidare. Även om Thomas Bodström inte tycker att kostnadsfrågan är så viktig tycker vi smålänningar att pengar är viktiga. Varje krona ska användas på bästa och effektivaste sätt.

Anf. 75 MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Tack för beskedet att det är effektivitet som gäller. Jag tycker att det är viktigt att justitieministern också talar om på vilket sätt det har brustit i kvalitet hos de små domstolarna, hos de domstolar som nu ska läggas ned enligt Domstolsverket. Nu pratar jag om Ljungby, Eksjö och Värnamo. På vilket sätt har det brustit i kvalitet där eftersom de nu hotas av nedläggning? På vilket sätt skulle de inte vara effektiva? De har tydligt visat att de är ganska kostnadseffektiva, men Domstolsverket säger att det inte har någon betydelse. Det kan inte tillmätas avgörande betydelse för om en domstol ska läggas samman eller inte, skriver man på s. 30.

Handlar effektiviteten om att det optimala skulle vara 8–10 domare? Jag har inte kunnat hitta någon utredning som talar om att det är den optimala storleken. Domstolsverket har applicerat siffran, och sedan har det gått troll i den. Den har blivit en levande sanning för en del som hävdar sammanläggningsidéerna, men det finns inget vetenskapligt belägg för att det faktiskt är den optimala storleken på en tingsrätt.

Domstolsverkets rapport har vi samfällt gett underkänt här. Jag tycker att justitieministern också ska göra det. Jag tycker att det är oerhört viktigt att det görs en kostnadsanalys av vad de här förslagen skulle innebära på regional basis och också på nationell basis. Jag tycker att det är horribelt gentemot skattebetalarna att lägga fram förslag för den här kammaren som man inte har gjort en rejäl kostnadsanalys av.

Sedan har vi konsekvensanalysen. Mitt förslag är att hela processen stoppas upp och en konsekvensanalys görs av det som redan har skett. Sedan gör vi halt en stund och tänker efter vilken framtida organisation vi vill ha. Processen, som den hittills har gått till, har också samfällt fått underkänt av oss som finns här i kammaren och som representerar väldigt många partier. Det är en stor majoritet.

Jag skulle vilja skicka med justitieministern inte bara Eksjö tingsrätts rapport som belyser att Domstolsverket har varit ute på hal is utan också ett råd att stanna upp processen, tänka efter och konsekvensanalysera.

Prot. 2003/04:86
23 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 76 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s):

Fru talman! Alltfler små tingsrätter får svårt att klara sig. Man kan fundera mycket över detta och vad som kan vara lösningen på det. Är det bra att man centraliserar och många ska åka till en plats? Eller är det kanske bättre att några av personalen och några domare åker i stället för att 100 personer ska åka? Man kan ju också ta upp miljöaspekten i den här frågan.

Det är bra att ministern tycker att närhet är viktigt. När jag tittar på hur det ser ut i Kronobergs län och vad som har hänt där under de senaste två åren kan jag se att vi har en alltmer ökande brottslighet. Samtidigt har vi aldrig klarat upp så många olika brott som vi gör i dag. Det leder ju till att vi behöver åklagare och domstolar ännu mer i nuläget och i framtiden än vad som har varit fallet tidigare.

Utifrån detta och att hela Sverige ska leva hoppas jag att ministern har tagit till sig vad de samlade debattörerna här har framfört ur det regionala perspektivet. Det pågår ett samarbete i dag mellan Ljungby och Värnamo. Jag hoppas att det blir just samarbetet som man försöker att utveckla i stället för nedläggning.

Anf. 77 JAN ERTSBORN (fp):

Fru talman! Jag är lite imponerad över justitieministerns svar i det senaste inlägget. Jag ser också mellan raderna att det finns lite öppningar i den politiska sfären. Däremot är jag bekymrad över hur Domstolsverket bedriver det här.

Jag har här i min hand den mycket färgglada och fina broschyr som säkert många av er här har sett. Den är utarbetad av en grupp av domare och domstolspersonal, och i den står det att man vill ha högst 40 underätter. I detta kopplar man även in länsrätterna.

I generaldirektörens numera berömda skrivelse av den 22 augusti 2003 handlar det om 37 tingsrätter. När man ser det materialet misstänker man ju att det är ett beställningsverk som utförs av Domstolsverkets personal för att generaldirektören ska få igenom sin uppfattning. Men glädjande nog är det ju så att justitieministern i varje fall vad gäller Stockholms län har gjort avsevärda förändringar i förhållande till det förslag som Domstolsverket lade fram. Det senaste som nu har hänt är faktiskt att Domstolsverket självt har gjort en liten men nog så väsentlig ändring i Skåneutredningen vad gäller Ystads tingsrätt.

Jag hoppas att jag kan tolka justitieministerns senaste inlägg så att det kommer betydligt fler och större förändringar från departementet när frågorna väl kommer upp i de ärenden som den närmaste tiden blir aktuella. Jag har däremot tyvärr inte några förhoppningar om att vi ska få ett tillfälligt stopp för den här processen för att få en allomfattande utredning för hela Sverige. Jag är bekymrad över detta, men jag får väl acceptera att det finns en majoritet som vill dela upp det på det vis som sker.

Anf. 78 JEPPE JOHANSSON (m):

Fru talman! Jan Ertsborn och jag är kanske de enda i dagens debatt som inte har nämnt namnen på några tingsrätter. Det var inte vår avsikt utan vi är ute efter principer.

Många ondgör sig över generaldirektören och vill skjuta på honom, men det är helt fel, fru talman. Han gör bara sitt jobb. Han har fått en budget som han ska hålla. Ska vi lasta över ansvaret på någon så är det faktiskt på vår justitieminister Thomas Bodström.

Jag vill nämna några fakta. Under de senaste två åren har tvistemålen i tingsrätt ökat med 4 % och brottmålen med 8 %, och antalet inkomna mål i länsrätter har gått upp med 11 %. År 2003 pekade det ekonomiska resultatet för Domstolsverket på minus 112 miljoner. Det förbättras lite i år, och om prognosen slår in blir det minus 75 miljoner. Man kan då tro att man är på rätt väg, men Domstolsverket gör också den bedömningen att om det får fortgå så här och om justitieministern och finansministern fortsätter att vara lika njugga blir det minus 750 miljoner år 2007.

Fru talman! Ansvaret vilar tungt på justitieministern och på den majoritet som i alla fall för tillfället och alltför länge styrt det här landet. Till den räknar jag naturligtvis också Carina Hägg och hennes partikompisar. Ni har icke gett Domstolsverket och domstolsorganisationen de pengar som hade behövts för att vi ska kunna ha ett domstolsväsende som är nära människorna och som kan svara upp mot ett rättssäkert samhälle, utan det har hela tiden varit fråga om besparingar.

Har ni möjligtvis gjort en analys av de här kostnadsöverbältringarna på andra aktörer, poliser och advokater, och av vad det kostat totalt? Minns nedläggningen av häktet i Östersund!

Vi moderater förnekar inte behovet av reformering av domstolsväsendet i syfte att skapa rättssäkerhet och kvalitetshöjning. Däremot tror vi inte att man ska spara på domstolsväsendet. Att ha ett fungerande domstolsväsende måste få kosta. Rättstrygghet kan inte skattas i pengar.

Slutligen, fru talman: Avser justitieministern att ge domstolsväsendet resurser så att man kan fullgöra sina uppgifter på ett bra sätt och inte att gnetta på det här sättet, där man bara fortsätter att dra ned?

Anf. 79 MAGDALENA ANDERSSON (m):

Fru talman! Gunnar Sträng sade: Steg för steg ska vi socialisera Sverige, men vi ska inte basunera ut det på gator och torg. Man kan fråga sig om det nu är strategin för Thomas Bodström och regeringen att steg för steg centralisera och lägga ned tingsrätterna i Sverige men utan att basunera ut det på gator och torg.

Det är lite svårt att på annat sätt tolka det förhållandet att man gör utredningar inom domstolsväsendet på det här sättet – styckevis och delat i stället för sammanhängande och helt. Varför är det så svårt att ta ett helhetsgrepp, göra upp en heltäckande plan och presentera den?

När man gör på det här sättet får man sådana resultat som till exempel i Eksjöfallet. Eksjö tingsrätt lade själv fram ett förslag om att utökas med Hultsfred–Vimmerby. Domstolsverket menade att det var ett väldigt bra förslag men sade i nästa andetag att man inte kunde göra så eftersom man tidigare haft en utredning om organisationen i Kalmar län. Då var det inte lämpligt att ta upp det här igen.

Att ha en sådan här regional behandling av frågorna blir inte bra. Det blir styckevis och delat i stället för sammanhängande och helt.

I Jönköpings län råder nu stor oro. Poliserna syns knappt. Det behövs 520 poliser för att uppfylla de krav och mål som finns. Vi har knappt 450 poliser. Polisstationerna håller på att läggas ned, medborgargrupper bevakar själva sina orter och väktare har högkonjunktur. Att då lägga ned ytterligare delar av rättsväsendet kommer inte att stärka medborgarnas tilltro till statens möjligheter att ge trygghet och skydd.

Vill Thomas Bodström att medborgarna i Jönköpings län ska känna sig trygga i framtiden?

Anf. 80 LARS-IVAR ERICSON (c):

Fru talman! I december 2001 kom ett pressmeddelande från Näringsdepartementet. Det stod där: Nästan klart med 215 ersättningsjobb i stället för nedlagda regementen i Hässleholm.

Men verkligheten är en helt annan. Hässleholm har fått 115 jobb. Om tingsrätten läggs ned och inskrivningsmyndigheten försvinner finns endast 65 av de utlovade 215 ersättningsjobben kvar.

Det handlar alltså inte bara om en centralisering av tingsrätten utan också om ödesdigra konsekvenser för den lokala arbetsmarknadssituationen i Hässleholm, någonting som också bör vägas in vid den slutgiltiga bedömningen.

Som centerpartist tycker jag alltid att det är viktigt att ta fram medborgarperspektivet, betydelsen av närhet och tillgänglighet till rättsvården inklusive domstolarna. Jag tror att mina borgerliga vänner har samma insikter, och jag gläder mig åt att också tre socialdemokrater verkar ha den åsikten. Det lär finnas en god tradition inom socialdemokratiet att man ska lyssna på rörelsen. Därför tycker jag att den här debatten ger hopp om att man ska ta sitt förnuft till fånga och att vi ska få bevara de berörda tingsrätterna, som verkligen gör en god insats, inte bara i Småland utan också i Skåne.

Anf. 81 LARS WEGENDAL (s):

Fru talman! Lars-Ivar säger att det finns en lång tradition inom socialdemokratiet att lyssna på rörelsen, och det är ju precis detta vi i dag har gjort. Vi har lyssnat på rörelsen, men inte bara på den utan också på en samlad grupp av kommuner i den här delen av landet. Vi har lyssnat på samtliga kommuner, och de säger att de inte ställer upp för det här ändringsförslaget. Vi har både stora ögon och stora munnar.

Jag förstår att justitieministern inte i dag kan säga: Nu lägger vi av och stoppar det här. Självklart kan man inte göra så. Men jag hoppas att justitieministern tar intryck av den diskussion som förs över hela bredden av politiska partier och över samtliga kommuner i varje fall i Kronobergs län. Vi vill så gärna att man verkligen analyserar det samarbete som finns mellan Ljungby och Värnamo tingsrätt. Vi kan gärna driva det som någon sorts försöksprojekt eller på något annat sätt, bara man på något tydligt vis visar att samverkan är en framtidsmelodi.

Det finns vidare frågeställningar i detta sammanhang som jag tycker är lite märkliga mot bakgrund av den gjorda utredningen. Det verkar som om utredaren när man diskuterar avstånden inom länen vad gäller tingsrätterna finner avstånden från Markaryd till Växjö eller från Värnamo till

Jönköping vara oerhört mycket kortare än avstånden mellan Växjö och Markaryd och mellan Jönköping och Värnamo. Det verkar genomgående vara så att avstånden från de små orterna till de stora är kortare än de motsatta avstånden. Det här är något som vi borde fundera lite grann på.

Anf. 82 GUNNAR NORDMARK (fp):

Fru talman! Jag kan i mångt och mycket instämma i det som Lars Wegendal sade, och det finns ingen anledning att upprepa det. Däremot kan man säga att när Domstolsverkets utredning kom var det inte någon överraskning vad man föreslog – om man uttrycker sig så. Det var ju det förväntade resultatet. Det ger intrycket av ett beställningsjobb, att man har någon form av dold agenda, när det gäller tingsrätterna i landet. Här har från en rad håll framförts en omfattande kritik mot det sätt på vilket den här utredningen har gjorts, och det finns andra tillfällen då man också har kritiserat andra utredningar av Domstolsverket när det gäller tingsrätternas framtid.

Min korta fråga till justitieministern då är: Vilket intryck tar justitieministern av att det ändå vid ett antal tillfällen har funnits en massiv kritik mot utredningar och att man med jämna mellanrum påpekar att det verkar finnas ett slags dold agenda bakom detta?

Anf. 83 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag vill ta upp några saker som jag inte hann svara på i mitt förra anförande.

Nej, det är inte så att länsrätt och tingsrätt på något sätt har slagits ihop. På vissa ställen har man en administrativ samverkan, men man har inte gjort några sammanslagningar, och det finns inte heller några sådana förslag.

Jag tycker visst att det kan finnas anledning att fundera över om arbetet också ska ske över länsgränserna.

Ni säger att ni har träffat lokala domare, och jag betvivlar förstås inte att det ni säger är riktigt. Jag vill bara informera er om att när jag träffar lagmännen och domarna – jag gjorde det bland annat för ett år sedan – så ger de ett väldigt starkt uttryck för att det här arbetet går alldeles för långsamt. Det måste gå mycket fortare. Man tycker alltså att regeringen och samarbetspartierna, och i viss mån kanske också andra, inte gör det här tillräckligt fort. Sedan händer det att enskilda domare ringer upp efter mötet och säger: Just vår domstol ska däremot inte läggas ned. De säger inte det när man träffar de andra domarna. Och det är klart: När de vänder sig till mig i förtroende kan jag heller inte gå ut och säga vilka det är och så vidare, men det är ganska besvärande att inför ett stort kollektiv av domare få höra att det här måste fortsätta och att det är så väldigt viktigt med domstolssammanläggningarna och sedan få de här små signalerna vid sidan om. Särskilt när det är fråga om domare tycker jag att det är extra betänkligt.

Nej, jag tror inte att det blir några ekonomiska vinster, och inte heller några stora ekonomiska förluster. Det är i alla fall de bedömningar som har gjorts av dem som har utrett det här. Det finns andra skäl till att man har gjort sammanläggningar. Ytterst handlar det om att försöka få en så bra verksamhet som möjligt.

Men eftersom nu ekonomin ändå fördes in av Moderaterna, vilket man sällan kan låta bli, får jag anledning att svara. Det är mycket märkligt att man från Moderaterna fortsätter tala om att det dras ned och att det finns färre poliser. Jag måste då återigen konstatera att det är Moderaterna som särskiljer sig från er andra – såväl borgerliga som socialdemokratiska – och försöker skapa en bild av att det dras ned på rättsväsendet. Det handlar alltså inte om ekonomi, men jag kan ändå meddela att bara för i år ökar anslagen till rättsväsendet med 1,1 miljarder, och detta i tider då nästan alla andra myndigheter får spara. Vi har sedan vändningen kom inom polisen fått 1 100 fler inom polisorganisationen: 535 ordinarie poliser och 565 civilpoliser.

Det är märkligt att man bedriver denna felaktiga propaganda från Moderaterna, och det är dags att börja föra en saklig debatt. Jag tycker att debatten här är utmärkt, men det är störande att höra alla dessa felaktigheter – det går inte att komma ifrån – särskilt som detta är en så viktig fråga där just sakligheten måste finnas som en grund för debatten. Jag tycker att ni andra, när ni nu har gått samman, ska ta bestämt avstånd från de direkta felaktigheter som faktiskt förs fram av Moderaterna och påståenden om att det skulle bli färre poliser i Sverige och att det är neddragningar inom rättsväsendet. Däremot kan det förstås alltid bli effektivare, och det arbetet pågår också bland myndigheterna. Men såväl polisen som domstolar har hela tiden fått ökade anslag. Den satsningen kommer att fortsätta – det känner ni till – på det sätt som har beskrivits, det vill säga att pengar från försvaret ska föras över till rättsväsendet.

Anf. 84 CARINA HÄGG (s):

Fru talman! Det är väldigt roligt att konstatera att det är så många som har känt att de vill ta del av och känner sig engagerade i den här debatten. Ändå vet jag kolleger som är förhindrade att närvara i kväll och som har sagt att de gärna hade varit här om de inte hade varit på uppdrag i Bryssel, i valkretsen eller ute i landet. Det tyder på att det finns ett väldigt brett intresse, och det har också kommit till uttryck under den här debatten.

Jag skulle också vilja ge Thomas Bodström möjlighet till en öppning framöver. Jag vet att Thomas Bodström som justitieminister har ärvt den här frågan. Den var inte ny när du tillträdde. Den fanns redan när jag kom in i riksdagen, och jag har levt med den under flera år. Min uppfattning om att bevara tingsrätterna har stärkts under tiden. Jag har vägt och vridit argumenten. Det ligger inte för mig att reflexmässigt slåss för någonting därför att det finns i närheten av den plats där jag själv befinner mig geografiskt i vardagen, men när jag ser att det här är på väg åt fel håll är jag beredd att vara tydlig. Jag är beredd att stå upp och slåss för en sådan fråga, och därför är jag här i dag i den här interpellationsdebatten.

Jag tycker att tingsrätterna är oerhört viktiga. Det går inte att applicera den situationen och hur man uppfattar den regionala indelningen i vårt län på hur det har sett ut i andra delar av landet eller hur det ser ut i Kronobergs län. Varje län har sina förutsättningar och måste bedömas och betraktas utifrån det.

De regioner som är representerade här, alltså Kronobergs och Jönköpings län, har inte för vana att stå på Rosenbads trappa med krav, men vi vill ha rimliga förutsättningar genom strukturer som rättsväsendet för att

kunna utvecklas. Juridiken är en näring och bör respekteras som en sådan. Småföretagarna behöver också juridisk kompetens för att kunna bidra till tillväxten, något som jag vet framkom genom den näringslivsrepresentant som deltog i uppvaktningen hos Thomas Bodström den 18 mars. Det finns en bred politisk uppslutning lokalt bakom att näringslivet skulle påverkas negativt vid en nedläggning av tingsrätterna. Regionalpolitiskt har det konsekvenser.

Men det viktigaste är naturligtvis rättssäkerheten. Thomas Bodström har inte under debatten kunnat peka på att han har uppgifter som skulle tyda på samma sak som Domstolsverkets rapport, nämligen att det finns brister i rättssäkerheten. Det är ett tryggt förfarande på våra tingsrätter i dag, och det borde borga för att tingsrätterna också skulle kunna få fortsätta sin kunniga och uppskattade verksamhet.

Anf. 85 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Även om det är kväll får jag tacka för den här debatten. Det har varit spännande att ha en debatt med så många personer samtidigt. Jag hoppas vi kan fortsätta föra den här diskussionen.

Som sagt: Vi får återkomma när vi kan ge ett tydligare besked, men nu är vi inne i den processen att det här är ute på remiss, och vi kan alltså inte föregå det arbetet. Låt oss i stället återkomma i debatten om det här och domstolsväsendet i övrigt.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på interpellation 2003/04:341 om närpolisstationernas betydelse för rättssäkerheten

Anf. 86 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Gunnar Andrén har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att motverka den omfattande nedläggningen av närpolisstationer i praktiskt taget alla delar av Sverige.

Jag har förståelse för den debatt som följer i spåren av de nedläggningar eller sammanslagningar som gjorts av polisstationer runtom i landet. En polisstation på orten är viktig för många människor, inte bara för känslan av trygghet utan också för att en del mindre orter som berörts av polisens omorganisation även har drabbats av andra nedskärningar av privat och offentlig service.

Jag vill i det här sammanhanget understryka att det är Rikspolisstyrelsen och ytterst de lokala polismyndigheterna som beslutar i frågor som rör polisens organisation. Jag vill ändå ta tillfället i akt att nyansera debatten om närpolisstationerna.

En av de frågor som Gunnar Andrén tar upp rör polisens inställelsetid vid exempelvis ett pågående våldsbrott. Det är oftast särskilda ingripande patruller från de större polisstationerna som har till uppgift att ta hand om akuta ärenden, inte polispersonalen vid närpolisstationerna. Dessa arbetar i huvudsak med utredningar, brottsofferkontakter, trygghetsfrågor i lokalsamhället med mera, men sällan med ingripande verksamhet.

Gunnar Andrén målar också upp ett scenario där brottsligheten breder ut sig som en följd av färre polisstationer. Det finns såvitt jag vet inget som styrker ett sådant påstående. Den lokala polisstationen kan ha ett symbolvärde för polisär närvaro, men dess påverkan på den anmälda brottsligheten är långt ifrån lika stor.

Min uppfattning är att polisen måste arbeta med ett lokalt fokus där personalen har god kännedom om orten och dess invånare, samtidigt som effektivitet och rättssäkerhet måste upprätthållas. Men detta kan ske på flera sätt, inte bara genom att ha fullt utrustad närpolisstation utan också genom exempelvis mindre poliskontor i anslutning till kommunhus och liknande. Det kan också finnas poliser vid de större stationerna som är särskilt avdelade att arbeta med de orter inom länet som saknar permanent bemanning av polis.

Jag tycker att det är viktigt i den här debatten att vara öppen för olika lösningar och inte falla för frestelsen att måla upp en bild av att polisverksamheten dramatiskt kommer att försämrats som en följd av ett minskat antal polisstationer. Polisen måste liksom andra myndigheter anpassa sin verksamhet efter de förutsättningar och behov som finns, såväl ekonomiskt som verksamhetsmässigt. Att fortlöpande se över verksamhetens kostnader, till exempel för lokaler, är en del av detta.

Anf. 87 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Det måste vara roligt att vara justitieminister i detta land när man ser ett sådant engagemang för rättsfrågorna som vi har sett i tingsrättsfrågan tidigare och som jag tror att den här interpellationen också är ett uttryck för. Det är jag som har skrivit den, därför den gissningen.

Jag tror att man måste börja med att fundera kring vad människor upplever som trygghet. Det är naturligtvis väldigt många olika saker. Om man tittar på sådana konkreta saker som uttryckningsfrågor ser vi att brandförsvaret hanteras av kommunerna, den lägsta nivån. Där har man bestämda uttryckningstider. Man kan inte låta husen brinna ned, 12–20 minuter brukar vara en vanlig uttryckningstid.

Vi har sjukvård på landstingssidan där man också har väldigt snäva uttryckningstider. Man ska täcka hela landet. Landstingen hanterar detta.

Så har vi då den översta nivån där staten ingriper, nämligen på polisidan. Skillnaden som jag uppfattar den, och som jag tror att allmänheten också uppfattar den, är att det där tyvärr inte finns någon sådan snabbhet och beslutsamhet som de andra nivåerna har, kommunen med brandförsvaret och sjukvården med ambulansvården. Det finns någon form av uppgivenhet. Jag tror att detta är en av de mest bekymmersamma saker som vi upplever i vår tid, nämligen att allmänheten upplever att man inte kan få den hjälp av polisen som man förväntar sig och tycker att man har rätt till när det är väldigt aktuellt.

På den här punkten säger statsrådet många kloka saker i sitt svar. Jag håller med om effektivitet och allt möjligt annat. Men någonstans vill jag ändå ställa frågan till statsrådet, eftersom jag vet att det kommer en uppräkning av en del andra saker från Torkild Strandberg och andra meddebattörer: Är det rätt väg som vi är inne på? Är det rätt väg att så många närpolisstationer försvinner?

Det tror jag är en väldigt viktig fråga att ställa. Man kan inte bara säga att det är Rikspolisstyrelsens sak. När man försöker besvara frågan om vi är inne på rätt väg måste man ändå säga sig att staten genom Justitiedepartementet och regeringen har väldiga möjligheter att påverka hur strukturen inom polisen ska se ut. Det menar jag, och därför är min viktigaste fråga: Är vi egentligen inne på rätt väg?

Jag har tagit upp ett antal polisstationer. I de frågorna har jag full förståelse för att det är Rikspolisstyrelsen och de andra myndigheterna som ska besluta. Jag har mer tagit dem som exempel, som Rimbo, som jag besökte häromdagen. Jag får ändå referera något till det besöket eftersom statsrådet berör en del företeelser där också.

När man på en sådan nedläggningshotad polisstation frågar om de har några positiva effekter menar de att brottsligheten ändå går ned genom att den polisiära närvaron finns. Det finns en lokalkännedom som är svår att avvara. Det får effekter när den inte finns. För att uttrycka sig exakt sade de att "buset" har en tendens att försvinna genom att de känner så många lokala personer och vet vilka det är som ställer till det för andra medborgare där. Jag menar att det är en aspekt som man måste väga in när man tittar på alltihop.

Jag får återkomma till några andra synpunkter som jag också har i ett senare inlägg.

Anf. 88 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp):

Fru talman! Gunnar Andrén har fört fram många av de synpunkter som vi i Folkpartiet har och som jag delar. Men jag vill ändå haka på.

Jag ställde tidigare i år en skriftlig fråga till justitieministern om polisverksamheten i glesbygden. Den berörde specifikt fyra stationer i norra Västerbotten, Byske, Jörn, Bureå och Burträsk. De här fyra ligger ganska långt från centralorten Skellefteå, som så småningom kanske har den enda polisstationen.

Min och Folkpartiets uppfattning är att det är viktigt för människor att känna trygghet. En polisstation inom rimligt avstånd har betydelse för just den trygghet i lokalsamhället som justitieministern själv nämner i sitt interpellationssvar.

Justitieministern nämner också i svaret bland annat att polisen liksom andra myndigheter måste anpassa sin verksamhet efter de förutsättningar som finns, ekonomiskt och på andra sätt. Det har jag full förståelse för. Jag vill ändå peka på att vi i Folkpartiet faktiskt föreslog mer pengar än regeringen i höstens budgetomgång, men det föll dessvärre.

De här fyra polisstationerna i Västerbotten som jag nämnde berör ungefär 30 000 människor. De här människorna känner väldigt stor oro. Jag läste i tidningen Norra Västerbotten förra tisdagen att man i Bureå har satt i gång en lokal kampanj mot indragningen av polisstationen. Man har faktiskt satt upp ett stort kassaskåp alldeles utanför den stängda polisstationen. Där uppmanar man människor att satsa minst 20 kr var som bidrag. Insamlingen är såvitt jag vet unik. Den har satts i gång trots att man naturligtvis har fått besked från polisen att de inte kan ta emot pengarna. Jag vet också att människor inte låter sig avskräckas. De har skrivit till justitieministern, såvitt jag vet, och frågat om man inte kan öppna ett särskilt statligt konto just för att föra över de här pengarna.

Sanningen att säga tror naturligtvis inte jag att den typen av lösningar är riktiga. Men det är ett tecken på att människor är oerhört oroliga. Just uppe i min del av landet, Västerbotten, och även i Norrbotten, är det en mycket stor ängslighet för vad som sker. Åklagarmyndigheter läggs ned, och tingsrätten i Lycksele hotas eventuellt. Vi vet inte riktigt ännu hur det blir med det. Men just att det ständigt är tal om att olika statliga inrättningar försvinner och kommer väldigt långt bort är inte ett bra tecken.

I den tidigare debatten om tingsrätter talade en partikamrat till justitieministern just om det viktiga i att man har regional överblick och inte har vattentäta skott mellan olika departement och utskott. Jag tycker att det känns väldigt viktigt att vi verkligen tänker oss för.

Jag vet att det behövs mycket pengar. Men jag vet också att man kan ha en verksamhet som inte behöver vara oerhört dyr.

Jag vill till slut ställa en fråga till justitieministern: Anser justitieministern att det är rimligt att stora delar av vårt land blir i stort sett utan polis, åklagare och tingsrätt eller i varje fall kanske får 30–40 mil till närmaste inrättning?

Anf. 89 ULF SJÖSTEN (m):

Fru talman! Närpolisreformen sjuöskattes i mitten av 1990-talet med sikte på en större polisiär förankring i lokalsamhället. Det var inte många som den gången ifrågasatte tankarna med reformen som byggde på närhet, större trygghet för människor och en fördjupad legitimitet för polisen i samhället. Det var en reform som genom långsiktig närvaro i lokalsamhället tog sikte på prevention snarare än repression.

Dåvarande Borås polisdistrikt var ett av de första distrikten, om inte det allra första, som började med kvarterspolisverksamhet i slutet av 1960-talet. En eller två poliser var stationerade i olika bostadsområden. Man följde ungdomar i skolan och på fritiden. Man skapade en relation som ofta var mycket långsiktig. Det finns exempel på poliser som arbetat i 25 år som kvarters- eller för den delen närpoliser och följt flera generationer av ungdomar till vuxen ålder. Betydelsen av den här verksamheten ska inte underskattas, och vittnesmålen är många om vilken påtaglig påverkan en polis ute i bostadsområdet har haft för många unga på väg in i missbruk och kriminalitet.

I Borås – ett exempel eftersom jag kommer därifrån – frodades närpolisverksamheten under 70- och 80-talen fram till avlösningen i form av närpolisreformen i mitten av 1990-talet. I dag är kvarterspoliserna borta och närpolisstationerna har stängt sina dörrar. Den lokala närvaron, som aldrig kan uppvägas av ambulerande patruller, har i hög grad försvunnit. Varför?

Justitieministern pekar ofta på att polisverksamheten har fått *mycket* stora resurstillskott de senaste åren. Mina frågor blir med anledning av alla stängda närpolisstationer: Har regeringen ändrat inställning till närpolisverksamhet? Är den inte längre högt prioriterad? Varför?

Anf. 90 TORKILD STRANDBERG (fp):

Fru talman! RUT, riksdagens utredningstjänst, har blivit något av ett sanningsserum i den svenska politiska debatten de senaste veckorna. Jag frågade RUT häromdagen vilka polisstationer som har stängts och vilka man har fattat beslut om att stänga i Sverige sedan 1995. Svaret är upp-

delat. Ett par av svaren är ganska häpnadsväckande. Man kan läsa följande: Några av de nedlagda stationerna har emellertid ersatts av nya, men Rikspolisstyrelsen saknar information om vilka. Vidare framgår från RUT: Uppgifter från åren 1995 till 1998 samt information om beslut om eventuellt kommande nedläggningar finns inte att tillgå centralt.

Jag undrar hur det kommer sig att man på Rikspolisstyrelsen tycks ha så dålig ordning på vilka stationer man har att tillgå runtom i landet att man inte kan svara på en ganska enkel fråga från riksdagens utredningstjänst. Det gick att få fram *de flesta* av de stationer som har lagts ned mellan åren 1999 och 2003.

Den 16 oktober 2000 tillträdde justitieministern sin nuvarande position. Sedan dess har 43 närpolisstationer i Sverige stängt. Sedan början av år 1999 har minst 61 – eftersom listan från Rikspolisstyrelsen inte är komplett – närpolisstationer stängts. Som vi hörde bland annat av Yvonne Ångström är det fler som står inför att låsa dörren. När det är fråga om så många tycker jag att man inte kan se annat än att det finns en oerhört stor systematik i detta. Jag tror att det kokar ned till någon sorts socialdemokratisk ideologi som är densamma som i den förra debatten, nämligen att det finns en övertro på att störst alltid är bäst och att centralistiska lösningar alltid är kostnadseffektivast.

Det var 43 stängda polisstationer. Jag vill hänvisa till en passus i justitieministerns svar där han sade: ”Den lokala polisstationen kan ha ett symbolvärde för polisiär närvaro, men dess påverkan på den anmälda brottsligheten är långt ifrån lika stor.” Sedan 1999 har det funnits 61 polisstationer i landet som tydligen har haft ett symbolvärde. Hur många av de återstående – som jag inte vet hur många de är, och där man kan undra om Rikspolisstyrelsen vet – närpolisstationerna eller polisstationerna i landet har för justitieministern bara ett symbolvärde?

Anf. 91 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Det är viktigt när den här frågan diskuteras att se precis hur det ser ut i verkligheten. Jag tycker förstås också att det är viktigt med polisstationer, men de ska vara väl fungerande på det sättet att de ska ha ordentliga öppettider och det ska finnas inte ett symbolvärde utan en reell möjlighet att komma dit.

Sedan finns det en del mindre stationer som ändå kan behöva finnas av det skälet att det kan vara alltför långt till nästa polisstation. Då får man göra sådana prioriteringar också från polisen. När man talar om att en polisstation ska ha ett verkligt värde gäller det att den ska ha den funktionen att den kan användas i brottsbekämpande syfte.

När det gäller de stationer som har nämnts här har jag tagit reda på hur det ligger till. Då kan man själv sätta sig in i frågan om hur viktigt det är med öppettiderna i dessa lokaler för brottsbekämpningen.

I Rimbo har man av veckans sju dagar öppet en dag, tisdagar. Om nu alla brott ska begås bara på tisdagar i Rimbo skulle den ha en funktion, men jag tror inte att det är på det sättet. Detta är en station som naturligtvis kan ha betydelse när man ska ansöka om pass och så vidare.

Hur många av veckans dagar är det öppet i Burträsk? En dag, onsdagar. Om inte alla brott begås just på onsdagar i Burträsk har den faktiskt inte någon funktion när det gäller brottsbekämpning. Också här är det fråga om passansökningar och så vidare.

Detta är alltså två helt skilda saker. Jag ska inte säga att det är helt oväsentligt. Det är trots allt viktigt att kunna ansöka om pass och så vidare, men det gäller att skilja detta från den brottsbekämpande verksamheten och det närpolisarbete som behövs ute i länen. Det finns ingenting som hindrar att poliser befinner sig i Rimbo de andra dagarna i veckan och att man fortsätter med en polisiär närvaro bortsett från om just den stationen ska vara stängd eller öppen. Det är inte min sak att bedöma om den ska vara stängd eller öppen. Det kanske finns fullgoda skäl att den ska vara öppen. Det kanske inte finns någon station tillgänglig i närheten. Men det är viktigt för att förstå diskussionen att se skillnaden i syftet hos de olika polisstationerna.

Det är viktigt att det finns bra stationer. Det är viktigt att närpolisreformen går vidare. Men självklart ska den förändras. På många ställen säger polismännen själva att det blev för plottrigt. Det var för många ställen där det fanns tre poliser varav en var chef, och sedan två kilometer bort var det tre andra poliser varav en var chef. Det var bättre när sex gick ihop och en blev chef. När man reser runt i landet kan man konstatera att det på många ställen blev betydligt bättre när det blev lite större enheter. Det här innebär inte att det inte fortfarande finns geografisk täckning och kunskap om de olika områdena. Det handlar om att få en bättre verksamhet.

Det är så oerhört mycket viktigare att det finns poliser ute på gator och torg. Man har nämnt den tid som har gått sedan jag blev justitieminister. Uppgifterna är säkert riktiga att det har blivit färre lokaler. Låt mig ändå i det sammanhanget säga att sedan januari 2001 – strax efter det jag tillträdde – har det blivit 1 100 fler poliser i Sverige. Det är nästan en om dagen. Nog har det varit en ordentlig satsning. Men jag kommer att ha den fullaste respekt även i framtiden för hur polisen vill organisera sitt arbete. Jag tror på dem när de säger att polisstationer som har öppet en dag i veckan inte har någon verklig funktion när det gäller brottsbekämpningen.

Anf. 92 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Jag tror faktiskt att statsrådet har fel på den punkten. Jag ska ta ett exempel. Jag har nöjet av att se även statsrådet Johansson här i salen i dag. Jag har en rubrik från Sydsvenska Dagbladet den 23 mars, dagens datum. Anders Ljungberg skriver att effektiv polis tynger Rosengårds budget. Det är i och för sig tråkigt. "Närpolisens ökade effektivitet i jakten på kriminella ungdomar på Rosengård kostar stadsdelen stora pengar. Polisingripandena har resulterat i institutionsplaceringar eller dyra öppenvårdsinsatser för ett antal ungdomar."

Det är en tråkig omständighet att pengar flyttas om. Men jag tror att det viktiga är att om närpolisen i Rosengård inte hade funnits hade det så småningom gått ännu sämre för de ungdomarna. Det är min poäng. Jag tror att den lokala närvaron och kunskapen är mycket viktigare än vad statsrådet vill göra gällande. Därför uppfattade jag svaret på min fråga om vi är på rätt väg ganska negativt. Min tolkning var att justitieministerns svar var att vi är på rätt väg. Jag tror att det är det omvända, att vi är på fel väg, att vi bryter sönder systemet med den lokala närvaron.

Man kan säkert diskutera öppettiderna, men jag har inte tagit upp den aspekten utan pratat om närvaron. Då kan man konstatera till exempel i Rimbo att det är en plus tre, mot en plus fem 1995. Den stationen läggs nu samman med Hallstavik.

Jag tror att det i sak är väldigt viktigt att man har en tydlig närvaro och att det finns en lokal kännedom för att man ska kunna komma åt de problem som annars blir större. På den punkten vill jag fråga statsrådet igen: Är vi verkligen på rätt väg när vi avvecklar så många närpolisstationer? De har mer än symboliskt värde.

Jag håller naturligtvis med statsrådet om att man kan diskutera enskilda polisstationer. Folkpartiet har nyligen i den här regionen biträtt att Globens polisstation ska läggas ned, så vi är inte emot alla rationaliseringar och effektiviseringar. Däremot måste man fortfarande diskutera detta: Är det verkligen en klok synpunkt?

Jag tänker på detta att vi nu ska få en annan effektivisering, genom att få ett telefonnummer till polisen i hela landet. Jag tycker att det låter bra. Det som jag fruktar är att det ska bli bara en telefonsvarare också, att det ska bli en effektivisering på det sättet också. Tvärtom måste det nya numret fungera så att det blir ännu mer lokalt. Det måste vara syftet.

Min fråga är fortfarande: Är vi verkligen på rätt väg? Det kan gälla både Hemse och Vaxholm, och det kan gälla alla de andra områdena. Förlorar vi inte den lokala kännedomen? Kan inte den besparing som man gör – jag har förståelse för att Rikspolisstyrelsen och deras organisation vill göra det – visa sig vara ganska kostsam? Och är inte Rosengård ett utmärkt exempel på att vi gör en effektivitetsvinst i människor? De människor som håller på att hamna i olycka får visserligen initialt en tråkig tillvaro, men totalt sett kan de se fram mot ett bättre liv.

Anf. 93 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp):

Fru talman! Jag kan hålla med om en sak, och det är att det kanske inte är tillräckligt att en polisstation har öppet en dag i veckan.

Justitieministern säger också att det är fråga om prioriteringar. Men i till exempel mitt län måste det nog till mer resurser att fördela. Man kan inte prioritera bara några och ta bort de små stationerna. Däremot kan man tänka sig att de i Burträsk har någon som kan ta emot passansökningar och vidarebefordra dem. Det är inte det som är det viktiga syftet med polisstationen, utan det är, precis som Gunnar Andrén har sagt, att det finns poliser någorlunda i närheten och inte 25 mil bort.

Jag kan också nämna Västerbottens inland och fjällvärlden. Justitieministern vet att det kan vara 20 mil för en polisutryckning, och det är inte tillfredsställande. Det gäller inte minst under vintersäsongen, när det händer många olyckor i fjällvärlden, både med skidåkare och med skoterförare – tyvärr alkoholpåverkade – och så vidare. Då behöver polisen finnas tillgänglig.

Jag har ingen mer fråga, utan jag vill bara skicka det vidare. Jag ska sedan överlämna den lilla artikeln från Norra Västerbotten.

Anf. 94 ULF SJÖSTEN (m):

Fru talman! Som jag sade tidigare kan ambulerande poliser aldrig ersätta den stationära närvaron i form av närpoliser som verkar i lokalsamhället. Det finns en större bredd i den här frågan än den som framförs av

Thomas Bodström här i kväll. Preventionen får vika, och repressionen kommer i förgrunden, med det system vi har i dag.

Den yttersta orsaken till närpolisreformens kollaps är givetvis att den socialdemokratiska regeringen från 1995 har prioriterat ned polisväsendet ekonomiskt. Det är den direkta orsaken.

Nu ökar antalet poliser i Sverige, Thomas Bodström. Det erkänns av mig som moderat – det är ett faktum. Men ställt mot de stora nya pensionsavgångar som kommer, med en ny deltidspensionsreform, som började verka 2003, blir nettoökningen av poliser ytterst blygsam i fortsättningen. Hur stor var nettoökningen av poliser 2003, Thomas Bodström?

Fru talman! Detta är ingen propaganda utan en realitet i dagens Sverige. Min fråga är: Vilka åtgärder avser justitieministern att vidta för att ge närpolisreformen en välbehövlig renässans? Något svar har vi inte fått i dagens debatt.

Anf. 95 TORKILD STRANDBERG (fp):

Fru talman! Jag tycker inte att det finns något skäl att försvara varenda närpolisstation som finns i Sverige. Det finns de som av olika skäl behöver läggas ned, slås samman med någon annan eller har tjänat ut på annat sätt. Det kanske till och med behöver öppnas en ny närpolisstation i Sverige där det inte finns någon i dag. Man behöver inte till varje pris slå vakt om det som är nu.

Det som är oroande i den här listan är den stora systematiken, att minst 61 stationer har försvunnit sedan 1999. Det är samma systematik som vi ser i fråga om tingsrätterna, att det genomförs så konsekvent och kategoriskt och att justitieministern kallar den polisiära närvaron i form av stationer på många håll i landet för någonting som är av symboliskt värde.

Öppettider på polisstationer ställer justitieministern mot att de finns kvar. Men det är ju inte av naturen givet att närpolisstationen i Rimbo ska ha öppet på tisdagar eller att den i Burträsk ska vara öppen bara på onsdagar. Det är någonting som justitieministern också ansvarar för, att måndagar, onsdagar, torsdagar, fredagar, lördagar och söndagar är det stängt. Det är inte någonting som vi från oppositionen har ansvaret för, utan det är också justitieministerns ansvar att anslagen trots tillskotten är så snålt tilltagna att polisen i Burträsk klarar att ha öppet en eftermiddag i veckan.

Valet står inte mellan att ha öppet en dag i veckan och att lägga ned, utan alternativet borde rimligen vara att hålla stationen öppen åtminstone fem dagar i veckan.

Anf. 96 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag ska bara klargöra uppgiften om 1 100 fler, så att det inte blir fel i protokollet. Det är 535 vanliga poliser och 565 civilanställda.

Ja, jag tror att polisen är på rätt väg. Polisen gör mycket bra saker. Det är intressant att följa dess utveckling. Man går mot en alltmer nationell samordning när det gäller utbildning, utrustning, hur man ska behålla den polisiära lokala närvaron och mycket annat. Det är viktigt. Jag tycker att just det ska vara ledstjärnan, inte lokalerna i sig, som kostar nästan 10 % av polisens budget.

Prot. 2003/04:86

23 mars

Svar på
interpellationer

60 stationer i Sverige kostar 100 000 kr per polis och år. Om då polisen försöker effektivisera sin verksamhet tycker jag inte att man utan att ha något eget underlag kan säga att det är helt fel.

Nu får vi höra – och jag tror att vi delar den uppfattningen – att det på sina ställen kan vara rätt att till och med öppna stationer. På vissa håll där det är långa avstånd tror jag faktiskt att man måste ta stor hänsyn till just att det är långa avstånd, även om det kanske inte är motiverat verksamhetsmässigt, därför att känslan av otrygghet med alltför långa avstånd är det också viktigt att ta hänsyn till.

Jag vet också att Folkpartiet i Stockholms län har varit med och tagit beslut om Globens polisstation. Där var det fyra anmälningar per dag när man hade öppet. Folkpartiet ansåg, liksom Socialdemokraterna, att det inte var motiverat att ha den öppna när man kunde åka några kilometer till en annan station. Jag tror inte att skillnaderna är så stora.

Jag tycker ändå att det är viktigt att skilja på den polisiära närvaron – vilket vi tycker är väldigt viktigt, inte minst i områden som Rosengård – och att stationer på vissa håll inte fyller den funktionen att det är motiverat att betala en hyra för alla tider som det inte är öppet, det vill säga större delen av veckan.

Jag tror att det är viktigt att polisen får fortsätta att utvecklas och att vi fortsätter att ge de resurser som behövs, så att vi kan få en ännu bättre polisverksamhet i framtiden.

Anf. 97 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Jag var ganska positiv till statsrådets svar när jag läste det, men nu när jag ställer frågan om vi är på rätt väg eller på fel väg är det uppenbart att vi skiljer oss väldigt mycket åt.

Jag tror för min del att den allt sämre lokala närvaron framför allt inte är till gagn för medborgarnas syn på om man kan lita på rättssystemet. Jag tror att trygghetsfrågan, som jag diskuterar, är väldigt viktig.

När man lägger ned till exempel västra Järfälla närpolisstation och i norra Botkyrka, Torshälla, Funkabo, Kvarnholmen, Skärhamn, Viskafors, Dalsjöfors, Sjöbo, Getinge, Hulta, Marstrand, Landvetter, Lindome, Lilla Edet, Henån, Ed, Skövde och Svärdsjö sänder det en signal till medborgarna om att det är en form av kapitulation. Det är ett hårt ord. Jag kanske skulle vilja nyansera det, men det var det bästa jag kunde finna just nu. Det är ett hårt ord. Det är inte riktigt det jag menar. Men det sänder en felaktig signal om vad staten ska göra.

Jag tycker att statsrådet borde fundera på detta med uttryckningstider som vi har diskuterat här. När det gäller sjukvården har vi väldigt hårda krav på att man ska komma. Det gäller också brandförsvaret. Men det finns ett glapp här, och det finns en uppgivenhet när det gäller hur snabbt polisen kan komma. Närvaron spelar en roll.

Jag önskar emellertid statsrådet lycka till, och jag tycker att man ska se positivt på det väldiga engagemang som finns här. Jag tror för min del både att antalet poliser är viktigt och att närvaron är viktig. Jag tror också att det är viktigt att vi får ett engagemang inom statsrådets eget parti. Ibland får jag en känsla av att det inte finns ett tillräckligt engagemang för rättstrygghetsfrågor. Jag önskar att det vore större. Vi ska själva, i Folkpartiet, ha en poliskonferens på fredag som vittnar om detta. Jag tror att det skulle behövas flera sådana också inom regeringspartiet.

17 § Svar på interpellation 2003/04:292 om självmord

Anf. 98 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Magdalena Andersson har frågat Lars Engqvist om han är beredd att se över regelverken som förhindrar Riksorganisationen för suicidprevention och efterlevandes stöd (SPES) att verka som en anhängigförening. Andersson frågar även om vilka åtgärder Engqvist är beredd att vidta för att göra WHO:s stödmaterial för självmordsprevention tillgängligt i skolorna. Arbetet på Socialdepartementet är organiserat så att det är jag som ska svara på dessa frågor.

Jag förstår den första frågan som att den handlar om möjligheterna för organisationen SPES att erhålla statligt bidrag till sin verksamhet. Magdalena Andersson jämför SPES med de organisationer som i dag har möjlighet att söka bidrag enligt förordningen (2000:7) om statsbidrag till handikapporganisationer. Ett villkor för detta stöd är att organisationens medlemmar till övervägande delen är personer med varaktiga funktionshinder. Flera av handikapporganisationerna bedriver även anhängigverksamhet, men det är inte i det syftet som bidraget ges, utan syftet är att stärka de funktionshindrades ställning i samhället. SPES kan därför inte definieras som en organisation som har rätt till denna typ av bidrag.

Jag har nyligen träffat representanter för SPES och vet att SPES medlemmar gör ett mycket viktigt arbete. Jag vet också att det i dag finns flera andra organisationer som också har goda argument för att de borde komma i fråga för statligt organisationsstöd. Samtidigt är utrymmet i statsbudgeten för bidrag till ideella organisationer begränsat.

Statskontoret arbetar just nu med att se över den offentliga bidragsgivningen till ideella organisationer. I uppdraget ingår även att överväga principer och allmänna riktlinjer för den statliga bidragsgivningen. Uppdraget ska redovisas senast den 30 april i år. Jag vill avvakta den översynen innan jag kan lämna besked om hur vi ska gå vidare.

Interpellationens andra fråga handlar om WHO:s stödmaterial för självmordsprevention i skolor. Riksdagens beslut från 2001 om att detta material skulle översättas och omsättas till svenska förhållanden har verkställts, och materialet finns tillgängligt på Internet utan kostnad. Information om materialet har spridits till skolpersonal via tidskriften Skolhälsovårds temanummer förra året om självmordsprevention i skolor. Informationen sprids även via de regionala nätverken för självmordsprevention.

Det är mycket smärtsamt när en människa hamnar i en situation där man upplever att enda utvägen är att ta sitt liv. När det gäller skolans roll i detta sammanhang vill jag i första hand lyfta fram skolans allmänna hälsoarbete. Hälsofrågor ska, enligt läroplanen, uppmärksammas särskilt i skolan. Det är viktigt att man i hälsoundervisningen utgår från elevernas vardagsliv och egna frågor, även de existentiella frågorna. Det är också viktigt att man i skolans hela verksamhet uppmärksammar sambanden mellan hälsa, lärande och trygghet. På så sätt kan skolan utvecklas som en hälsofrämjande arena. Min förhoppning är att det extra statsbidraget

under åren 2001 till 2007 för personalförstärkning i skolor och fritidshem också kommer att bidra till bättre förutsättningar för skolans framtida hälsoarbete.

Jag vill också nämna den satsning som pågår under åren 2001 till 2004 för utveckling av hälso- och sjukvården och där ett starkt stöd till barn och ungdomar med psykisk ohälsa är en av prioriteringarna. Det handlar bland annat om att barn och ungdomar som visar tecken på psykiska problem ska erbjudas tidigt och adekvat stöd. Enligt Socialstyrelsens uppföljning av satsningen har bland annat samarbetet mellan barn- och ungdomspsykiatri, socialtjänst och skola utvecklats i flera landsting. Det finns även exempel på specialteam för ungdomar med depressiva tillstånd med risk för självmordshandlingar.

Inom en mängd politikområden vidtas åtgärder som har betydelse för människors upplevelse av att kunna hantera tillvaron och av att kunna se en meningsfull framtid. För folkhälsans skull behöver vi bli bättre på att se dessa samband. I propositionen *Mål för folkhälsan* (2002/03:35), som antogs av riksdagen förra våren, presenterades en långsiktig strategi för det arbetet. Vi arbetar nu med att förankra den brett inom Regeringskansliet och hos myndigheterna. Om vi lyckas föra en mer hälsofrämjande politik ur ett brett samhällsperspektiv så kommer det att skapa bättre förutsättningar för en god folkhälsa.

Anf. 99 MAGDALENA ANDERSSON (m):

Fru talman! Tack så mycket, ministern, för svaret, även om jag inte blev så nöjd som jag hade förhoppningar om att bli! Jag tycker att svaret innehöll många vackra ord, fina klappar på axeln men ingenting konkret i själva sakfrågorna.

Enligt statistiken är det minst 1 200 människor som tar sitt liv under ett år. Ytterligare 350 benämns i statistiska sammanhang som så kallade osäkra självmord. Dessutom döljs ytterligare självmord bakom singelolyckor och drunkning. Sammanlagt är det minst 500 personer varje år som tar sitt liv. Av dem är 110 personer barn och ungdomar upp till 24 år. Varje vecka är det två unga människors liv som går förlorade.

Kring varje självmord finns det minst fem personer som har allvarliga psykiska skador. Det är många som blir sjukskrivna. Andra blir pensionerade. Att vara anhörig till någon som har tagit sitt liv är annorlunda än att vara anhörig vid en naturlig död. Det finns självklart en sorg. Men dessutom tillkommer skammen och skulden, alla tabun, arbetskamraters och grannars tassande kring det här och de egna tankarna. Vad var det som gick snett? Vad gjorde jag för fel? Vad kunde ha varit bättre? Vad var det som brast? Tankarna bara maler och går runt.

Det finns studier – det vet ministern – som visar att anhöriga till personer som har tagit sitt liv har varit sjukskrivna i snitt i ett och ett halvt år. De mår inte bra, och det är klart att de behöver hjälp. Då är anhörigföreningen SPES alldeles unik. Eftersom de själva har varit med om det här svåra och oförståeliga vet de vad, och har det, som krävs för att kunna stötta och hjälpa på vägen mot ett bättre liv. Jag tror att vi är överens om det, statsrådet och jag.

Att SPES är viktig visar verksamheten. Den har vuxit på ett sätt så att de aktiva inte längre klarar att driva den på ideell basis. Man ägnar sig åt informationsverksamhet i skolor. Man har telefonjour. Det är mängder

med anhöriga som kontaktar dem. Det finns ingen som kan ta över denna verksamhet, för det finns ingen annan som har den unika kunskap och erfarenhet som SPES har.

Jag frågade då statsrådet om han är beredd att se över regelverket för att SPES ska kunna bli en av övriga handikapporganisationer men får ett till intet förpliktigande svar, och någon egen uppfattning i frågan redovisar inte statsrådet. Han redovisar inte ens om han tycker att det vore en bra sak.

Fru talman! I trafiken dör 500 personer varje år. När Vägverket beräknar kostnaden för trafikdöden säger man att den per person är ungefär 15 miljoner kronor. Om man använder den beräkningsgrunden för personer som tar sitt liv skulle den totala kostnaden för 1 500 självmord per år vara den ofattbara summan 22 ½ miljarder kronor. Staten satsar väldiga pengar på att förebygga trafikolyckor – nollvisionen har väl alla hört talas om – men man satsar i pengar två tjänster på att förebygga självmord. Sedan är det slut.

Nog vore det rimligt att se till att den förening som kan medverka till information som kan underlätta livet för anhöriga får det stöd och den hjälp som den behöver.

Om reglerna är för snäva kunde man uttrycka en vilja att ändra dem. Jag efterlyser och önskar att statsrådet uttrycker en viljeinriktning att ändra regler om de inte är passande.

Anf. 100 LARS-IVAR ERICSON (c):

Fru talman! Anledningen till att jag vill delta i den här debatten är att jag anser att SPES är en av de viktigaste organisationer som vi har just i dag i Sverige. Genom kontaktpersoner, utbildning, telefonjour och självhjälpssgrupper utför de ett mycket bra arbete när det som inte får hända ändå händer. SPES jobbar även med information och attitydförändring. De har en egen ungdomsorganisation med egna kontaktpersoner och egen verksamhet i olika delar av landet.

Under mina år som präst har jag vid flera tillfällen fått uppleva hur viktig SPES är. När någon inte har orkat leva längre behövs det mycket stöd en lång tid efteråt för den personens anhöriga. Det finns många svåra varför-frågor. Läkare, kuratorer och präster räcker inte till när det gäller att lyssna och stödja. Jag tror att den allra bästa hjälpen ges genom möjligheten att dela tankarna med dem som har varit i en liknande situation när de svåra skuld känslorna kommer. Kunde vi ha gjort någonting för att förhindra det som har skett? Hur ska vi orka leva vidare utan honom eller henne?

Då behövs någon som har gått igenom samma process. Då behövs verkligen SPES och dess medlemmar.

De gör storartade ideella insatser, både styrelsen och medlemmarna. Nu har verksamheten expanderat så mycket att det inte längre går att bedriva denna verksamhet enbart med frivilliga insatser. De behöver ett kansli med personal. Gåvorna och kollekterna som kommer in till SPES räcker inte till för detta. Här behövs nu ett rejält ansvarstagande från staten genom ett organisationsstöd. Därför hoppas jag verkligen att ministern vill ge en viljeinriktning. Allra helst skulle jag vilja ha ett besked här i kväll. Får de några pengar? Hur blir det med SPES framtid?

Prot. 2003/04:86
23 mars

*Svar på
interpellationer*

Den andra delen av Magdalenas fråga tar upp självmord i skolorna. Självmordsförsök och självmord i skolorna är betydligt vanligare än vad vi tror. Det finns en undersökning som visar att varannan gymnasie Rektor har personlig erfarenhet av elever som försöker begå självmord. Trots detta är det ovanligt att skolpersonal får lära sig att upptäcka ungdomar som befinner sig i riskzonen.

Jag tycker att det är viktigt att skolpersonal får utbildning i att upptäcka och hantera de signaler som kan tyda på att någon är trött på att leva. Det är också oerhört viktigt att skolpersonalen kan hantera det sorgearbete som finns kvar en lång tid efter att ett självmord har inträffat.

Jag frågar ministern om han har för avsikt att ta kontakt med utbildningsministern för att se till att det blir en bättre beredskap i skolorna mot självmord.

Anf. 101 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag tror att alla vi som deltar i debatten är överens om att självmordsproblemet alltjämt är stort, även om vi har sett en kraftig nedgång av antalet självmord över de senaste decennierna. Vi har ändå fortfarande ett stort antal självmord. Det är också i en del fall en situation som ser ut att bli sämre. Jag tänker då inte på de fullgjorda självmorden bland de yngre. De ligger kvar på ungefär samma siffror som tidigare vad vi hittills kan bedöma. Men antalet självmordsförsök har med all sannolikhet ökat väldigt kraftigt under 1990-talet.

Jag tror att det har att göra med att den sociala stressen generellt sett i samhället har ökat. Det är ett ökat tryck på oss från många ställen. Det är också till viss del en förändring av de krav som samhället lägger på oss och som vi ibland lägger på oss själva. Självmordsförsöken har ökat mest bland unga kvinnor. Man ska sätta in regeringens initiativ för unga flickors självbild, som statsrådet Berit Andnor har tagit initiativet till, i det perspektivet. Den självbild som kommersiella krafter driver fram kan vara en förklaring till att många unga, både killar och tjejer men kanske framför allt tjejer, går omkring med väldigt dåligt självförtroende. Det är där som problematiken ibland finns.

Det försöker vi motverka på många sätt och i skolan självklart. Det är därför vi anslår mer resurser direkt riktade till skolan. Jag nämner det i mitt interpellationssvar. Vi riktar också ökade resurser till hälso- och sjukvården. Vi har gjort det under de senaste åren och fortsätter med den utbyggnaden. Det är viktigt att man lyfter fram förstärkningarna inom hälso- och sjukvården och inom skolan som en del av det här arbetet.

Jag tycker att det är tråkigt om Magdalena Andersson är missnöjd med mitt svar. Hon ställde två frågor till mig. Den ena var om vi är beredda att se över regelverken. Det gör vi. Statskontoret gör den översynen nu. Det vore fel av mig att föregripa översynen innan den är färdig och säga hur det ska bli. Jag får svaret på det i slutet i april. Först därefter kan jag lämna besked huruvida vi ska gå vidare.

SPES är en av de organisationer som i dag står utanför statsbidragssystemet. Det finns också andra. Jag deltog för tre veckor sedan i en interpellationsdebatt som handlade om amningshjälpen. Det är en annan organisation som står utanför bidragssystemet. Vi måste se till att hela pusslet går ihop innan jag kan säga hur vi ska gå vidare. Statskontoret gör översynen. När jag får den på plats kan jag säga hur vi ska gå vidare.

Den andra delen som Magdalena Andersson frågade mig om var om Världshälsoorganisationens stödmaterial är översatt och gjort tillgängligt. Det är gjort. Det finns tillgängligt i skolorna och översatt i enlighet med riksdagens beslut. Svaret är i sin substans så långt vi kan komma i processen i dag. Jag kan inte gå längre. Jag tycker ändå att det är en signal om att vi har gjort saker som har efterfrågats och också är på väg att se över hela bidragssystemet för att få det att gå ihop.

Anf. 102 MAGDALENA ANDERSSON (m):

Fru talman! Tråkigt nog är det så att självmordstalen minskade men har vänt igen. De har ökat. Den senaste statistiken visar att självmordstalen har ökat. Det är bekymmersamt.

Jag tog upp tillkännagivandet om WHO:s stödmaterial för självmordsprevention i skolor som en av mina frågor. Morgan Johansson säger jättestolt att materialet finns nu och att man har gjort det som riksdagen har beställt.

Man kan läsa interpellationssvaret. Materialet finns tillgängligt på Internet utan kostnad. Information om detta har spridits till skolpersonal via tidskriften Skolhälsovårds temanummer förra året. Jaha. Vad blev resultatet av det? Man spred detta till skolpersonal via tidskriften Skolhälsovårds temanummer. Är ministern nöjd med resultatet av det här? Blev det bra? Är det en aktivitet ute på skolorna nu där man försöker sätta sig in i saken och lära sig mer? Är lärare och andra utbildade i det goda samtalet på skolorna? Vet man vad man ska titta efter? Vet elever vad det finns för hjälp och stöd när livet känns outhärdligt? Har det här stöd materialet kommit ut och används såsom riksdagen en gång har tänkt och bestämt? Är ministern nöjd med detta?

Jag tror inte det, möjligtvis stolt men inte nöjd. Det borde han inte vara, fru talman. Det är ett alldeles för dåligt svar som Morgan Johansson ger. Kan Morgan Johansson stå här i riksdagen och säga att han är tillfreds med att det en gång förra året i en tidning gavs en upplysning om att man kan ladda ned ett informationsmaterial från Internet och att man med det har uppfyllt riksdagens tillkännagivande? Det kan väl ändå inte räcka, fru talman.

Professor Danuta Wasserman arbetar på Nationellt centrum för suicidforskning och prevention av psykisk ohälsa. Hon pratade i Agenda för några veckor sedan, den 7 mars, om suicid. Några av hennes ord var följande:

”Självmordsförsöken är förtvivlade rop på hjälp och självmorden hos unga utlöses inte sällan av, i vuxnas ögon, bagatellartade händelser. Skolans personal märker kanske att ungdomarna inte mår bra, men de är villrådiga, vet inte vad de skall göra. Man vill gärna tro att det bara är specialister som kan hjälpa. Men det är själen som måste komma i balans. Till det behövs samtal, och för samtal behövs tid, förståelse och kunskap. En ledsen, ångestladdad och osäker ung människa är dålig på att söka hjälp. Någon måste upptäcka Lotta.

Självmordsförebyggande arbete kräver långsiktighet. En viktig del i detta arbete skulle vara att undervisning i prevention av psykisk ohälsa och dess yttersta konsekvens självmord, införs som ett obligatoriskt ämne inom utbildningen av de yrkesgrupper som arbetar med barn och

ungdom. En sådan undervisning skulle också förbättra lärarnas arbetssituation.

Om inget görs kommer självmorden att öka.”

Jag skulle önska, fru talman, att Morgan Johansson nu berättade för oss vad han tänkt sig att göra för att verkligen få ut WHO-materialet i skolorna, vad han verkligen har tänkt att det ska bli av det. Då, när det är ute på riktigt, när man inte nöjer sig med att det en gång förra året stod i en tidning att det fanns, när det används, kanske vi kan tro att arbetet med att förebygga självmord är på gång – då, men inte tidigare.

Anf. 103 LARS-IVAR ERICSON (c):

Fru talman! Det är tydligen så att kunskapen om självmord inte är så bra hos skolpersonalen. Jag hoppas att ministern tar ett samtal med Thomas Östros om detta.

Magdalena nämnde att varje dödsfall i trafiken kostar ungefär 15 miljoner kronor. Jag har en annan siffra på 17 ½ miljon kronor från Statens institut för kommunikationsanalys. Då undrar jag: Vilken myndighet beräknar samhällets kostnader för självmord och självmordsförsök?

I väntan på svar på den frågan vill jag än en gång upprepa vikten av stöd till SPES. När ingen annan kan hjälpa finns denna resurs.

Som präst har jag kunnat lyssna och försöka förstå. Jag har kunnat hjälpa till med avskedstagande och kunnat hålla kontakten efteråt. Men den allra bästa hjälpen har getts genom de SPES-personer jag hänvisat till. Jag har kunnat ringa en kontaktperson som snabbt har funnits till för de anhöriga och som sedan har hållit kontakten under många år. Den möjligheten måste finnas i fortsättningen.

Det verkar dock som om det finns en smärtgräns för vad frivilliga krafter orkar med. Ett löfte om ekonomiskt stöd skulle trygga SPES framtid och dess verksamhet, en verksamhet som vi behöver mer än någonsin. Varje år dör tre gånger så många i suicid som i trafiken, och varje vecka orkar en svensk tonåring inte leva längre.

Jag fick i dag en färsk siffra på att 15 personer sedan i julas har begått självmord genom att hoppa framför tåg i södra Sverige.

Ministern, det här är verkligen angelägna saker som SPES vill hjälpa oss med. Jag hoppas att de kan få ett snart löfte om ett riktigt ekonomiskt stöd för verksamheten.

Anf. 104 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Först tar jag frågan om översynen av SPES. Magdalena Andersson ställde frågan till mig: Är det som riksdagen beslutade om gjort, det vill säga översättningen och att göra materialet tillgängligt? Jag svarade: Ja, det är gjort. Det är det som mitt svar innebär.

Sedan ställer Magdalena Andersson frågan om jag är nöjd med detta, om detta är allt som man ska göra. Jag tror att man av mitt tidigare svar och resten av interpellationssvaret kan läsa ut att jag naturligtvis inte är det. Det är mycket annat vi också måste göra. WHO:s material kan vara bra som ett stödmaterial, men man ska inte tro att det är detta som helt och fullt avgör om vi blir framgångsrika eller inte när det gäller att motverka självmord, varken bland unga människor som går i skolan eller totalt sett. Det är en lång rad åtgärder på många fält i samhället som vi måste vidta, och jag har pekat på några av dem.

Inte minst pengafrågan är här en viktig del. Vi som står för ett samhälle där vi tar ut ganska mycket pengar i skatt och också är beredda att slåss för den principen – kanske i motsats till en del andra politiker – har också en del pengar över att satsa på hälso- och sjukvården, på skolan eller på att ge ordentliga bidrag till ideella organisationer. De pengarna har vi som orkar stå för det skatteuttaget.

Jag är självklart inte nöjd med situationen när det gäller självmordsfrekvensen. Men det är fel att säga att vi vet att självmorden ökar. Vi har sett en ökning under ett år, 2001. Vi såg det också vid mitten av 90-talet, 1995. Sedan vände det nedåt igen. Det är fel att av siffran det året dra slutsatsen att vi har en trendmässig ökning. Det vet vi inte än. Det kan mycket väl vara så. Det verkligt oroande är dock, som jag pekade på i mitt tidigare inlägg, att självmordsförsöken av allt att döma ökar, framför allt bland unga flickor. Då ska vi också rikta insatser dit. Jag pekade också på en av de insatser vi gör på det området, förutom det allmänna stödet till skolorna.

Lars-Ivar Ericson talar mycket om samhällets kostnader för självmord och samhällskostnader över huvud taget. Jag värjer mig mot den typen av resonemang, och jag tror att många andra som har anhöriga som har tagit livet av sig också gör det. Vi kan inte räkna liv i pengar på det sättet och ställa kostnader för liv mot annat. Det vill jag inte göra. Det räcker med att konstatera att vi fortsättningsvis har en situation som vi inte är nöjda med där vi måste gå in och stödja på olika sätt, och jag har också försökt redovisa hur vi har gjort det.

En del av det jag nu har fått frågor om har jag svarat på – översynen av statsbidragen och likaså vad vi har gjort med WHO:s skolmaterial. Det väsentliga tror jag dock är att fortsätta satsningarna på hälso- och sjukvård, på skolpersonal samt på att bygga ut psykiatri i Sverige och, kanske framför allt, se till att den kan få ökade resurser. Som vi vet är den i stort behov av det. Där vet ni också att vi har en process på gång med Anders Miltons uppdrag som samordnare inom psykiatri, så där kan vi nog också förvänta oss resultat – nya saker utöver det som vi redan har redovisat.

Anf. 105 MAGDALENA ANDERSSON (m):

Fru talman! De svar vi har fått av Morgan Johansson är i alla fall inte jag särskilt nöjd med. Svaret angående SPES var oerhört blekt. Det sade ingenting. Det sade att det pågår en översyn. Jag kan ha viss förståelse för att man inte vill lägga sig i översynen, men jag tycker ändå, fru talman, att man kan ha en viljeinriktning och berätta om man anser att detta är så pass viktigt att det ska beaktas i översynen. Det har vi inte fått höra – tyvärr. Det är alldeles tyst i den frågan.

När det gäller WHO:s stödmaterial har riksdagen via ett tillkännagivande beställt att WHO:s stödmaterial ska göras tillgängligt i skolorna. Jag frågar Morgan Johansson hur detta har gjorts och vilka åtgärder han är beredd att vidta för att det här ska finnas tillgängligt i skolorna. Då säger Morgan Johansson: Detta har vi redan gjort. Jag behöver inte göra någonting mer, utan det gjordes förra året genom att man i en tidning sade att detta finns tillgängligt på Internet.

Detta kan man väl ändå inte vara nöjd med! Jag förstår inte att Morgan Johansson fortfarande står och säger att vi har gjort vad vi ska göra

och att detta är bra. Det är tråkigt att höra. Detta är ett så bra material, fru talman, och nu är det så många som kommer att missa det därför att man inte har information och kunskap om det här.

Det finns stora samhällskostnader att spara. Om man inte får nämna pengarna som det egentligen handlar om så är jag intresserad av vad Morgan Johansson kommer att säga till Vägverket i de här frågorna. Vägverket räknar sannerligen varje trafikoffre i pengar, och det skäms de inte för.

Anf. 106 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag tror inte att det finns så mycket att tillägga. Magdalena Andersson frågade om vi är beredda att göra en översyn av statsbidraget till ideella organisationer. Svaret är att vi redan gör det och att den översynen levereras till mig i slutet av nästa månad. Innan dess kan jag inte gå längre i besked.

Den andra frågan var om vi har verkställt riksdagens beslut om att göra WHO:s material tillgängligt. Det har vi också gjort. Vi har översatt det och dessutom gjort en informationsinsats när det gäller skolpersonal. Magdalena Andersson kanske förväntade sig att det materialet skulle utgöra grunden för en bred informationsinsats riktad mot skolelever. Problemet är att just det materialet inte är särskilt lämpat för det. Det är väldigt psykiatriskt hållet. Det lämpar sig nog mer för en insats riktad till elevvårdspersonal. Det är också därför vi har använt det så. Man måste utforma budskapet på ett annat sätt än vad det materialet står för.

Jag är inte mannen som vet bäst hur man ska lägga upp en informationskampanj av det slaget. Det vet man bäst på varje skola. Därför ska vi inte underskatta skolornas sätt att arbeta vidare med det här materialet och också material som kommer från många andra ställen. Inte minst Danuta Wassermans arbete och arbetet från NASP är en viktig stödfunktion till landets skolor.

Med de åtgärder som jag har redovisat och de svar som jag hittills har givit tycker jag att det finns ett klart besked om vilken viljeinriktning vi strävar efter.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Anmälan om inkomna faktrapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktrapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2003/04:FPM77 Transeuropeiska energinät *KOM(2003)742* till näringsutskottet

2003/04:FPM78 Elförsörjningsdirektivet *KOM(2003)740* till näringsutskottet

2003/04:FPM79 Förslag till rådets beslut om inrättande av Europeiska flyktingfonden för perioden 2005–2010 *KOM(2004)102* till socialförsäkringsutskottet

Föredrogs och hänvisades
Proposition
2003/04:117 till skatteutskottet

20 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Konstitutionsutskottets betänkanden 2003/04:KU14 och KU16
Finansutskottets betänkande 2003/04:FiU25
Skatteutskottets betänkanden 2003/04:SkU20 och SkU21
Försvarsutskottets betänkanden 2003/04:FöU3 och FöU5
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2003/04:MJU10
Näringsutskottets betänkande 2003/04:NU7

21 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Skrivelse
2003/04:114 Strategisk exportkontroll 2003 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden

Framställningar
2003/04:RRS3 Riksrevisionens styrelses framställning angående länens infrastrukturplanering
2003/04:RRS7 Riksrevisionens styrelses framställning angående arbetslöshetsförsäkringens hantering på arbetsförmedlingen

Motioner
med anledning av prop. 2003/04:70 Europarådets straffrättsliga konvention om korruption, m.m.
2003/04:Ju12 av Beatrice Ask m.fl. (m)
2003/04:Ju13 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd)

med anledning av prop. 2003/04:94 Bostadsrätt – underrättelser till socialnämnden
2003/04:Bo1 av Marietta de Pourbaix-Lundin m.fl. (m)
2003/04:Bo2 av Nina Lundström m.fl. (fp)
2003/04:Bo3 av Dan Kihlström m.fl. (kd)

Skatteutskottets betänkande
2003/04:SkU22 Allmänna motioner om fastighets- och förmögenhetsbe-
skattning

Justitieutskottets betänkanden
2003/04:JuU16 Straffrättsliga frågor
2003/04:JuU17 Våldsbrott och brottsoffer

Miljö- och jordbruksutskottets betänkanden
2003/04:MJU12 Icke-joniserande strålning
2003/04:MJU17 Vattendistrikt och vattenmiljöförvaltning

Arbetsmarknadsutskottets betänkanden
2003/04:AU3 Avgift till den kompletterande arbetslöshetskassan m.m.
2003/04:AU5 ILO:s konvention och rekommendation om arbetarskydd i
lantbruket m.m.

22 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 19 mars

2003/04:375 av *Mariam Osman Sherifay* (s) till statsrådet Lena Hallen-
gren

Kvalitet inom barnomsorgen

2003/04:376 av *Hans Backman* (fp) till socialminister Lars Engqvist

Kostnader för sjukförsäkringen

2003/04:377 av *Hillevi Engström* (m) till statsrådet Berit Andnor

Barnbidrag som ett stöd även till pappor

2003/04:378 av *Helena Bargholtz* (fp) till statsrådet Berit Andnor

Dröjsmålsränta vid felaktigt utbetalt belopp från försäkringskassan

2003/04:379 av *Peter Pedersen* (v) till statsrådet Ulrica Messing

Ägarstrategi för tågtrafiken

den 22 mars

2003/04:380 av *Cristina Husmark Pehrsson* (m) till socialminister Lars
Engqvist

Smärtvården

2003/04:381 av *Yvonne Ruwaida* (mp) till statsrådet Barbro Holmberg
Irakiska flyktingar

2003/04:382 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till statsrådet Berit Andnor
Dalarö folkhögskolas punktskriftsutbildning

Interpellationerna 375 och 376 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 23 mars.

Övriga interpellationer redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 30 mars.

23 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 19 mars

2003/04:949 av *Ragnwi Marcelind* (kd) till justitieminister Thomas Bodström
Inskrivningsverksamhetens framtid

2003/04:950 av *Bertil Kjellberg* (m) till justitieminister Thomas Bodström
En effektiv och rättssäker häktesverksamhet

2003/04:951 av *Magdalena Andersson* (m) till statsrådet Berit Andnor
Nationella hjälplinjen

2003/04:952 av *Gabriel Romanus* (fp) till statsrådet Morgan Johansson
Missbruk av Subutex

2003/04:953 av *Cristina Husmark Pehrsson* (m) till socialminister Lars Engqvist
Behovet av hörselimplantat

2003/04:954 av *Jan-Olof Larsson* (s) till socialminister Lars Engqvist
Vistelsebegreppet

2003/04:955 av *Hillevi Engström* (m) till socialminister Lars Engqvist
Åldersdiskriminering på Systembolaget

2003/04:956 av *Karin Svensson Smith* (v) till statsrådet Ulrica Messing
Anslag till Rikstrafiken

2003/04:957 av *Cecilia Widegren* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Nedläggningen av Kronfågel i Skara

2003/04:958 av *Lars Wegedal* (s) till statsrådet Ulrica Messing
Regionalpolitik och statlig verksamhet

2003/04:959 av *Cecilia Widegren* (m) till näringsminister Leif Pagrotsky
Livsmedelsproduktionen i Sverige

2003/04:960 av *Tuve Skånberg* (kd) till statsrådet Carin Jämtin
Redogörelse för biståndsmedel till projekt i samarbete med PLO

2003/04:961 av *Kent Olsson* (m) till utrikesminister Laila Freivalds
Åtgärder för att stödja Tibet

2003/04:962 av *Ulla Hoffmann* (v) till statsrådet Barbro Holmberg
Avvisning av gravid kvinna

2003/04:963 av *Lennart Fremling* (fp) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Samernas rättigheter

2003/04:964 av *Hillevi Engström* (m) till miljöminister Lena Sommestad
Flygbuller

2003/04:965 av *Kent Olsson* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Spelberoende

den 22 mars

2003/04:966 av *Sten Tolgfors* (m) till utrikesminister Laila Freivalds
Folkomröstning i Taiwan

2003/04:967 av *Sten Tolgfors* (m) till utrikesminister Laila Freivalds
Stöd till demokratin i Taiwan

den 23 mars

2003/04:968 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Södertörnsleden

2003/04:969 av *Cecilia Wigström* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Dawit Isaak och EU:s bistånd till Eritrea

2003/04:970 av *Anita Brodén* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Efterlevandes situation i försäkringssammanhang

2003/04:971 av *Johan Pehrson* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Stöd till interner med neuropsykiatriska funktionshinder

2003/04:972 av *Åsa Torstensson* (c) till miljöminister Lena Sommestad
Åtgärder mot utsläpp i Stenungsund

2003/04:973 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till statsrådet Berit Andnor
Pengar till bilstöd för handikappade

Frågorna 949–965 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 23 mars.

Övriga frågor redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 30 mars.

24 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 17 mars

2003/04:887 av *Erling Wälivaara* (kd) till justitieminister Thomas Bodström
Bristen på poliser

den 23 mars

Prot. 2003/04:86
23 mars

2003/04:903 av *Ingegerd Saarinen* (mp) till justitieminister Thomas Bodström

Våldtagna kvinnors situation i rättssystemet

2003/04:906 av *Anita Sidén* (m) till justitieminister Thomas Bodström

Lagföring av våldtäktsbrott

2003/04:914 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till justitieminister Thomas Bodström

Åtgärder mot så kallade *skimming*-brott

2003/04:927 av *Tina Acketoft* (fp) till justitieminister Thomas Bodström

Likhet inför lagen oavsett kön

2003/04:942 av *Joe Frans* (s) till justitieminister Thomas Bodström

Rätten till försäkringsersättning

den 24 mars

2003/04:965 av *Kent Olsson* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Spelberoende

Svaret på fråga 2003/04:887 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 23 mars.

Övriga svar redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 30 mars.

25 § Kammaren åtskildes kl. 20.33.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdet början till ajourneringen
kl. 16.29 och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Information från regeringen från det extra ministerrådsmötet den 19 mars om ett åtgärds paket mot terrorism.....	1
Anf. 1 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	1
Anf. 2 INGVAR SVENSSON (kd)	3
Anf. 3 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	4
Anf. 4 TORKILD STRANDBERG (fp)	4
Anf. 5 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	4
Anf. 6 GUNNAR ANDRÉN (fp)	5
Anf. 7 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	5
Anf. 8 BÖRJE VESTLUND (s)	6
Anf. 9 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	6
Anf. 10 RUNAR PATRIKSSON (fp)	6
Anf. 11 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	7
Anf. 12 LEIF BJÖRNLOD (mp)	7
Anf. 13 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	7
Anf. 14 CECILIA MAGNUSSON (m)	8
Anf. 15 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	8
Anf. 16 CECILIA MAGNUSSON (m)	8
Anf. 17 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	9
Anf. 18 JOHAN LINANDER (c)	9
Anf. 19 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	9
2 § Justering av protokoll	10
3 § Avsägelse.....	10
4 § Anmälan om kompletteringsval till EU-nämnden och OSSE-delegationen	10
5 § Anmälan om namnändring.....	11
6 § Meddelande om aktuell debatt	11
7 § Meddelande om särskild debatt	12
8 § Meddelande om ändringar i kammarens sammanträdesplan.....	12
9 § Meddelande om frågestund	12
10 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	12
11 § Svar på interpellation 2003/04:291 om film på svenskt språk	14
Anf. 20 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	14
Anf. 21 SIV HOLMA (v)	15
Anf. 22 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	16
Anf. 23 SIV HOLMA (v)	17
Anf. 24 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	18
Anf. 25 SIV HOLMA (v)	19
Anf. 26 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	20
12 § Svar på interpellationerna 2003/04:338 och 339 om småföretagen och jobben	21
Anf. 27 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s)	21

Anf. 28 MARIA LARSSON (kd).....	22
Anf. 29 LENA ADELSON LILJEROTH (m)	23
Anf. 30 NYAMKO SABUNI (fp)	24
Anf. 31 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp).....	24
Anf. 32 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s).....	25
Anf. 33 MARIA LARSSON (kd).....	26
Anf. 34 LENA ADELSON LILJEROTH (m)	27
Anf. 35 NYAMKO SABUNI (fp)	28
Anf. 36 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp).....	29
Anf. 37 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s).....	29
Anf. 38 MARIA LARSSON (kd).....	30
Anf. 39 LENA ADELSON LILJEROTH (m)	31
Anf. 40 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s).....	32
13 § Svar på interpellation 2003/04:345 om avtal med IUC- bolagen	32
Anf. 41 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s).....	32
Anf. 42 KERSTIN LUNDGREN (c).....	33
Anf. 43 MARIA LARSSON (kd).....	34
Anf. 44 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s).....	35
Anf. 45 KERSTIN LUNDGREN (c).....	35
Anf. 46 MARIA LARSSON (kd).....	36
Anf. 47 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s).....	37
Anf. 48 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	38
Anf. 49 KERSTIN LUNDGREN (c).....	38
Anf. 50 Näringsminister LEIF PAGROTSKY (s).....	38
14 § Svar på interpellationerna 2003/04:343 och 344 om upplärning av våldtäktsbrott	39
Anf. 51 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	39
Anf. 52 ULF SJÖSTEN (m)	40
Anf. 53 JOHAN LINANDER (c).....	41
Anf. 54 CECILIA MAGNUSSON (m)	42
(forts.).....	43
Ajournering.....	43
Återupptagna förhandlingar	43
14 § (forts.) Svar på interpellationerna 2003/04:343 och 344 om upplärning av våldtäktsbrott.....	43
Anf. 55 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	43
Anf. 56 ULF SJÖSTEN (m)	44
Anf. 57 JOHAN LINANDER (c).....	45
Anf. 58 CECILIA MAGNUSSON (m)	46
Anf. 59 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	46
Anf. 60 ULF SJÖSTEN (m)	47
Anf. 61 JOHAN LINANDER (c).....	47
Anf. 62 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	48
15 § Svar på interpellation 2003/04:332 om tingsrätternas framtidiga organisation	48
Anf. 63 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	48
Anf. 64 CARINA HÄGG (s).....	49
Anf. 65 MARIA LARSSON (kd).....	50

Anf. 66	CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s)	51
Anf. 67	JAN ERTSBORN (fp)	52
Anf. 68	JEPPE JOHNSSON (m)	53
Anf. 69	MAGDALENA ANDERSSON (m)	54
Anf. 70	LARS-IVAR ERICSON (c)	55
Anf. 71	LARS WEGENDAL (s)	56
Anf. 72	GUNNAR NORDMARK (fp)	56
Anf. 73	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	57
Anf. 74	CARINA HÄGG (s)	59
Anf. 75	MARIA LARSSON (kd)	60
Anf. 76	CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s)	61
Anf. 77	JAN ERTSBORN (fp)	61
Anf. 78	JEPPE JOHNSSON (m)	62
Anf. 79	MAGDALENA ANDERSSON (m)	62
Anf. 80	LARS-IVAR ERICSON (c)	63
Anf. 81	LARS WEGENDAL (s)	63
Anf. 82	GUNNAR NORDMARK (fp)	64
Anf. 83	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	64
Anf. 84	CARINA HÄGG (s)	65
Anf. 85	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	66
16 §	Svar på interpellation 2003/04:341 om närpolisstationernas betydelse för rättssäkerheten	66
Anf. 86	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	66
Anf. 87	GUNNAR ANDRÉN (fp)	67
Anf. 88	YVONNE ÅNGSTRÖM (fp)	68
Anf. 89	ULF SJÖSTEN (m)	69
Anf. 90	TORKILD STRANDBERG (fp)	69
Anf. 91	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	70
Anf. 92	GUNNAR ANDRÉN (fp)	71
Anf. 93	YVONNE ÅNGSTRÖM (fp)	72
Anf. 94	ULF SJÖSTEN (m)	72
Anf. 95	TORKILD STRANDBERG (fp)	73
Anf. 96	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	73
Anf. 97	GUNNAR ANDRÉN (fp)	74
17 §	Svar på interpellation 2003/04:292 om självmord	75
Anf. 98	Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s)	75
Anf. 99	MAGDALENA ANDERSSON (m)	76
Anf. 100	LARS-IVAR ERICSON (c)	77
Anf. 101	Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s)	78
Anf. 102	MAGDALENA ANDERSSON (m)	79
Anf. 103	LARS-IVAR ERICSON (c)	80
Anf. 104	Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s)	80
Anf. 105	MAGDALENA ANDERSSON (m)	81
Anf. 106	Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s)	82
18 §	Anmälan om inkomna faktrapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen	82
19 §	Hänvisning av ärende till utskott	83
20 §	Förnyad bordläggning	83
21 §	Bordläggning	83

22 § Anmälan om interpellationer.....	84	Prot. 2003/04:86
23 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	85	23 mars
24 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	86	
25 § Kammaren åtskildes kl. 20.33.....	87	

